ekonomika.lt

E. Raugalas: Nėra blogos žemės, yra prastas šeimininkas, bet gerų ūkininkų taip greitai nerasi Plačiau 8 p.

N. Novickienė: Didžiulė laimė yra turėti visko optimaliai – darbo, pinigų, laimės šeimoje ar laisvo laiko Plačiau 26–27 p.

PIRMADIENIS. 2011 RUGPJŪČIO 8 D. **NR. 29 (42)** | **SAVAITRAŠTIS.** LEIDŽIAMAS KIEKVIENĄ PIRMADIENĮ | **www.ekonomika.lt**

ŠIAME NUMERYJE

Kiek kainuoja karys

Vidutiniškai vienam profesinės karo tarnybos kariui per metus, neįskaičiavus pratybų ir mokymų, Lietuvoje skiriama 53,9 tūkst. litų. Į šią sumą įeina darbo užmokestis, socialinis draudimas, maistpinigiai, buitpinigiai, apranga. Bene didžiausia minėtos sumos dalis – 67 proc. skiriama darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui. Vieno kario išlaikymas Lietuvą bene labiausiai garsinančiose tarptautinėse operacijose kainuoja beveik tris kartus daugiau – 136, 8 tūkst. litų

Plačiau 6–7 p.

Nešvarūs R. Murdocho darbeliai Rusijoje

Žiniasklaidos antikristo Ruperto Murdocho imperija toliau byra: liepą magnatas pardavė Rusijoje veikusią išorės reklamos kompaniją „News Outdoor", praneša žurnalas „Time". Jos kaina siekė apie 270 mln. JAV dolerių. Palyginti su 2008 metais, bendrovės vertė sumažėjo daugiau kaip penkis kartus. Taip baigėsi viena iš laukinių rusiškojo verslo legendų.

Plačiau 12–13 p.

Robotai užkariauja žmones

Siaubo filmuose esame įpratę matyti žmogui bloga darančius robotus. Realybė kitokia – žmonės eina iš proto dėl šio naujo pagalbininko. Taivano kompanija „Foxonn Technology Group", surenkanti „Apple" bendrovės „iPhone" ir „iPad" produktus, planuoja savo veikloje naudoti dar daugiau robotų.

Plačiau 22–23 p.

Konsultanto kelias auksu klotas

Gražiai nupiešei ateitį, parašei kelias nieko nauja nesakančias strategijas ir uždirbai šimtus tūkstančių litų. Eilinio lietuvio galvoje verslo konsultanto portretas turbūt piešiamas būtent taip.
„Anksčiau komisinis atlygis už sandorius kartais siekdavo 0,5–1 mln. litų. Tai normalu. Tokia suma – nedidelė viso sandorio dalis", – patirtimi dalijosi Algimantas Variakojis.

Plačiau 28–29 p.

Rinkos pokyčiai

▼	OMXR	434,42	-3,59%
▼	OMXT	643,77	-5,19%
▼	OMXV	390,96	-2,47%
▼	FTSE	5393,14	-8,17%
▼	NSDQ	2556,39	-7,58%
▼	N225	9659,18	-2,44%

Liepos 28 – rugpjūčio 4 d. duomenys

Kaina 3 Lt
Užs. Nr: 42
Tiražas: 15 000

Sezoninis darbas užsienyje: kur galima užsidirbti

Rugpjūtį kvietimų keliauti į užsienį ir padirbėjus ūkiuose parsivežti neprastą uždarbį pasipila lyg iš gausybės rago.

Lietuviai nedvejodami kraunasi lagaminus ir keliauja į Vokietiją, Olandiją, Prancūziją, Norvegiją, Italiją, Ispaniją bei Didžiąją Britaniją.

Žvelgiant užsieniečio akimis, uždarbis žemės ūkio srityje nėra didelis. Dažniausiai už fiziškai sunkų darbą gausite minimalų atlygį. Vis dėlto, pavertus prakaitu sulaistytas kupiūras į lietuviškus litus, net minimali užsienio alga taps džiuginančiu atlygiu.

Vilnietė Joana S. padirbėti pas Didžiosios Britanijos ūkininkus keliavo dar būdama septyniolikos metų. „Pusseserei šeimininkas pasakė, kad vasarai gali pasikviesti ką nors iš giminaičių padirbėti kartu. Nuvykau aš", – pasakojo mergina.

Tuomet dar nepilnametei Joanai reikėjo dirbti maždaug 6 valandas per dieną. „Teko ravėti, rinkti pomidorus, agurkus, kopūstus, braškes, dėlioti juos į dėžes, ruošti užsakymus", – pasakojo mergina. Fiziškai Joana nepervargdavo. „Jeigu jausdavau, kad kurią dieną sunkiai dirbti nenoriu, eidavau ravėti. Aišku, būdavo dienų, kai vakare krisdavau į lovą negalėdama nė piršto pajudinti. Kartais pasiskųsdavome, kad sunku, bet kam taip nebūna?" – juokėsi lietuvė.

Plačiau 4–5 p.

» S. Vagonis: Kylančios NT kainos skatina žmones pirkti būstą

Plačiau 10 p.

Ramūno Vaitkaus pieš.
www.mrcaricature.lt

Skurdžių karbonadas

Ar sutiktumėte dirbti atvirame lauke nuo aušros iki sutemos, lietui lyjant ar saulei tvieskiant?

Išsiropšti rytą iš vagonėlio, atsistoti į trijų kilometrų ilgio vagą ir skinti, skinti, skinti... braškes, pomidorus ar kitokias gėrybes ir už tai gauti tūkstantuką eurų. Jūs nesutiktumėte, bet daugelis lietuvių sutinka ir sutiks. Mat sėdėdami ne vienus metus be darbo, pasirankiodami litą kitą dirbdami viešuosius darbus jie sukanda dantis ir vyksta į vakariečių plantacijas. Kai kuriems pasiseka uždirbti, kitiems neužtenka jėgų, sveikatos ar viršų ima savigarba.

Apie savigarbą tokiu atveju būtų nepadoru net kalbėti. Naujasis Lietuvos darbo biržos direktorius, pats ragavęs bedarbio duonos, sakė, kad keturis mėnesius pabuvęs be pajamų šaltinio apie savigarbą negalvoji. Imiesi tokio darbo, koks pakliūva į rankas. Alkanas pilvas savigarbą kaipmat sudoroja.

» Keturis mėnesius pabuvęs be pajamų šaltinio apie savigarbą negalvoji. Imiesi tokio darbo, koks pakliūva į rankas

Neseniai teko dalyvauti viename pokalbyje. Kalbėjosi iš pašalpų arba kuklaus provincijos gamyklos mokamo atlyginimo bandančios išgyventi moterys. Pokalbis buvo konkretus – apie skurdų maisto racioną. Pasirodo, kiekvienas moterų gaunamas centas yra suskaičiuotas, o didžioji dalis skurdžių pajamų skiriama mokesčiams, nes skurstantys žmonės kaip velnias kryžiaus bijo anstolių. Tad karbonado nenusipirksi. O norisi. Taip jau nutinka, kad labiausiai norisi to, ko sunkiausia įsigyti. Tąsyk buvo pasidalyta receptu, kaip neturint mėsos išsikepti karbonadą. Pasirodo, karbonadu tampa ... vištų odelės. Nes kilogramas jų tekainuoja apie litą. Sutvarkai, paruoši kaip tikrą karbonadą ir kepi. Kilogramo užtenka ne vienai dienai. Kai turguje jų nerandama, ieškoma kalakutų odelių, tik jos kiek kietesnės.

Sriubai labai tinka kiaulienos odelės – išvirtos suminkštėja, todėl galima valgyti kaip normalią mėsą, o ir sriuba mėsos kvapo ir skonio turi. Į darbą galima nusinešti lašinukų. Tų, parūkytų, aišku, neįperka, bet turguje galima nebrangiai gauti šviežių. Parsineši, druska ir prieskoniais įtrini, palaikai keletą dienų ir gali valgyti.

Svarbiausias kasdienis patiekalas yra bulvės, bulvės ir dar kartą bulvės. Pigus lietuviškas maistas.

Grįžkime prie tų plantacijų. Yra jų ir Lietuvoje, tik jose ne eurais moka, ir tas tūkstantis lietuviškose beplušantiems – tik rožinė svajonė. Lietuviškuose braškynuose triūsusios moterys džiaugiasi bet kiek daugiau nei 20 litų per dieną uždirbusios.

Ką ten 20, džiaugiasi, kad jas iš viso ten priima, nes derliaus metu į sutartą vietą atvykusios randa tokį būrį konkurenčių, kad dalis yra priverstos grįžti namo ir laukti kito ryto – gal pasiseks.

Lietuvoje išplito ir naujas versliukas. Atsirado vežėjų, kurie rytais surenka norinčiuosius ir veža į uogynus ar grybynus. Už „bilietą“ tenka pakloti 10 litų. Visa kita, pardavus mėlynes ar voveraites, lieka ugautojams ir grybautojams.

Taip gyvena ir maitinasi tie, kurie neturi darbo ir dar neemigravo. Ar dar ilgai šitaip?

ekonomika.lt

LEIDĖJAS
UAB „Balsas.lt leidiniai“
Konstitucijos pr. 26, 08105 Vilnius
Tel. (8 5) 203 10 82, 203 10 86, 203 25 12
Faks. (8 5) 205 95 18
info@ekonomika.lt
www.ekonomika.lt
ISSN 2029-543X

čia jungiasi
www.ekonomika.lt draugai

VYR. REDAKTORĖ Eugenija Grižibauskienė
AUTORIAI: Arūnas Brazauskas, Dailius Dargis, Leonas Grybauskas, Neringa Medutytė, Ingrida Mačiulaitytė, Martynas Pasiliauskas, Mindaugas Samkus, Kazimieras Šliužas, Dina Sergijenko, Nauris Treigys

Savaitraštis leidžiamas kiekvieną pirmadienį. Medžiaga, pateikta „Ekonomika.lt“, – leidinio nuosavybė. Kopijuoti ir platinti be sutikimo draudžiama. Redakcija už reklamos turinį neatsako.

FOTOGRAFAS Ruslanas Kondratjevas
KALBOS REDAKTORĖ Laima Šiušaitė
VYR. DIZAINERIS Mindaugas Šimelionis
DIZAINERIS Tadas Andrikis

PARDAVIMO SKYRIAUS VADOVAS
Mindaugas Simutis

REKLAMOS IR KOMERCIJOS DIREKTORIUS
Saulius Antanaitis

REKLAMOS PARDAVIMO SKYRIUS
(8 5) 210 00 84, reklama@balsas.lt

SPAUDOS PLATINIMO VADYBININKAS
Artūras Girdauskas

BENDROVĖS DIREKTORĖ
Aušra Kurtkutė

Spausdino UAB „Respublika“ spaustuvė
Užsakymo numeris 42 Tiražas 15 000

Nr. 29
2011 m. rugpjūčio 8–14 d.

Nr. 29
2011 m. rugpjūčio 8–14 d.

NUOMONĖ

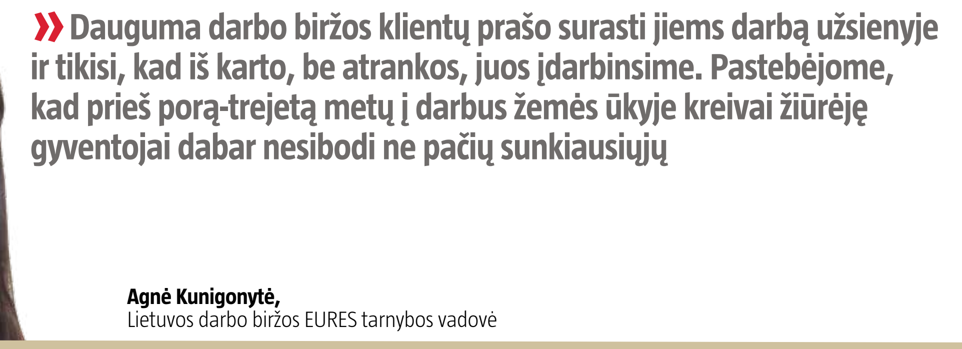
» Dalis išvažiuoja, o tie, kurie neišvažiuoja ir neranda darbo, gauna pašalpas ir dirbti nebenori. Jeigu ne pašalpos, ūkininkai galėtų pasamdyti daugiau darbuotojų. Gerai ūkyje dirbantis žmogus galėtų ir 1000, ir 1500 litų per mėnesį gauti, tačiau dirbti nėra kam

Jonas Talmantas,
Lietuvos ūkininkų asociacijos pirmininkas

» Užsienyje nėra tiek darbų, kiek sakoma, be to, šiandien negalėčiau nurodyti nė vienos agentūros, kuria būtų galima pasitikėti darbinantis užsienyje

Daiva Virpšienė,
įdarbinimo agentūros „Darbinta“ vadovė

» Dauguma darbo biržos klientų prašo surasti jiems darbą užsienyje ir tikisi, kad iš karto, be atrankos, juos įdarbinsime. Pastebėjome, kad prieš porą-trejetą metų į darbus žemės ūkyje kreivai žiūrėję gyventojai dabar nesibodi ne pačių sunkiausių

Agnė Kunigonytė,
Lietuvos darbo biržos EURES tarnybos vadovė

Sezoninis darbas užsienyje: kur galima užsidirbti

Rugpjūtį kvietimų keliauti į užsienį ir padirbėjus ūkiuose parsivežti neprastą uždarbį pasipila lyg iš gausybės rago.

DINA SERGIJENKO
dina@ekonomika.lt

Lietuviai nedvejodami kraunasi lagaminus ir keliauja į Vokietiją, Olandiją, Prancūziją, Norvegiją, Italiją, Ispaniją bei Didžiąją Britaniją.

Rugpjūtį pasiūlymų dirbti užsienio ūkiuose pagausėja, tačiau darbų šioje srityje gausu ištisus metus. Net žiemą reikia daržovių rūšiuotojų, o šiltuosiuose kraštuose, pavyzdžiui, Ispanijoje, visus metus dera vaisiai ir daržovės.

Žvelgiant užsieniečio akimis, uždarbis žemės ūkio srityje nėra didelis. Dažniausiai už fiziškai sunkų darbą gausite minimalų atlygį. Vis dėlto, pavertus prakaitu sulaistytas kupiūras į lietuviškus litus, net minimali užsienio alga taps džiuginančiu atlygiu.

Naudinga finansiškai

Vilnietė Joana S. padirbėti pas Didžiosios Britanijos ūkininkus keliavo dar būdama septyniolikos metų. „Pusseserei šeimininkas pasakė, kad vasarai gali pasikviesti ką nors iš giminaičių padirbėti kartu. Nuvykau aš“, – pasakojo mergina.

Tuomet dar nepilnametei Joanai reikėjo dirbti maždaug 6 valandas per dieną. „Teko ravėti, rinkti pomidorus, agurkus, kopūstus, braškes, dėlioti juos į dėžes, ruošti užsakymus“, – pasakojo mergina. Fiziškai Joana nepervargdavo. „Jeigu jausdavau, kad kurią dieną sunkiai dirbti nenoriu, eidavau ravėti. Aišku, būdavo dienų, kai vakare krisdavau į lovą negalėdama nė piršto pajudinti. Kartais pasiskųsdavome, kad sunku, bet kam taip nebūna?“ – juokėsi lietuvė.

Anot Joanos, padirbėti užsienio ūkiuose naudinga finansiškai. „Nepamenu, kiek tiksliai uždirbau, bet užteko ir pramogoms, ir parsivežti į namus“, – sakė mergina.

Gyveno palapinėje

Pasvalietė Vaida N. skinti braškių į užsienio ūkininkų laukus keliavo tris vasaras. Mergina dirbo Norvegijoje, Didžiojoje Britanijoje ir Danijoje. Ji neslėpė mačiusi ir šilto, ir šalto.

„Norvegijoje gyvenau labai gražioje vietoje, ant kalno, blogai buvo tik tai, kad surinktas braškes tekdavo į tą kalną užvilkti“, – pasakojo Vaida. Antrąją vasarą mergina praleido britų braškių laukuose. „Gyvenome nameliuose su ratais, skynėme braškes, bet vidury vasaros mūsų ūkis bankrutavo“, – prisiminė ji. Vis dėlto britų įstatymai padėjo merginai negrįžti į Lietuvą neužsidirbus – visiems darbuotojams buvo išmokėtos sutartos algos.

Trečią vasarą Vaida braškes skynė Danijoje. „Gal pusantro mėnesio gyvenome palapinėse. Buvo namukų, tačiau visi jie buvo užimti“, – pasakojo mergina. Vakarais palapinėje būdavo šalta ir drėgna, o dienomis labai karšta, todėl Vaida stengdavosi grįžti tik miegoti. Paklausta, ar verta keliauti dirbti į ūkius užsienyje, mergina atsakė teigiamai. „Tai puiki proga užsidirbti, ypač studentams“, – šypsojosi ji.

» Besiryžtantieji keliauti į užsienį turėtų žinoti, kuo kokioje šalyje galima užsiimti ir kiek galima uždirbti

Lietuviai stropūs

Gediminas K. į vieną Belgijos ūkį išvažiavo neradęs darbo Lietuvoje. Kelionę organizavo pažįstami, todėl vaikinas jautėsi drąsiai ir tikėjo, kad nebus apgautas. „Skyniau riešutus, paskui obuolius, kriaušes. Prieš man atvažiuojant ten dirbantys žmonės rinko trešnes“, – pasakojo jis. Užsienio ūkyje vaikinas praleido pusantro mėnesio.

Lietuvaičiai buvo apgyvendinti specialiuose konteineriuose, kuriuose buvo langai, dušas, radiatorius, virtuvė. Gyventi teko keturiese. Pirmą dieną šeimininkas parodė, kur galima nusipirkti maisto. Už geras gyvenimo sąlygas kasdien tekdavo valandą padirbėti nemokamai. Valanda darbo buvo verta 6–7 eurų.

Dirbti tekdavo daug ir sunkiai. Anot Gedimino, lietuviai buvo laikomi stropiais darbuotojais, todėl kartelės nuleisti nesinorėjo. Plušėti tekdavo 8–9 valandas per dieną. Kai pritrūko darbo, ūkio šeimininkas pats surado darbininkams veiklos kaimynystėje esančiame ūkyje. Važiuojantiesiems padirbėti į užsienį vaikinas patarė atkreipti dėmesį, kada skinamas derlius pasirinktoje šalyje. „Tiems, kurie atvažiuoja derliui baigiantis, darbo ir galimybių užsidirbti nebelieka“, – sakė jis.

Apgavo tautiečiai

Kitokia patirtimi pasidalijo panevėžietė Veronika B. Ji su vaikinu prieš kelerius metus panoro padirbėti svečioje šalyje. Iš pradžių pora planavo apsistoti Italijoje, tačiau vėliau pasirinko Ispaniją. Veronika turėjo skinti apelsinus, o jos vaikinas – uoste statyti prieplauką. Atvykę jau kitą dieną lietuvaičiai keliavo į apelsinų plantaciją. Vyko abu, nes, anot vadybininkų, statybos darbai uoste dar buvo derinami. Net pirmą dieną porai teko dirbti daugiau nei 12 valandų. Buvo aiškinama, kad vėluoja autobusas, todėl galima padirbėti, tačiau tokie vėlavimai tapo kasdienybe. Lietuviams gyventi teko apleistuose kambariuose. „Apžiūrėję savo kambario duris pamatėme, kad jos labai plonos, o spyna – ne kartą išlaužta. Dėl šios priežasties vykdami į darbo vietą pasiimdavome dokumentus, pinigus“, – pasakojo Veronika. Už kilogramą nuskintų apelsinų darbdaviai mokėjo 40 euro centų. Per dieną darbininkai nuskindavo kelis šimtus kilogramų vaisių. Po kurio laiko paaiškėjo, kad iš uždarbio kasdien atimamas 40 eurų mokestis už nuvežimą iki darbo ir atgal, o galiausiai dar ir tai, kad Veronikai ir jos vaikinui atlygis buvo mokamas tik už vieno iš jų skinamus vaisius. „Pavyzdžiui, jeigu aš pririnkdavau porą šimtų kilogramų apelsinų, juos dalydavo perpus, o to, ką surinkdavo draugas, net neskaičiuodavo!“ – piktinosi mergina. Poros sprendimas grįžti į Lietuvą nebuvo sutiktas džiaugsmingai, tačiau darbdaviai sutiko išleisti. „Tik patys turėjome pasirūpinti kelione“, – prisiminė Veronika. Paskutinę dieną grįžę iš darbo jiedu rado išlaužtas kambario duris ir pavogtą uždarbį. Veronikos nuomone, vagystę organizavo darbdaviai. Pora bandė kreiptis į Lietuvos ambasadą Ispanijoje, bet pagalbos nesulaukė. Už savas lėšas grįžę namo jiedu neberado ir darbą Ispanijoje žadėjusios įmonės. „Kreipėmės į teismą, tačiau byla buvo nutraukta. Taip praradome apie 6 tūkst. litų“, – pasakojo mergina.

» Apžiūrėję savo kambario duris pamatėme, kad jos labai plonos, o spyna – ne kartą išlaužta

Vienas geidžiamesnių lietuvių darbų Prancūzijoje – skinti levandas.
AFP/Scanpix

■ FAKTAI

DARBAS UŽSIENYJE

- Darbas žemės ūkio srityje laikomas vienu nekvalifikuočiausių, todėl didelė tikimybė, kad per mėnesį bus uždirbama minimali vienos ar kitos šalies alga.
- Prancūzijoje už darbą šeštadieniais mokama 25 proc. daugiau, už darbą sekmadieniais – 50 proc. daugiau.
- Miško uogų rinkėjai Švedijoje per dieną gali uždirbti nuo 180 iki 800 kronų (70–300 litų).
- Vokietijoje už valandą darbo mokami 5–7 eurai, Italijoje – 4–7 eurai, o Prancūzijoje – 9 eurai.

Braškės Ispanijoje

Net prasti pavyzdžiai, tikėtina, neatbaidys lietuvių nuo galimybės užsidirbti. Besiryžtantieji keliauti į užsienį turėtų žinoti, kuo kokioje šalyje galima užsiimti ir kiek galima uždirbti.

Rasti sezoninį darbą Ispanijoje lengva. Verslininkai pirmiausia ieško žmonių, galinčių dirbti žemės ūkio srityje. Dėl šilto klimato darbo čia yra ištisus metus. Žiemą galima plušėti mandarinų plantacijose. Nuo pavasario iki vasaros vidurio skinamos braškės, rugsėjį renkamas bei apdorojamas vynuogių ir alyvuogių derlius.

Gėlės Olandijoje

Olandijoje tinkamas metas lauko darbams prasideda balandį, kai nurenkamas šparagų derlius. Vėliau laukia gėlės – visų pirma tulpės ir lelijos. Gėlės skinamos nuo gegužės iki rugsėjo. Liepą ir rugpjūtį sodinami gėlių svogūnėliai. Panašiu metu darbo galima rasti ir bulvių, žiedinių kopūstų plantacijose. Rudenį darbuotojų laukiama kopūstų, brokolių laukuose, ieškoma slyvų, kriaušių, obuolių rinkėjų. Per mėnesį Olandijoje uždirbsite maždaug 1 400 eurų.

Mėlynės Švedijoje

Birželį šioje šalyje skinamos braškės. Ypač populiaru Švedijoje rinkti miško uogas. Antroje liepos pusėje galima rinkti tekšes, tačiau tai ne itin malonus darbas, mat šios uogos auga pelkėtose vietovėse. Rugpjūčio pradžioje renkamos mėlynės – darbuotojai aprūpinami specialiomis talpyklomis ir keliauja į miškus. Uogos renkamos maždaug tris savaites. Visoje šalyje per vasarą veikia miško gėrybių supirkimo punktai, todėl uogų rinkėjams nebūtina turėti darbdavį. Per dieną rinkdami uogas uždirbsite nuo 180 iki 800 kronų.

Šparagai Vokietijoje

Žemės ūkio darbų ieškoti pirmiausia reikėtų Badeno-Viurtembergo srityje, kur auginami agurkai, šparagai, braškės. Braškėmis ir vynuogėmis garsėja Reino-Vestfalijos žemės. Geriausiai Vokietijoje galima uždirbti šparagų, derančių nuo balandžio, laukuose. Liepą ir rugpjūtį darbininkų laukia vyšnių ir slyvų sodai, vasaros pabaigoje skinami obuoliai. Rugpjūtį apie Miuncheną ir Šiaurės Tiuringiją laukiami apynių skynėjai. Rugsėjį skinamos vynuogės. Valandinis atlygis – nuo 5 iki 7 eurų.

Vynuogės Prancūzijoje

Rugsėjį Prancūzija atvykstančių darbininkų laukia išskėstomis rankomis. Pirmiausia, žinoma, vynuogių derliui nuimti. Taip pat reikia skinti obuolius, melionus, riešutus, alyvuoges. Sezoniniai darbuotojai paprastai dirba pagal terminuotas darbo sutartis. Vynuogių rinkėjai gali tikėtis maždaug 9 eurų per valandą uždarbio – toks minimalus valandinis atlygis šioje šalyje. Už darbą šeštadieniais mokama 25 proc. daugiau, už darbui paaukotus sekmadienius – 50 proc. daugiau.

Pomidorai Italijoje

Dažniausiai darbo Italijoje galima gauti turizmo srityje. Norintieji dirbti žemės ūkyje turėtų keliauti į šalies pietus. Ten esančiuose ūkiuose nuo rudens laukiama darbininkų, galinčių skinti alyvuoges ir pomidorus. Šiaurinėje Italijos dalyje yra vynuogynų. Per valandą skinant daržoves ir vaisius Italijoje galima uždirbti 4–7 eurus.

SAVAITĖS TOP 5

Nusipirko septynis „Boeing“

Lietuvių įmonė dalims nusipirko septynis „Boeing“ lėktuvus. Scanpix

Lietuvos įmonė „FL Technics“ įsigijo septynis lėktuvus „Boeing 737-300“. Visi orlaiviai įsigyti atsarginėms dalims.

Kiek anksčiau kompanija įsigijo „Airbus A320“. Prieš metus Lietuvos įmonė nusipirko „Boeing-737“. Šie lėktuvai – vieni populiariausių ir techniškai patikimiausių pasaulyje.

Nusipirko „Energetikos linijas“

Švedų kapitalo inžinerinių konsultacijų bendrovė „Sweco Lietuva“ įsigijo 100 proc. įmonės „Energetikos linijos“ akcijų. Kaune veikiančiame „Energetikos linijų“ biure dirba 30 šiluminės energetikos ir kitų sričių specialistų, teikiančių energetinių sistemų projektavimo paslaugas. „Savo įmonių grupę Lietuvoje sustiprinsime naujomis kompetentingomis energetikos inžinierių pajėgomis, kurių iki šiol trūko“, – sakė „Sweco Lietuva“ prezidentas Artūras Abromavičius.

„Klaipėdos nafta“ atsigauna

Liepą AB „Klaipėdos nafta“ į tanklaivius perkrovė 614 tūkst. tonų naftos produktų, 2 proc. mažiau nei 2010 metų tuo pačiu laikotarpiu. Į terminalo talpyklas liepą bendrovė perkrovė 624 tūkst. tonų naftos produktų, t. y. 12 proc. daugiau nei 2010-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Bendrovės pajamos liepą buvo 9,7 mln. litų – 18 proc. didesnės nei pernai per tą patį laikotarpį.

„Utenos trikotažui“ nelengva

Sumažėjo „Utenos trikotažo“ pardavimas. ELTA

AB „Utenos trikotažas“ pardavimas antrąjį šių metų ketvirtį sudarė 14,1 mln. Lt ir buvo 10,4 proc. mažesnis palyginti su 2010-ųjų tuo pačiu laikotarpiu. Nuo metų pradžios pardavimas siekė 29,1 mln. Lt. ir buvo 3,4 proc. mažesnis nei prieš metus. Bene didžiausią įtaką bendrovės rezultatams turėjo medvilnės kainos augimas.

Norvegai investuos 70 mln. litų

Ūkio ministerija pasirašė ketinimų protokolus su norvegų įmonėmis „Mirror Accounting AS“ ir „Storebrand Group“, kurios planuoja įgyvendinti 70,5 mln. litų vertės plėtros projektus Vilniuje ir sukurti mažiausiai 270 darbo vietų. „Mirror Accounting AS“ projekto vertė – 35,3 mln. Lt. Bendrovė planuoja didinti UAB „Mirror Support Services“ pajėgumą. „Storebrand Group“ investuos 35,2 mln. Lt ir plės įmonės „Storebrand Baltic“ paslaugų centrą.

LIETUVOS NAUJIENOS

212 mln.

VMI GYVENTOJAMS ŠIEMET PERVEDĖ DAUGIAU NEI 212 MLN. LITŲ PRAĖJUSIAIS METAIS PERMOKĖTO GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO

Domisi Lietuva

Strateginiu investuotoju į planuojamą statyti Visagino atominę elektrinę atrinktos Japonijos ir JAV bendrovės „Hitachi“ atstovai domisi investicine aplinka Lietuvoje.

Bendrovės atstovams darbinio vizito metu Lietuvoje buvo pristatyta bendra šalies ekonominė aplinka, Lietuvos investicijų strategija, aptartos naujos verslo galimybės.

„Hitachi“ atstovams buvo atskleistos galimybės steigti regioninį paslaugų, produktų ar technologinį centrą bei gamybinius padalinius Baltijos ir Skandinavos šalims, kitoms Europos Sąjungos rinkoms aptarnauti.

„Hitachi“ buvo pristatytos galimybės steigti centrus ir padalinius Lietuvoje. Reuters

Kiek kainuoja karys

Vidutiniškai vienam profesinės karo tarnybos kariui per metus, neįskaičiavus pratybų ir mokymų, Lietuvoje skiriama 53,9 tūkst. litų. Į šią sumą įeina darbo užmokestis, draudimas, maistpinigiai, buitpinigiai, apranga.

NERINGA MEDUTYTĖ
neringa.medutyte@ekonomika.lt

Bene didžiausia minėtos sumos dalis – 67 proc. skiriama darbo užmokesčiui ir socialiniam draudimui.

Kainuoja daugiau

Vieno kario išlaikymas Lietuvą bene labiausiai garsinančiose tarptautinėse operacijose (TO) kainuoja beveik tris kartus daugiau – 136, 8 tūkst. litų. Už šiuos pinigus perkamas maistas, drabužiai, apmokas būstas, skalbiama kario apranga, mokama kompensacija už tarnybos specifiką ir t. t.

Lėšos kario paruošimui dalyvauti tarptautinėje misijoje skiriamos iš bendrų asignavimų, skirtų koviniam rengimui.

Kareiviška košė

Per įvairiausius renginius tikriausiai visi esame ragavę kareiviškos košės. Tačiau tikriausiai nei karys, nei civilis ilgai misti kruopomis ir tinkamai atlikti savo pareigų negalėtų. Krašto apsaugos ministras yra patvirtinęs kariui priklausančio maisto davinio kainas: šiltuoju metų laikotarpiu maistui skiriama 15,32 lito per dieną. Žiemą šis davinys beveik litu pigesnis – 14,62 litų.

Kariai, dalyvaujantys lauko pratybose, aprūpinami sausu maisto daviniu. Vieneto kaina – 14,89 litų. Į šį davinį įeina, pavyzdžiui, mėsos konservai, šokoladas, natūralus medus, drėgna servetėlė, degtukai, šildytuvas, padėklas karštam gėrimui paruošti.

Šiuo metu lauko uniforma rikiuotės dalinių kariams išduodama kas 2 metai. Dalinių štabo kariams – kas 3 metai. Administracinių štabų kariai uniformą gauna kas 4 metus. Kasdieninė ir paradinė uniformos rikiuotės dalinių kariams išduodamos kas 4–5 metus. Štabų kariams – kas 2–3 metus.

Nuolatinės pratybos

Karių koviniam rengimui 2011 metais buvo skirta 35,1 mln. litų. Iš šios sumos, kuri nėra priskaičiuota prie vidutinių metinių kario išlaikymo išlaidų, vykdomos kariuomenės rezervo karių pratybos ir mokymas. Kariai ruošiami atlikti taikos meto užduotis, taip pat dalyvauti tarptautiniuose mokymuose ir pratybose, pasirengti dalyvauti tarptautinėse misijose, NATO greitojo reagavimo pajėgose ir ES kovinėse grupėse.

Profesinės karo tarnybos kariai ruošiami nuolat. Kariai savanoriai rengiami tik juos pašaukus į tarnybą – nuo 20 iki 50 dienų per metus.

Lietuvos kariai dalyvauja ir nacionalinėse, ir įvairiose tarptautinėse karinėse pratybose šalyje bei užsienyje. Jos skiriasi pagal paskirtį: vienos yra skirtos pasirengti taikos meto užduotims vykdyti, kitos – pasirengti tarptautinėms operacijoms, šalies gynybai ir kt. Kariai rengiami ir grupėse, ir po vieną.

> » Vieno kario išlaikymas Lietuvą bene labiausiai garsinančiose tarptautinėse operacijose (TO) kainuoja 136, 8 tūkst. litų

Lietuva susimoka

Šiuo metu Lietuvos kariai tarnauja Afganistane, Irake. Somalyje nėra dislokuotų Lietuvos karių, tačiau vienas karininkas tarnauja šios operacijos vadavietėje Jungtinėje Karalystėje. Iš viso TO operacijose šiuo metu tarnauja apie 260 Lietuvos karių.

Mūsų šalis yra NATO, Europos Sąjungos (ES) ir Jungtinių Tautų (JT) narė, todėl dalyvauja šių organizacijų vadovaujamose tarptautinėse operacijose. Šiuo metu daugiausia lietuvių karių dalyvauja NATO vadovaujamoje operacijoje Afganistane. Jie ne tik vadovauja Provincijos atkūrimo grupei Goro provincijoje, bet ir prižiūri Šiaurės Afganistaną. Lietuva prisideda ir prie Afganistano saugumo pajėgų apmokymų.

NATO ir ES laikomasi principo, kad valstybės turi susimokėti už dalyvavimą tarptautinėse operacijose. Lietuva finansinės paramos iš tarptautinių organizacijų negauna. Mūsų kariuomenės dalyvavimas tarptautinėse operacijose finansuojamas iš Lietuvos gynybos biudžeto. Tiesa, tiek NATO, tiek ES yra sutarta dėl tam tikrų bendro finansavimo mechanizmų, kurie leidžia padengti kai kurių specifinių sričių operacijų išlaidas.

Kario parengimas šiai misijai priklauso nuo to, kokias pareigas jis vykdys TO, esamo kario pasirengimo lygio bei to, kokie reikalavimai keliami jo einamoms pareigoms TO metu. Tad kario parengimas gali trukti nuo 3 savaičių iki kelių mėnesių. Kursai bus trumpesni, pavyzdžiui, jei karys tarnaus sąjungininkų štabe ir jam reikia tik atgaivinti įgūdžius. Daug ilgiau užtrunka parengti tuos, kurie vykdys užduotis Afganistane ir priklausys Provincijos atkūrimo grupei.

2010 metų duomenimis, Lietuvos gynybai buvo skirta 0,89 BVP. KAM nuotr.

Prieš išvykdamas karys atlieka fizinius ir psichologinius testus. KAM nuotr.

APIBENDRINTOS IŠLAIDOS, SKIRIAMOS KARIŲ IŠLAIKYMUI

Profesinės karo tarnybos kariui per metus skiriama	**53,9 tūkst. litų**
Kario išlaikymui tarptautinėse operacijose skiriama	**136, 8 tūkst. litų**
Karių koviniam rengimui 2011 metais buvo skirta	**35,1 mln. litų**
Kario dienos maisto daviniui skiriama vasarą	**15,32 litų**
Kario dienos maisto daviniui skiriama žiemą	**14,62 litų**
Kario sauso maisto daviniui skiriama	**14,89 litų**

KAM duomenys

Prieš išvykdamas karys atlieka fizinius ir psichologinius testus. Tokiais metodais nustatoma, ar jis tinkamas TO rajone.

Kad kariai galėtų geriausiai pasiruošti, sukuriamos sąlygos, panašios į būsimą operaciją. Kartais kariai gali būti ruošiami ir individuliai.

Aprengti ir pamaitinti

Pasirengimo TO laikotarpiu kariai maitinasi kaip ir visi profesinės karo tarnybos kariai. Per pratybas jie maitinami kariniuose daliniuose esančiose valgyklose, lauko virtuvėje arba sausais maisto daviniais.

Drabužiais, apsaugine apranga ir kitomis materialinėmis priemonėmis kariai aprūpinami dar pasiruošimo metu. Kiekvienas karys gauna porą lauko uniformų, dvi poras batų, galvos apdangalus, drabužius ir kitą būtiną aprangą.

Rengiantis TO darbo intensyvumas priklauso nuo padalinio pasirengimo plano, pagal kurį kariai dalyvauja vienos ar kelių dienų pratybose, dieną ar naktį.

Gali susisiekti

TO rajone žuvusio kario artimiesiems yra išmokama 120 atitinkamo laipsnio profesinės karo tarnybos kariui pirmaisiais tarnybos metais nustatyto dydžio mėnesinių tarnybinių atlyginimų (be priedų) kompensacija. Šios kompensacijos mokamos iš Krašto apsaugos ministerijai skirtų valstybės biudžeto lėšų. Taip pat Krašto apsaugos ministerija teisės aktų nustatyta tvarka gali drausti savo civilinę atsakomybę kario žūties ir jo sveikatos sutrikimo atvejais. Be to, iš Krašto apsaugos ministerijai skiriamų biudžeto asignavimų kariams taikomos šio ir kitų įstatymų nustatytos su karo tarnyba susijusios socialinės ir kitokios garantijos. Išvykęs į TO karys turi galimybę susisiekti su artimaisiais ir bendrauti su jais telefonu, internetu bei paštu. Be to, TO tarnaujančių karių artimieji bet kuriuo paros metu gali skambinti karštąja linija atsakingiems už informacijos pateikimą kariams bei užduoti rūpimus klausimus.

TO rajone nutikus ypatingam įvykiui kariui sudaromos sąlygos nedelsiant apie tai informuoti artimuosius. Jei galimybių nėra, apie incidentą asmeniškai informuoja kariuomenės atstovai.

Be to, yra sukurta interneto svetainė, kurioje teikiama informacija šeimų nariams. Krašto apsaugos ministro įsakymu yra patvirtinta tvarka, kurios pagrindu TO tarnaujančių artimiesiems teikiama kita nefinansinė parama: konsultavimas, įvairių renginių ir mokymų, vaikų vasaros stovyklų organizavimas, psichologinė pagalba ir t. t.

■ FAKTAI

KARIAI

- 2011 birželį buvo 7 600 profesinės karo tarnybos karių.
- 2011 metais Krašto apsaugos sistemai buvo skirta 871 mln. litų.
- Iš jų 565 mln. 600 tūkst. litų buvo skirta personalo išlaikymui.
- Goro provincijoje Afganistane veikianti Lietuvos vadovaujama Policijos operacinė mokymo ir sąveikos grupė įvertinta kaip pavyzdinė, į kurią reikia lygiuotis kuriant naujas grupes Afganistano nacionalinėms saugumo pajėgoms mokyti.

Varys atostogauti

Socialdemokratų partijos frakcijos nariai Edvardas Žakaris, Edmundas Jonyla ir Valerijus Simulikas įregistravo Darbo kodekso pataisą, kuria siūloma uždrausti neatostogauti dvejus ir daugiau metų.

Jei pataisa įsiteistintų, darbuotojai kiekvienais darbo metais privalės pasinaudoti kasmetinėmis atostogomis. Tuo tarpu kompensacijas už nepanaudotas kasmetines atostogas siūloma mokėti ne daugiau kaip už dvejus darbo metus. Anot E. Žakario, pataisos siūlomos, nes vis dažniau paaiškėja, kad vadovaujantys asmenys dėl įvairių priežasčių nepasinaudoja kasmetinėmis atostogomis po 10 ir daugiau metų.

Norima, kad darbuotojai atostogautų kiekvienais metais privaloma tvarka. Fotodiena

Pavojus smulkiesiems

Finansų ministerijos planai nuo kitų metų griežtinti darbo su verslo liudijimais tvarką bei atsisakyti dalies veiklų sulaukė smulkiųjų verslininkų kritikos.

Mat įteisinus naują tvarką daliai šiandien su verslo liudijimais dirbančių verslininkų tektų pradėti verstis individualia veikla ar steigti bendrovę.

Naujieji apribojimai paliestų populiaras veiklas, kurioms plėtoti nemažai gyventojų yra išsiėmę verslo liudijimus. Tai statybos darbai, patalpų nuoma, vertimo paslaugos. Dalį jų siūloma siaurinti, o, pavyzdžiui, verslo liudijimus vertimo paslaugoms apskirtai naikinti. Pasak Finansų ministerijos, ši veikla yra laisvoji profesija, kuriai numatytas 15 proc. gyventojų pajamų tarifas.

Taip pat numatoma, kad pagal naujas taisykles verslininkai, dirbantys su verslo liudijimais, produkciją ir paslaugas turėtų teikti tiesiogiai fiziniams asmenims, o ne įmonėms.

Riboja verslumą

„Vadovaudamasi Europos Sąjungos teisės aktais, valstybė turi įvairiomis formomis skatinti verslumą. Jo pirminė forma ir yra verslo liudijimas. Tokios projekto pataisos kaip iš klasifikatoriaus išbraukti vertimą, kaimo turizmą, statybos darbus ir kt. akivaizdžiai riboja verslumą ir sudaro sąlygas augti šešėlinei ekonomikai, vadinasi, mažina į biudžetą surenkamų mokesčių kiekį“, – sako Vilniaus miesto ir apskrities verslininkų darbdavių konfederacijos (VVDK) prezidentas Rimvydas Jasinavičius.

VVDK atkreipė dėmesį, kad prieš 11 metų šalyje buvo 3,5 proc. verslininkų, o šiuo metu skaičiuojama tik 1,5 proc. Taip pat, VVDK teigimu, nuostata teigti paslaugas tik fiziniams asmenims verslius žmones stums į samdinių rinką.

„Fiziniam asmeniui nereikia, pavyzdžiui, IT saugumo specialistų, vadinasi, jiems bus daug patogiau dirbti samdomą darbą ir plušėti užsienio kapitalo kompanijose.

Nuo to ypač nukentės valstybė – jau dabar 80 proc. Lietuvos įmonių generuoja tik 30 proc. mūsų šalyje uždirbamo pelno“, – teigė R. Jasinavičius.

Siūlo išeitį

Finansų ministerija tokių pokyčių nori siekdama mažinti šešėlinę ekonomiką ir pažaboti asmenis, dirbančius su verslo liudijimais, kai jų gaunamos pajamos ir veiklos pobūdis neatitinka smulkiojo verslininko apibrėžimo. R. Jasinavičius įsitikinęs, kad dabartinis planas veiktų priešingai – padidintų emigraciją ir šešėlinio verslo dalį.

VVDK siūlo nustatyti pagal verslo liudijimą dirbančių asmenų metinių pajamų ribą, kuri, jų manymu, turėtų siekti 155,25–172,5 tūkst. litų. Ją viršijus verslininkui įsigaliotų prievolė steigti juridinį vienetą. Finansų ministerija apie tai jau pagalvojo: nuo kitų metų įsigalios reikalavimas žmonėms, dirbantiems su verslo liudijimais ir per metus gaunantiems daugiau nei 150 tūkst. litų pajamų, užsiimti individualia veikla ar steigti įmonę.

Finansų ministrės Ingridos Šimonytės teigimu, verslo liudijimas – ne pati patraukliausia pajamų mokesčio mokėjimo forma. Jos nuomone, patrauklesnė alternatyva – individuali veikla pagal pažymą, kuriai nuo 2011 metų taikomas 5 proc. tarifas realiam veiklos pajamų ir sąnaudų skirtumui. Tačiau nutylima, kad tokiu atveju teks dar mokėti 37,5 proc. siekiančias privalomojo sveikatos draudimo ir „Sodros“ įmokas.

> » Akivaizdžiai riboja verslumą bei sudaro sąlygas augti šešėlinei ekonomikai, vadinasi, mažina į biudžetą surenkamų mokesčių kiekį

Finansų ministerijos planai griežtinti veiklos su verslo liudijimais tvarką gąsdina smulkiuosius verslininkus. Fotodiena

E. Raugalas: ne žemė bloga – šeimininkai

DINA SERGIJENKO
dina@ekonomika.lt

Visoje Lietuvoje gausu apleistos žemės. Anot žemėtvarkininkų, didžiuosius Lietuvos miestus praūžus krizei juosia dirvonuojančių plotų žiedai, bet priversti naudoti turimus plotus įrankių nėra.

Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM) duomenimis, 2009–2010 metais dirvonuojančių, nenaudojamų plotų Lietuvoje buvo maždaug 400 tūkst. ha. Tai maždaug dešimtadalis dirbamos žemės. Vis dėlto, pasak ŽŪM viceministro Edvardo Raugalo, apleistos žemės sklypų mažėja.

? Kas nutiko, kad atsirado tiek daug apleistų žemės plotų, ypač aplink didžiuosius šalies miestus?

Daugiausia apleistų žemės plotų buvo 2009–2010 metais, kai šalį užklupo sunkmetis. Dabar jų mažėja. Dalis žemės apleista todėl, kad ji nėra palanki ūkininkauti. Sakoma, kad nėra blogos žemės, yra prastas šeimininkas, tačiau gerų ūkininkų taip greitai nerasi.

Labai daug žemių buvo supirkta tikintis, kad jas bus galima parduoti. Ypač ekonomikos pakilimo metais. Tada buvo manoma, kad žemė – geriausia investicija. Už žemės ūkio paskirties plotus buvo mokama net 10–20 tūkst. litų už hektarą. Per krizę žemes supirkusios įmonės, investicijų bendrovės bankrutavo, žemės atiteko bankams, o šie neturi padalinių, galinčių užsiimti turima žeme.

Ypač dideli dirvonuojantys plotai plyti aplink didžiuosius miestus, nes žemė ten buvo perkama tikintis, kad bus galima plėtoti pramonę, statyti mažaaukščius gyvenamuosius namus. Aplink Vilnių, Kauną yra apleistų žemių žiedų. Daug problemų kyla dėl sklypų, esančių aplink Klaipėdą. Čia išpirktų žemės plotų paskirtis buvo pakeista. Dabar žemė dirvonuoja, yra nenaudojama ir vargu ar kas nors ten statys gyvenamuosius namus dar artimiausius kelerius metus.

? Piniginės baudos apleistų žemių savininkams – neefektyvi priemonė. Turintiesiems šimtus hektarų labiau apsimoka mokėti baudą nei šienauti dirvonus.

Bausti pradėjome prieš kelerius metus. Augalų apsaugos tarnyba nustato dirvonuojančių plotų savininkus, juos baudžia. Maksimali bauda – 500 litų. Dažnai administracinės išlaidos būna didesnės nei surenkama pinigų. Be to, tokio dydžio baudos bijo tik turintieji mažai žemės, galbūt iš pašalpų gyvenantys asmenys. Žmonėms, susipirkusiems žemes aplink miestus, tokios baudos buvusios nebuvusios.

Kartu su Finansų ministerija parengėme naują žemės apmokestinimo tvarką. Iki šiol valstybinės žemės nuomos mokestis buvo skaičiuojamas atsižvelgiant į sklypo vidutinę rinkos vertę, o žemės mokestis – atsižvelgiant į nominalią vertę, kuri neretai yra kur kas mažesnė nei vidutinė rinkos vertė. Nusprendėme mokesčius skaičiuoti ne pagal šį rodiklį, o atsižvelgdami į sklypo vidutinės rinkos vertę. Be to, nuo 1,5 proc. iki 4 proc. padidės žemės nuomos mokesčio tarifas. Tiems, kurie žemę naudos pagal paskirtį, bus taikomi koeficientai, mažinantys mokesčių naštą. Jei sklypas bus apleistas, dirvonuos, teks mokėti nemažus mokesčius. Šią tvarką įvesime per trejus metus, suteikdami laiko žmonėms susitvarkyti turimus sklypus.

» Aplink Vilnių, Kauną yra apleistų žemių žiedų. Daug problemų kyla dėl sklypų, esančių aplink Klaipėdą

? Padidėjusi mokesčių bazė nepasieks gyvenančiųjų užsienyje arba tų, kurie didelius plotus valdo dalinės nuosavybės teisėmis. Be to, nemažai yra valstybinių dirvonuojančių plotų.

Savininkus rasti iš tiesų sunku. Žemė grąžinama visai šeimai ir šeimos nariai valdo ją kaip bendrą dalinę nuosavybę.

Tais atvejais, kai tenka bausti šeimos valdomų plotų savininkus, kyla keblumų surandant visus žmones. Ne veltui anksčiau žemę ūkininkas palikdavo vyriausiam sūnui, o kitiems vaikams išmokėdavo dalis. Norime to ar ne, greičiausiai ateityje teks atsisakyti bendraūkininkystės. Kol kas nėra numatyta, kad valstybė galėtų pasiimti apleistą sklypą savo reikmėms. Yra sakančių, kaip taip turėtų būti, tačiau sklypų perdavimas valstybei – ne vienos dienos reikalas. Pirmiausia mėginsime keisti mokesčių bazę.

Valstybinės žemės oficialus šeimininkas – Nacionalinė žemės tarnyba. Jai vis primenama, kad privaloma rasti ūkininkų ar verslininkų, kurie galėtų naudoti šią laisvą valstybinę žemę, tačiau tai padaryti sunku. Pavyzdžiui, pietryčių Lietuvoje yra tokių plotų, o ūkininkų, kurie norėtų juos dirbti, nėra.

CV

Edvardas Raugalas

Gimė 1942 m. kovo 24 dieną Užubalių kaime, Ukmergės rajone.

1969–1973 m. buvo Brno (Čekija) aukštosios techninės mokyklos aspirantas.

1965–1968 m. dirbo tuometiniame Kauno politechnikume dėstytoju.

1993–1996 m. buvo Žemės tarnybos direktorius.

2009 m. tapo Lietuvos žemės ūkio viceministru.

Anot E. Raugalo, iki krizės kaip puiki investicija supirkti žemės plotai šiandien virto dirvonuojančiais laukais.
ELTA

FAKTAI

NEDIRBAMA ŽEMĖ

- 2009–2010 m. Lietuvoje buvo maždaug 400 tūkst. ha dirvonuojančių plotų, tai sudarė maždaug 10–15 proc. visos dirbamos žemės.
- Analitikų vertinimu, ėmus naudoti apleistas žemes, jos kasmet galėtų papildomai atnešti 1,35 mlrd. litų pajamų.
- Daugiausia apleistų žemės plotų yra aplink didžiuosius miestus – Vilnių, Kauną, Klaipėdą.
- Didžiausia bauda, kuria baudžiami dirvonuojančių plotų nesutvarkantys savininkai, siekia 500 litų.

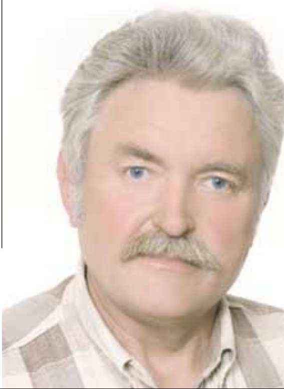
NUOMONĖ Bausti ar ne?

ELTA

„Sofos“ ūkininkai

Jonas Sviderskis, Lietuvos žemės ūkio bendrovių asociacijos generalinis direktorius:
Kokia dar gali būti priemonė, jei ne bausti? Prašymai nušienauti, nerodyti apšepusios Lietuvos neveikia. Dirvonuojantys plotai kenkia ūkininkaujantiesiems, piktžolių sėklos teršia dirbamus laukus. Vadinamieji „sofos“ ūkininkai gauna tokias pat valstybines išmokas už tai, kad nusišienauja turimas pievas, kaip ir tikri ūkininkai. Tai nėra teisinga

ELTA

Neteisinga reforma

Pranciškus Šliužas, ūkininkas:
Apleista žemė yra gerai, nes ji kaupia jėgas. Vadinamoji žemės reforma buvo ne reforma, o žemės padalijimas žmonėms, kuriems ji nėra pragyvenimo šaltinis. Didžioji dalis tokių plotų liko neprižiūrimi, o dabar valdžia nori bausti tuos, kuriems pati be reikalo išdalijo žemę. Žmogui, kuris, tarkime, kadaise Kaune turėjo 5 arus, nebuvo galima kaime atmatuoti 50 hektarų

INBOX

» Daugiausia perkama pigiausių – ekonominės klasės butų, nes aukštesnės klasės būstas Lietuvos gyventojams sunkiai įperkamas

2011-07-31 00:40:38

Visi tie, kas tik Seime, yra milijonieriai. Tai kodėl jūs tos Lietuvos nemokate pakelti tiek, kad žmonės neskurstų, o jūsų tie milijonai, ir durniui aišku, suvogti: nieko nedaro ir milijonai dygsta kaip po lietaus. Gamyklos gamina ir vis į nuostolius, o jūs paskui nusiperkate už centus. Kad ir metalo laužą pardavę milijoną uždirbate. Ot tai verslininkai. Ar nors vienas paprastas žmogus gali prieiti ten, kur ministras įkėlė koją? Lietuvai reikia vokiečio. Tada jūs pamatytumėte tvarką. Jei pradėtų atiminėti turtus ir sodinti į kalėjimus, gal kuris ir susimąstytų. O dabar daro su Lietuva ką nori, dar juos ministrais vadina – jų vardas kitas. **-oi**

GERIAUSI
www.ek.lt
KOMENTARAI

Valda
2011-08-05
Tai ką tie dzūkai, jiem tik grybus rinkti, kol supras kam to reikia, miestiečiai žilom galvom vaikščios. Gėda, kad lietuviai tokie neišprusėliai.

Rimas
2011-08-05
Kai darai gerai – blogai, kai darai kaip pasako – vėl blogai. Čia kažkokie neišprusėliai, ne veltui kaimuose nesąmonės ir vyksta: šunis mėto nuo tiltų ir pan. Todėl, kad žmonės neišprusę!! Paprastas atsakymas!

Jinai
2011-08-03
Matyti, kad šis klausimas mažai kam rūpi, nes niekas nerašo komentarų. O VMVT dirba veterinoriai kabinetuos, o iš ten toli nesimato. O ar verslui gerai ar blogai, Jų nedomina. Jeigu atlyginimus gautų priklausomai nuo rezultatų, būtų visai kitaip.

Bicas
2011-08-02
Maladec bičas. Jei jis protingas, viską apgalvoja ir moka iš to užsidirbti. Tokie varguoliai, kaip Obama, gadina jam gyvenimą. Jei žmogus moka litus pasidaryti, tai čia ne jo problema, o Obamos ir jo biržų.

Sis vaikinas
2011-08-02
Šis vaikinas yra nieko krūva. Tai ir keičia per blatelį ir pažįstamus prestižines darbovietes, o realiai prie jų veiklos jis prisideda labai mažai:) Gauna didelius pinigus, gerai gyvena, o jo nauda pasauliui lygi 0 :)

et..
2011-08-02
Iphone yra user friendly telefonas, kuriame viskas yra itin paprasta ir primityvu, o android suteikia vartotojui daugiau galimybių. Lyginant galaxy s2 ir iphone 4, pastarasis nėra toks smagus kaip sgs2 laikant rankose ar naudojantis telefonu. Kai kam gali pasirodyti per didelis sgs2. O kas liečia techninę pusę, samsungas ryškiai greitesnis už obuoliuką. Tikėsimės, kad penktas bus toks pats greitas, kaip dabar yra samsungas :)

Jonas
2011-07-31
Na, turiu puikią perdegimo patirtį. Po 1.5 metu nežmoniško arimo priėjau iki to, kad jokiomis pastangomis negalėdavau išmokti paprasčiausių naujų dalykų (buvau studentas). Laimė, turėjau unikalią galimybę pailsėti apie 8 mėnesius. Tai padėjo, bet to, ką išgyvenau, jokiomis sąlygomis nelinkėčiau niekam.

Pajūryje siaučia NT pirkėjai

PAULIUS GRINKEVIČIUS
info@ekonomika.lt

Į Lietuvos pajūrio nekilnojamojo turto (NT) rinką įsisuko pirkėjai. Šiuo metu Palangoje beveik neįmanoma nusipirkti ekonominės klasės buto.

Palangoje veikiančios NT agentūros „Rolijona“ savininkė Ona Mackevičienė pasakojo, kad dažniausiai lietuvių lankomame kurorte jau išpirkti beveik visi ekonominės klasės butai. Kaip pagrindinę padidėjusios paklausos priežastį „Rolijonos“ savininkė nurodė sumažėjusias palūkanas kredito įstaigose. „Bankai sumažino palūkanas už indėlius, todėl lietuviai suskubo pinigus investuoti. Visa šalis domisi Palanga ir pasitaikius progai nori įsigyti čia pigaus turto“, – sakė O. Mackevičienė.

Agentūros savininkės nuomone, Palangoje ekonominės klasės butus ypač noriai perka rusai: „Anksčiau rusai nekreipdavo dėmesio į kainą, o dabar pradėjo pirkti ne tik aukščiausios, bet ir ekonominės klasės butus. Pirkėjai iš Rusijos tapo šiek tiek išrankesni ir butus ėmė rinktis atidžiau“, – aiškino O. Mackevičienė.

NT rinkos suaktyvėjimas jaučiamas ne visuose pajūrio kurortuose. Uostamiestyje įsikūrusios NT agentūros „Avitera“ direktorės Vlados Simonaitienės teigimu, nei lietuviai, nei užsieniečiai butų Šventojoje ir Kuršių Nerijoje pirkti neskuba, nors jų kainos šiuose kurortuose nėra didelės. Žmonės mieliau renkasi butus Palangoje dėl miesto infrastruktūros.

Klaipėdiečiai taupo

Uostamiestyje žmonės dažniausiai perka nedidelius butus, mat baiminasi augančių šilumos kainų. Pasak V. Simonaitienės, pastaruoju metu populiariausi yra ekonominės klasės butai. „Dabar perkamiausi yra naujos statybos nedidelės kvadratūros ekonominės klasės butai. Jaučiama, kad žmonės pradėjo mąstyti, jog šiluma nepigs, todėl renkasi vieno arba dviejų kambarių naujos statybos butus. Tokiuose būstuose mažiau atsieina šildymas“, – sakė V. Simonaitienė.

Pasak „Aviteros“ direktorės, dabar ekonominės klasės butus Klaipėdoje daugiausia perka lietuviai, o prabangią klasę renkasi rusai arba mišrios lietuvių ir rusų poros.

Baltarusiai aprimo

NT bendrovės „Ober-Haus“ Vertinimo ir rinkotyros skyriaus vadovas Saulius Vagonis sakė, kad sandorių pajūrio miestuose pagausėjo dėl bendros pagerėjusios šalies ekonominės situacijos. Taip pat įtakos sandorių skaičiaus padidėjimui turi šiltasis metų sezonas. „Paprastai NT sandorių skaičius rinkose antrąjį ir trečiąjį metų ketvirtį padidėja visuose Lietuvos kurortiniuose miestuose, – sakė S. Vagonis. – Kita vertus, NT rinkos suaktyvėjimas yra susijęs ir su pozityviais pokyčiais rinkoje – auga BVP, jaučiamas didesnis stabilumas darbo rinkoje. Prieš keletą metų butų kainos buvo smarkiai kritusios, pirkėjai buvo išsigandę, kad turtas gali dar labiau nuvertėti, todėl pirkti nesiryžo. Dabar kylančios kainos skatina žmones pirkti.“

Pašnekovas pabrėžė, kad daugiausia perkama pigiausių – ekonominės klasės butų, nes aukštesnės klasės būstas Lietuvos gyventojams sunkiai įperkamas.

S. Vagonis, kaip ir NT agentūrų vadovės, teigė, kad brangesnius butus daugiausia renkasi rusai, o prieš porą mėnesių aktyviai Lietuvoje butus pirkę baltarusiai dėl pablogėjusios savo šalies ekonominės padėties ir devalvacijos trečiąjį šių metų ketvirtį pirkti nustojo.

S. Vagonio nuomone, ekonominių butų augimo tendencijos jaučiamos ir kitose didesnėse Lietuvos NT rinkose.

» Brangesnius butus daugiausia renkasi rusai, o prieš porą mėnesių aktyviai Lietuvoje butus pirkę baltarusiai dėl pablogėjusios savo šalies ekonominės padėties ir devalvacijos trečiąjį šių metų ketvirtį pirkti nustojo

Šią vasarą Palangos NT rinka atsigavo.
Fotodiena

FAKTAI

NT PAJŪRYJE

- Registrų centro duomenimis, šiemet buvo sudaryta 520 nekilnojamojo turto sandorių.
- Šiuo metu naujos statybos uostamiesčio ekonominės klasės butų 1 kv. m kaina suvyruoja nuo 4 300 iki 4 600 litų, o senos statybos butų kainos – 2 400–2 600 litų už kv. m.
- 1 kambario naujos statybos ekonominės klasės butai Palangoje per metus vidutiniškai pabrango 10–20 tūkst. litų.
- Klaipėdoje II metų ketvirtį perkamiausi butai kainavo 200–250 tūkst. litų.
- Butų kainos uostamiestyje šių metų birželį buvo 46 proc. mažesnės nei 2007-ųjų pabaigoje.

LANKOMIAUSI
www.ek.lt
SAVAITĖS STRAIPSNIAI

Kibernetinė ataka, kokios pasaulis dar nematė
Interneto apsaugos ekspertai aptiko didžiausią iki šiol įvykdytą kibernetinių atakų kampaniją, kurios metu buvo įsilaužta į 72 organizacijų, tarp jų ir Jungtinių Tautų, vyriausybių ir kompanijų kompiuterinius tinklus.

Kodėl būti atleistu iš darbo yra gerai?
Prieš išvadindami mane bukagalviu, išklausykite. Visų pirma, buvau atleistas iš darbo daugiau negu vieną kartą. Jausmas panašus į tą, kai jus palieka antroji pusė, tik šiuo atveju prarandate ne žmogų, o atlyginimą.

G. Sorosas: Europai reikia atsarginio plano
Europos Sąjunga pradėjo egzistuoti nuo to, ką Karlas Popperis vadino laipsniška socialine inžinerija. Grupė įžvalgių politikų, įkvėptų jungtinės Europos Sąjungos valstybių vizijos, pripažino, kad šis idealas gali būti pasiektas tik pamažu.

„Apple“ turi daugiau grynųjų pinigų nei yra JAV ižde
JAV politikams įnirtingai bandant išspręsti šalies skolos klausimą paaiškėjo, kad didžiausia pasaulio technologijų kompanija „Apple“ šiuo metu turi daugiau grynųjų pinigų nei galingiausia pasaulio demokratija.

Amerika: per didelė, kad žlugtų
Netikėtai nelauktai skolų krizė persikėlė per Atlantą ir užklupo nieko neįtariančius amerikiečius. Krizė dar kartą atrado Ameriką.

Amerikietiškoji ruletė, arba ar bankrutuos Amerika
Vieniems įvykiai Amerikoje primena tragediją, kitiems – tragifarsą. Mažai kas tiki, kad jau šią savaitę šalis bankrutuos, tačiau ši grėsmė reali kaip niekada.

POPULIARIAUSI
www.ek.lt/video

SAVAITĖS KLAUSIMAS

Ar planuojate nusipirkti butą Lietuvos pajūryje?

čia jungiasi www.ek.lt draugai

Atliekų tvarkymo sistemoje – permainos

Aplinkos ministerijai ir Vilniaus miesto savivaldybei surėmus pečius pagaliau bręsta teigiamos permainos atliekų tvarkymo sistemoje.

DALIA LAPKAUSKAITĖ
info@ekonomika.lt

Per artimiausius dvejus metus sostinėje planuojama pastatyti atliekų rūšiavimo gamyklą, gerokai sumažinti į sąvartynus patenkančių šiukšlių kiekį ir įvykdyti Europos Sąjungos reikalavimus.

„Praėjusių metų pabaigoje Vilniaus regiono atliekų rūšiavimo ir perdirbimo pajėgumams plėtoti iš Europos Sąjungos (ES) struktūrinės paramos lėšų Aplinkos ministerija skyrė daugiau nei 100 mln. litų, – sako aplinkos ministras Gediminas Kazlauskas. – Šie projektai bus baigti iki 2013 metų pabaigos. Tai leis panaikinti nemalonius biologiškai skaidžių atliekų kvapus, gerokai sumažins į sąvartynus patenkančią atliekų srauto dalį. Tai pagrindinis ES nustatytas atliekų tvarkymo sistemos rodiklis.“

Vilniuje, šalia Gariūnų esančiame savivaldybės sklype, planuojama statyti atliekų rūšiavimo įrenginius. Dabar sostinėje rūšiuojama tik apie 6 proc. bendro srauto atliekų. Po dvejų metų, kai bus pastatyti galingi įrenginiai, planuojama rūšiuoti apie 40 proc. atliekų.

„Kas mėnesį iš visų regiono savivaldybių į Kazokiškių sąvartyną vežama apytiksliai 25 tūkst. tonų atliekų, – sako sostinės meras Artūras Zuokas. – Artimiausiu metu ten neliks vietos. Vilniaus miesto savivaldybė bendradarbiaudama su kitomis regiono savivaldybėmis planuoja statyti atliekų rūšiavimo fabriką. Kaip ir priklauso miestui, turėsime savo atliekų rūšiavimo gamyklą.“

Planuojamas biologinių atliekų įrenginių pajėgumas – 250 tūkst. tonų per metus. Tokiu būdu būtų kontroliuojama, kad į atliekų jėgainę nepatektų pavojingos ar netinkamos perdirbti atliekos. Šio objekto statybos tikslas – papildomai išrūšiuoti antrines žaliavas, pavojingas, biologiškai skaidžias atliekas, t. y. paruošti atliekas pakartotiniam naudojimui.

Šiuo metu planuojama, kad visi pagrindiniai įrenginiai bus kompaktiškai išdėstyti TEC teritorijoje. Numatoma, kad įgyvendinus projektą į sąvartyną pateks tik apie ketvirtadalis visų susidarančių atliekų. Jos bus termiškai apdorojamos, be to, visiškai nebus šalinamos biologiškai skaidžios atliekos. Planuojama įrenginių kaina – apie 100 mln. litų. Iš jų daugiau kaip 80 proc. būtų finansuojama ES lėšomis, kitą dalį sudarytų privačios ir UAB Vilniaus regiono atliekų tvarkymo centro lėšos.

Pokyčiai – visoje Lietuvoje

Aplinkos ministras primena, kad iki 2013 metų ketinama statyti atliekų rūšiavimo gamyklas arba kitaip šiukšles rūšiuoti ne tik Vilniuje, bet ir visoje Lietuvoje. „Norime iki 2013 metų susitvarkyti ne vien sostinėje. Kalbama apie visą šalį, procesas jau pajudėjo“, – tvirtina G. Kazlauskas.

Pasak aplinkos ministro, numatyta beveik kiekviename regioninių atliekų tvarkymo centre įgyvendinti atliekų rūšiavimo ir perdirbimo idėją. Gamyklos galėtų būti statomos visuose didžiuosiuose miestuose arba Vilniuje, Kaune ir Klaipėdoje, kur yra didžiausias atliekų srautas.

„Jeigu turėtume rūšiavimo gamyklą, o atliekos, tinkamos energijai išgauti, būtų sudeginamos, į sąvartynus būtų vežama maždaug ketvirtis atliekų, t. y. apie 25 proc. dabartinio kiekio, – sako Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centro direktoriaus pavaduotojas plėtrai Jurijus Valiūnas. – Kadangi per metus į sąvartynus išvežama apie 260–270 tūkst. tonų atliekų, būtų gabenama apie 80 tūkst. tonų pelenų, šlakų, inertinių medžiagų.“

Pasak G. Kazlausko, norint, kad sistema veiktų tinkamai, būtinas gyventojų sąmoningumas ir pagalba. Paprastai tariant, svarbu maksimaliai rūšiuoti atliekas jų susidarymo vietoje. Tokiu būdu galima pagerinti antrinių žaliavų kokybę, išplėsti jų realizavimo galimybes ir taip pagerinti perdirbimo rodiklius. Tam Aplinkos ministerija yra nustačiusi reikalavimus ir užduotis savivaldybėms: jos privalo užtikrinti gyventojams galimybę rūšiuoti šiukšles. Siekdama šio tikslo ministerija skiria paramą, pavyzdžiui, perka rūšiavimo konteinerius ir dalija juos savivaldybėms, informuoja ir šviečia visuomenę. Yra parengtas pluoštas teisės aktų pakeitimų ir patobulinimų, tačiau kol kas jie įstrigę Seime.

» Planuojama įrenginių kaina – apie 100 mln. litų. Iš jų daugiau kaip 80 proc. būtų finansuojama ES lėšomis

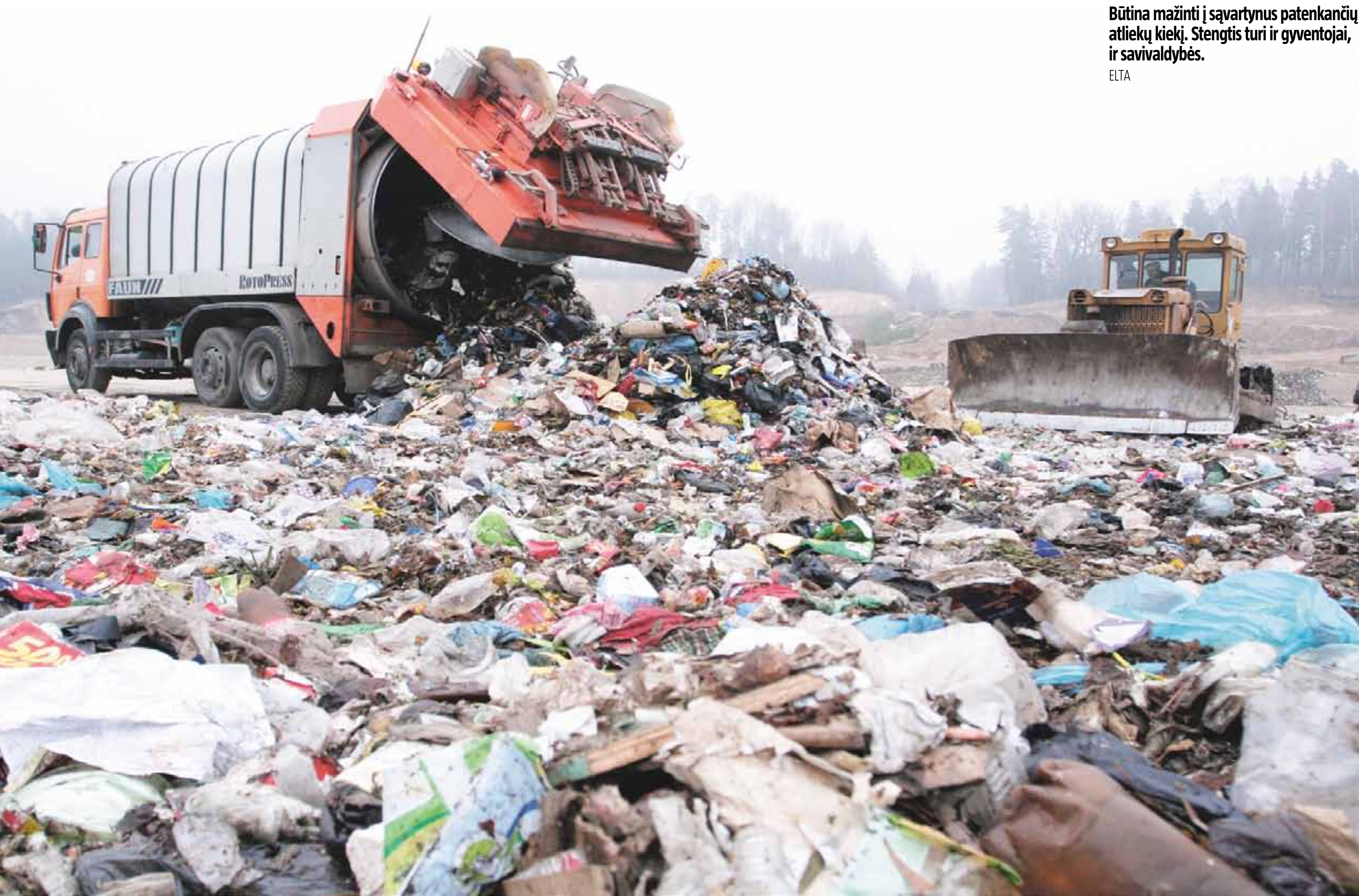

Kas mėnesį iš visų Vilniaus krašto regiono savivaldybių į Kazokiškių sąvartyną vežama apytiksliai 25 tūkst. tonų atliekų. ELTA

FAKTAI

KAZOKIŠKIŲ SĄVARTYNAS

- Sąvartynas Kazokiškėse oficialiai buvo atidarytas 2007 metų lapkričio 23 dieną.
- Investicijos į sąvartyno statybas ir įrangą siekė 27,7 mln. litų.
- Jį administruoja bendrovė Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras.
- Pagal planą sąvartyne per 20 metų turi būti sukaupta beveik 6 mln. tonų atliekų.
- Praėjusių metų rudenį Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas panaikino leidimą naudoti šį netoli Vilniaus veikusį sąvartyną, tačiau sprendimo vykdymą atidėjo metams.
- Kazokiškių bendruomenė sąvartyno įkūrimui aktyviai priešinosi nuo projekto pradžios 2002-aisiais. Gyventojai siekė, kad įvairių instancijų teismai pripažintų neteisėtais ir nepagrįstais 2002 metais patvirtintą sąvartyno detalųjį planą, išduotą statybos leidimą ir kitus dokumentus.

Būtina mažinti į sąvartynus patenkančių atliekų kiekį. Stengtis turi ir gyventojai, ir savivaldybės.
ELTA

KRIMINALINĖS NAUJIENOS

SAVAITĖS KRIMINALŲ TOP 3

ŠVEDIJA. Švedijoje areštuotas pilietis, savo namuose eksperimentavęs su radioaktyviosiomis medžiagomis, tačiau nežinojęs, kad tokia veikla yra neteisėta. Šios šalies policija sulaikė vyrą ir pateikė jam kaltinimus dėl neteisėto branduolinių medžiagų laikymo. 31 metų Richardas Handlas teigė, kad jį visuomet domino fizika ir chemija. Smalsuolis tik norėjo įsitikinti, ar įmanoma suskaldyti atomą namuose.

AMERIKA. Saugumo ekspertai aptiko iki šiol didžiausią kibernetinių įsilaužimų seriją. Tarp nusikaltimų – infiltracija į 72 organizacijų tinklalapius, įskaitant Jungtines Tautas, vyriausybes ir bendroves iš viso pasaulio. Įsibrovimus aptiko saugumo įmonė „McAfee". Bendrovė mano, kad už nusikaltimų slypi viena valstybė, bet atsisakė ją įvardyti. Vienas saugumo ekspertas, gavęs informacijos apie įsilaužimus, atskleidė, kad įkalčiai rodo, jog atsakinga gali būti Kinija.

DIDŽIOJI BRITANIJA. Jungtinės Karalystės pasienio agentūra pranešė, kad Sautamptone sulaikyta didžiausia aukštos kokybės kokaino kontrabandos siunta Didžiosios Britanijos istorijoje. Pareigūnai milijono svarų sterlingų vertės jachtoje „Louise" aptiko 1,2 tonos kokaino. Jo vertė gatvėje sieka apie 300 mln. svarų. 90 proc. grynumo narkotikai buvo taip gerai paslėpti 20 metrų ilgo laive, kad jiems surasti prireikė šešių dienų.

Įtariama, kad italų bendrovės gali būti susijusios su vadinamuoju karuseliniu PVM grobstymu. Fotodiena

FNTT įtaria du italus

Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba (FNNT) su Vilniaus apygardos prokuratūra atlieka ikiteisminį tyrimą dėl dviejų Italijos piliečių.

Italai įtariami dokumentų klastojimu, pasikėsinimu sukčiauti ir 1,2 milijono eurų, gautų iš tarptautinės nusikalstamos schemos, legalizavimu. Tyrimo metu laikinai apribotos nuosavybės teisės į Vilniuje registruotos uždarosios akcinės bendrovės sąskaitą, iš kurios italai bandė paimti apie 1,5 milijono litų grynųjų pinigų.

Vienam vyrui teismas skyrė mėnesio suėmimą, o antram – užstatą ir dokumentų paėmimą. Išaiškinta, kad tie patys Italijos piliečiai Vilniuje įsteigė dar vieną bendrovę, vykdžiusią panašaus pobūdžio finansines operacijas, tačiau realiai nepirkusią ir nepardavusią jokio metalo.

TURTO AREŠTAI

Liepą įregistruota įmonių turto arešto atvejų –	814
Liepą išregistruota turto arešto atvejų –	865
Per septynis šių metų mėnesius įregistruota turto arešto atvejų –	7008
Per septynis šių metų mėnesius išregistruota turto arešto atvejų –	7542

Įtariamas nužudęs žvejus

Kaliningrado srities teisėsaugininkai atskleidė, kad dviejų žvejų nužudymu Kuršių mariose įtariamas 42 metų kaliningradietis, anksčiau dirbęs Rusijos federalinėje saugumo tarnyboje (FSB). Jis suimtas sekmadienį, tačiau atsisako duoti parodymus.

Preliminariais duomenimis, vyras vertėsi žvejyba ir laimikio prekyba. Leidimo žvejyba įtariamasis, kaip ir žuvusieji, neturėjo. Viena iš tyrimo versijų – vyrai nužudyti siekiant pašalinti konkurentus. Nusikaltimas įvykdytas žvejams išplaukus iš Lesnojės gyvenvietės (Šarkuvos). Vienas iš žvejų paskambino pažįstamam ir pranešė, kad su draugu sėdėjo valtyje, kai staiga į juos ėmė šaudyti nežinomi asmenys. Vėliau ryšys nutrūko.

„DnB Nord" piktnaudžiavo

Bankas „DnB Nord" neprofesionaliems investuotojams platindamas su akcijų indeksais ir kitu turtu susietas obligacijas (SASO), finansuotas to paties banko paskolintomis lėšomis, galėjo piktnaudžiauti investuotojų pasitikėjimu, savo tyrime konstatavo Vertybinių popierių komisija (VPK).

Pasak VPK pirmininko Viliaus Šapokos, bankas nesiekė įsitikinti, ar jo platinamas ir rekomenduojamas ypač rizikingas investicinis produktas atitinka neprofesionalių klientų interesus, tinkamai neatskleidė rizikos bei banko interesų konflikto. Šį rizikingą investicinį produktą, kuris įtarimo nesukėlė nei centriniam šalies bankui, nei VPK, įsigijo 640 neprofesionalių investuotojų už daugiau nei 700 mln. litų. Galimi „DnB Nord" klientų nuostoliai siekia beveik 100 mln. litų.

V. Šapoka: banko klientai ne tik neuždirbo, bet ir liko skolingi. ELTA

Nešvarūs R. Murdocho darbeliai Rusijoje

Žiniasklaidos antikristo Ruperto Murdocho imperija toliau byra: liepą magnatas pardavė Rusijoje veikusią išorės reklamos kompaniją „News Outdoor".

LEONAS GRYBAUSKAS
leonas.grybauskas@ekonomika.lt

Kompanijos „News Outdoor" kaina siekė apie 270 mln. JAV dolerių. Palyginti su 2008 metais, jos vertė sumažėjo daugiau kaip penkis kartus, praneša žurnalas „Time".

Žmogžudysčių serija

Taip baigėsi viena iš laukinių rusiškojo verslo legendų. „Time" rašo, kad Didžiosios Britanijos geltonosios spaudos bėdos yra niekis, palyginti su skandalais, žmogžudystėmis ir korupcija Rusijos išorės reklamos rinkoje – srityje, kur R. Murdocho bendrovė viešpatavo beveik dešimtmetį.

R. Murdochas pradėjo užkariauti šią rinką 2002-aisiais. Tai nutiko po tuometinio Maskvos reklaminių stendų karaliaus Vladimiro Kanevskio užsakytos žmogžudystės. Leidinio duomenimis, nuo 1996 iki 2004 metų ne mažiau kaip 11 Rusijos reklamos agentūrų aukšto lygio vadybininkų buvo sužeisti ar nužudyti.

Tapo rinkos lydere

R. Murdochas „News Outdoor" įsigijo 2000-aisiais. Vadovo vairą jis atidavė Maksimui Tkačiovui. Mažiau kaip per porą metų M. Tkačiovas pavertė „News Outdoor" pagrindiniu rinkos žaidėju beveik visuose didžiuosiuose Rusijos miestuose, išskyrus Maskvą, kur kelią pastojo V. Kanevskio kompanija.

2002 vasarą buvo pasikėsinta į M. Tkačiovą. Pasipiktinęs R. Murdochas parašė laišką tuometiniam prezidentui Vladimirui Putinui. Jis reikalavo atlikti nuodugnų tyrimą. Rezultato žiniasklaidos magnatas nesulaukė: niekas nebuvo nubaustas už pasikėsinimą.

Pasveikęs po operacijos M. Tkačiovas grįžo į verslą. Netrukus du trečdalius V. Kanevskio kompanijos įsigijo R. Murdocho bendrovė „News Corp.".

> Nė viena užsienio bendrovė Rusijos žiniasklaidos versle anksčiau nebuvo užėmusi tokios vietos

Salimo Tarani, tuometinio kompanijos finansų direktoriaus Rusijoje žodžiais, kaina buvo neįtikėtinai gera ir „News Outdoor" Maskvoje tapo išorės reklamos srities lydere. Nė viena užsienio bendrovė Rusijos žiniasklaidos versle anksčiau nebuvo užėmusi tokios vietos. Kad išsaugotų padėtį, reikėjo ne tik pinigų, bet ir Rusijos Vyriausybės palankumo. Šiuo atžvilgiu iš R. Murdocho buvo mažai naudos – veiklą Rusijoje jis pradėjo padedamas Boriso Berezovskio.

Partnerystė su mero sūnumi

Aukščiausio lygio „News Outdoor" vadovams Rusijoje teko patiems megzti ryšius su valdžios viršūnėle. Pagrindinis jų tikslas buvo palaikyti gerus santykius su merija. Netrukus, neva palankiai susiklosčius aplinkybėms, buvusio mero Aleksandro Lužkovo sūnus Aleksandras pradėjo užsiimti išorės reklamos verslu. Jis užmezgė glaudžius ryšius su R. Murdocho kompanija. „News Outdoor" gavo išskirtines teises siūlyti klientams ir prižiūrėti visus Lužkovui jaunesniajam priklausančius reklamos stendus. M. Tkačiovas neigia, kad šie ryšiai padėjo su Maskvos valdžia užmegzti ypatingus santykius. Kad ir kaip ten būtų, „News Outdoor" ir A. Lužkovo firmai atiteko bendros sutartys dėti reklamą svarbiausiose Maskvos gatvėse.

Po šnipinėjimo skandalo Didžiosios Britanijos bulvarinio laikraščio „News of the World" veikla buvo sustabdyta. Scanpix

> Nuo 1996 iki 2004 metų ne mažiau kaip 11 Rusijos reklamos agentūrų aukšto lygio vadybininkų buvo sužeisti ar nužudyti

Skundėsi korupcija

Rusiškam verslui būdinga, kad vietos valdininko kaprizas lemia, ar tavo reklamos stendams bus suteikiama nuolaida, ar, priešingai, jie visai bus panaikinti. Daugeliu atvejų sprendimai priimami užkulisiuose.

Nėra liudijimų, kad R. Murdochas žinojo apie nusikaltimus, kurie supurtė rusiškosios reklamos rinką. M. Tkačiovas įrodinėjo, kad „News Outdoor" neužsiėmė korupcija. Rašoma, kad „News Corp" tik vieną kartą turėjo korupcinių reikalų. 2006 metais Martinas Pompaduras, tuo metu ėjęs „News Corp." Europos padalinio direktorių tarybos pirmininko pareigas, viename iš Maskvos viešbučių susitiko su trimis Rusijos reklamos rinkos aukšto lygio vadovais. Susitikimą organizavo Andrejus Lugovojus. Vadovai M. Pompadurui skundėsi dėl kyšininkavimo, telefonų pokalbių klausymosi ir korupcijos, klestinčios „News Outdoor" kompanijoje, bei paprašė ištirti šį reikalą. M. Pompaduras susilaikė nuo bet kokių komentarų, o M. Tkačiovas vadybininkų skundus pavadino juodosiomis viešųjų ryšių technologijomis ir neigė juos.

Išėjo švarus

Nuo 2008 metų Rusijos valdžia ėmėsi peržiūrėti išorės reklamos rinkos normas. Naujosios reiškė, kad daugumą reklamos stendų teks pašalinti arba dalyvauti konkurse. Aplinkybės ir toliau klostėsi nepalankiai. Mokesčių inspekcijos bendrovei „News Outdoor" pareiškė 45 mln. dolerių pretenzijas, o atleidus iš pareigų merą A. Lužkovą nutrūko draugystė su merija. R. Murdochas dar anksčiau ketino atsisakyti savo turimų 79 proc. „News Outdoor" akcijų dalies. Praėjus trejiems metams po nesėkmingų derybų su dviem potencialiais pirkėjais sutiko jas parduoti už 270 mln. dolerių. 2008-aisiais „News Outdoor" buvo vertinama 1,65 mlrd. dolerių. Manoma, kad R. Murdochas jautėsi laimingas pasitraukęs iš Rusijos išorės reklamos rinkos. „Jis sugebėjo išeiti švarus po 10 metų darbo labai nešvariame versle", – rašo „Time".

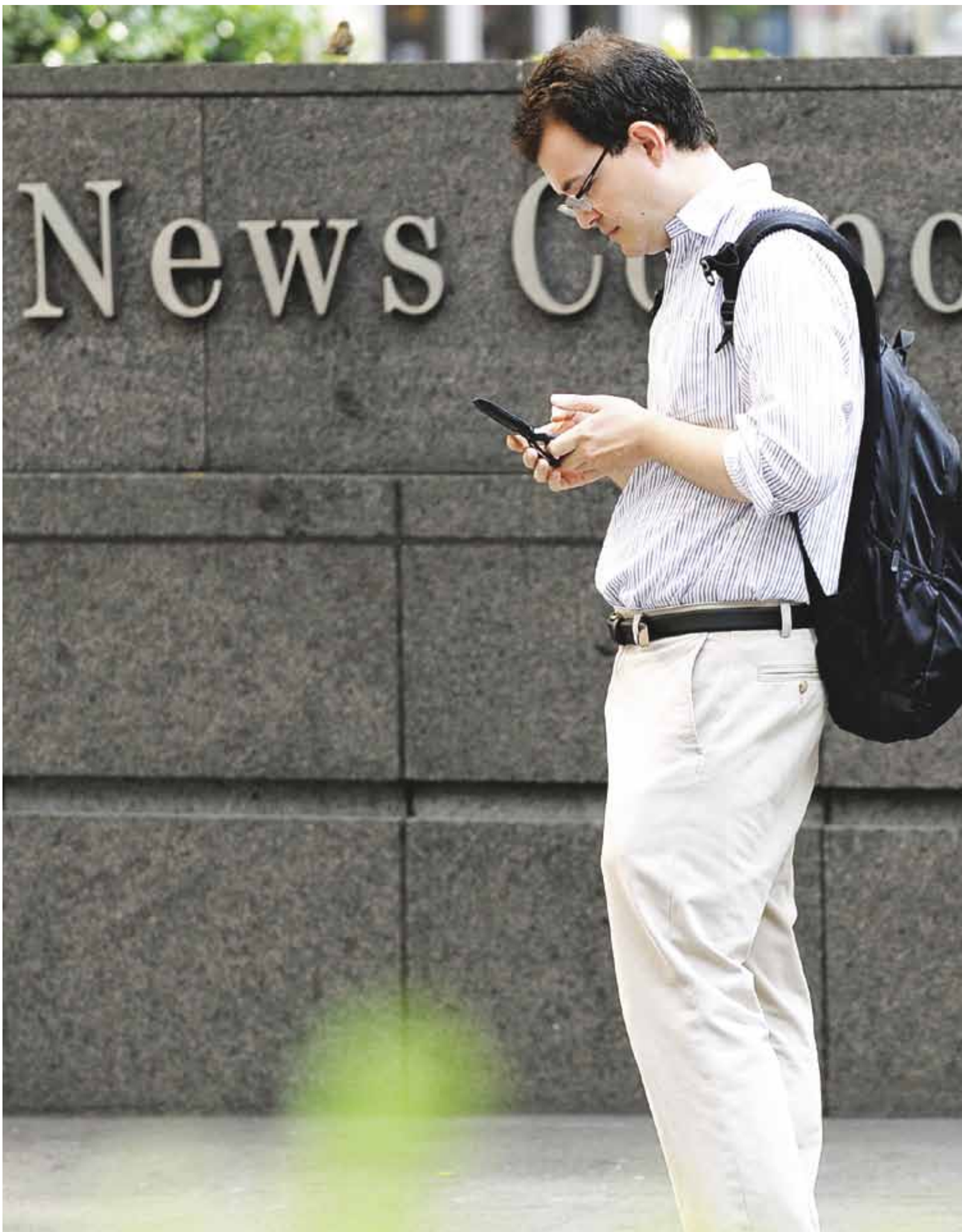

Per kelis dešimtmečius R. Murdochas sukūrė galingiausią žiniasklaidos imperiją. Jos vertė yra per 40 mlrd. JAV dolerių. Scanpix

FAKTAI

SU R. MURDOCHU SUSIJĘ SKANDALAI

- Itin nevienareikšmiškai verslininkas buvo įvertintas 1980-aisiais, kai atsisakė pripažinti profsąjungas ir lengva ranka atleido apie 5 tūkst. savo korporacijoje dirbančių darbuotojų.
- Ne mažiau R. Murdochą išgarsino skandalas su korporacija „Google". Prieštaraudamas nemokamam žiniasklaidos turiniui internete verslininkas siekė, kad visų jo leidinių turinys būtų pašalintas iš „Google" paieškos rezultatų.
- R. Murdochas kritikuojamas, kad sėkmės sulaukė žiniasklaidos „nubukėjimo" sąskaita.
- Verslininko korporacijai priklausantis laikraštis „The Sun" buvo pirmas, drąsiai pradėjęs spausdinti nuogų krūtų nuotraukas, į kurias britai galėjo žiūrėti skaitydami laikraštį prie pusryčių stalo.
- Paskutis skandalas kilo Didžiojoje Britanijoje, kai paaiškėjo, kad magnato imperijai priklausantis „News of the World" pasiklausė garsenybių bei Irake ir Afganistane žuvusių britų karių artimųjų pokalbių telefonu.
- Netrukus po to, kai kilo šnipinėjimo skandalas, pirmasis, apie tai viešai prabilęs žurnalistas buvo rastas negyvas.

„News Corp." valdo per 170 spaudos leidinių, kelis televizijos kanalus, tinklalapį *MySpace.com*. Scanpix

Generalinė miškų urėdija nepaliko be pagalbos

Praėjo lygiai metai po pernai rugpjūtį Dzūkiją nusiaubusio škvalo, kai buvo išguldyta daugiau kaip milijonas kubinių metrų medienos, padaryta nuostolių už 50–60 milijonų litų.

Iššūkį miškininkams metęs škvalo padarinių tvarkymo laikotarpis atskleidė privačių miškų savininkų nepajėgumą susitvarkyti savo turimuose plotuose . Autoriaus nuotr.

RAPOLAS GABRYS
info@ekonomika.lt

Per metus bendromis ir puikiai koordinuotomis Generalinės miškų urėdijos ir miškų urėdijų pastangomis beveik visi vėjo išvartyti ir išlaužyti miškai jau sutvarkyti.

Pernai visi šiurpo išgirdę apie škvalo išvartytą mišką. Kelias savaites pagrindinės šalies naujienos mirgėjo nuo pranešimų apie gamtos stichijos padarinius. Miškininkai plušėjo dienomis ir naktimis. Pirmiausiai – kad apžiūrėtų ir sužymėtų išvartas bei išlaužas, aptvertų pavojingas teritorijas. Vėliau – kad išvalytų ir atkurtų sunaikintą mišką. Tai buvo ne vienos dienos ir net ne mėnesio darbas. Neskirstant teritorijų buvo tvarkomi valstybiniai miškai, pagalba buvo teikiama ir privačių miškų savininkams.

Šiandien visuose valstybinių miškų plotuose pernykščio škvalo padariniai yra likviduoti, o privačiuose miškuose yra likę apie 5–10 proc. nesutvarkytų teritorijų. Iš tų plotų dar galima pagaminti apie 50 tūkst. kietmetrių medienos. Ši ekstremali situacija atskleidė egzistuojančias problemas, su kuriomis susiduria privačių miškų savininkai. Dėl to gali nukentėti ne tik jie, bet ir privačiuose miškuose besilankantys žmonės.

„Miškų savininkai nesuskubo sutvarkyti visų plotų, – aiškino privačių miškų savininkus vienijančios Lietuvos miškų savininkų asociacijos (LMSA) pirmininkas Algis Gaižutis. – Dalis jų yra išvykę į užsienį, dalis – neaišku kur, dalis yra senukai ar neįgalieji, nepajėgiantys pasirūpinti savo turtu. Kai kurie yra mirę, o paveldėtojai nesusitvarkę nuosavybės dokumentų. Sklypuose, kurie priklauso keliems savininkams, nėra bendro susitarimo, kaip pasidalyti darbus ir pajamas.“ A. Gaižučio teigimu, valstybė turėtų vienodai padėti ir valstybinių, ir privačių miškų savininkams.

Urėdijos padarė daug

Šiuo metu Miškų įstatymas numato, kad miškų urėdijos vykdo priešgaisrinę ir sanitarinę miškų apsaugą visų nuosavybės formų miškuose. Generalinės miškų urėdijos (GMU) nustatyta tvarka miškų urėdijos stichinių nelaimių pažeistus miškų plotus registruoja žurnaluose, įvertina pažeidimo laipsnį ir išduoda privačių miškų savininkams pažymas apie stichinės nelaimės pažeistus medynus. Miško atkūrimo nuostatuose numatyta, kad miškų urėdijos vyriausiasis miškininkas tvirtina miško atkūrimo projektus, parengtus privatiems miškams atkurti po plynųjų sanitarinių kirtimų.

Miškų urėdijos privačių miškų savininkams suteikia didesnę pagalbą nei numato įstatymai. Jau nuo 2003 metų miškų urėdijos moko, konsultuoja ir teikia paslaugas privačių miškų savininkams, nors tokio įpareigojimo Miškų įstatyme nėra. Ypač ši pagalba buvo sustiprinta, kai 2010-ųjų rugpjūčio 8 dieną praūžė škvalas. Siekiant ateityje kuo operatyviau ir tinkamiau teikti konsultacijas privačių miškų savininkams jau 2010 metų rugpjūčio 18 dieną generalinio miškų urėdo įsakymu miškų urėdijų miškų urėdai buvo įpareigoti nustatyti bendrą konsultacijų laiką – kiekvieną antradienį nuo 8 iki 12 valandos, o šalinant vėtrų, audrų, škvalo ar kitų stichinių nelaimių padarinius miškuose valstybiniams miškų urėdijų pareigūnams pavesta konsultuoti privačių miškų savininkus visomis darbo dienomis apie tai informuojant vietos spaudoje bei miškų urėdijos interneto puslapyje.

» Miškų urėdijos privačių miškų savininkams suteikia didesnę pagalbą nei numato įstatymai

Šių metų sausį generalinio miškų urėdo įsakymu miškų urėdai buvo įpareigoti organizuoti vienus, dvejus ar daugiau mokymo kursų privačių miškų savininkams, nuolat atnaujinti ir viešai skelbti privačių miškų savininkams teikiamų paslaugų sąrašą ir įkainius, informaciją apie parduodamų miško sodmenų kiekį ir kainas bei nustatyti, kad teikiamų paslaugų kaina neviršytų 5 procentų pelno normos.

Šių metų vasarį Generalinės miškų urėdijos 2011-ųjų veiklos prioritetų ir prioritetinių uždavinių įgyvendinimo priemonių planas buvo papildytas dar vienu prioritetiniu uždaviniu: mokymai, konsultavimas ir paslaugų teikimas privačių miškų savininkams.

Dar daugiau – 2011 metų birželio 8 dieną vykusiame Generalinės miškų urėdijos kolegijos posėdyje, kuriame dalyvavo ir LMSA Biržų skyriaus pirmininkas Visvaldas Cemnolonskas, buvo diskutuojama dėl paslaugų privačių miškų savininkams apimties didinimo. Nutarta stiprinti abipusį bendradarbiavimą tarp valstybinio ir privataus miško sektorių, galbūt didinti paslaugų, teikiamų privatiems miško savininkams, apimtį.

Praūžus škvalui miškų urėdijos neskaičiuodamos laiko ir pastangų tvarkė privačius miškus ir savo iniciatyva sustiprino teikiamą paramą, tačiau A. Gaižutis kaltina Valstybinės miškų tarnybos vadovybę, kad ši ėmėsi skubių priemonių tik nuostolius patyrusių miškų urėdijų prižiūrimų miškų tvarkymo darbams organizuoti. „Iki tol noriai skelbusi, kad visi miškai yra šalies nacionalinis turtas, ištikus stichinei nelaimei Generalinė miškų urėdija paliko privačius miškus likimo valiai“, – kalbėjo LMSA pirmininkas. Kaltindamas GMU, A. Gaižutis nenurodė, kuo pati LMSA pagelbėjo privatiems miškų savininkams, kas konkrečiai buvo padaryta.

Pasiteisino su kaupu

GMU nurodymu, praūžus škvalui visos prieinamos ir arčiausiai esančios žmonių ir technikos pajėgos buvo mestos į labiausiai nukentėjusias miškų urėdijas – Dubravos, Prienų, Varėnos, Valkininkų, Švenčionėlių, Kaišiadorių, – kad jos galėtų kuo greičiau susitvarkyti su stichijos padariniais. Miškų tvarkymo darbai buvo puikiai koordinuojami, vėjavartos ir vėjalaužos išvalytos greitai. Tuo pat metu buvo tvarkomi ir privačiuose miškuose išvartyti plotai. „Nors daug kas sako, kad miškų urėdijos dirba neefektyviai, jas reikia centralizuoti, puikiai organizuoti škvalo padarinių likvidavimo darbai įrodė, kad 42 atskiros įmonės esant reikalui geba susiburti ir veikti kaip viena“, – kalbėjo Generalinės miškų urėdijos vyriausiasis patarėjas Andrius Vancevičius.

Tvarkant miškus ypač pravertė nauja miško kirtimo technika, kurią miškininkai įsigijo nepaisydami kritikos ir prieštaravimų. „Kai kurie buvę miškų žinybos vadovai nenorėjo suprasti situacijos ir siekė, kad nauja miškų technika nebūtų perkama. GMU trukdymų nepaisė ir reikalingų priemonių įsigijo. Sprendimas pasiteisino. Pasitelkiant naują techniką miškai buvo sutvarkyti daug greičiau ir efektyviau, medkirčiai dirbo saugiai, nes išvartos ir išlaužos yra ypač pavojingos zonos“, – aiškino A. Vancevičius.

Vieno iš labiausiai škvalo pažeistų rajonų, Varėnos miškų urėdijos miškų urėdas Tomas Bazevičius sakė, kad praūžus škvalui privačių miškų savininkams, kurie kreipėsi į Varėnos miškų urėdiją, buvo suteiktos kvalifikuotų miškų urėdijos specialistų konsultacijos ir urėdijoje, ir telefonu, ir nuvykus į stichijos pažeistus medynus. „Privačių miškų savininkai prašė atmatuoti biržes ir parengti dokumentus miško kirtimo leidimams gauti, parengti miško atkūrimo projektus, paruošti dirvą miškui atkurti. Tokią pagalbą mes jiems suteikėme“, – kalbėjo urėdas.

Stipriai škvalo nusiaubtos Valkininkų miškų urėdijos miškų urėdas Arvydas Strazdas sakė esąs dėkingas Generalinei miškų urėdijai už pagalbą organizuojant tvarkymo darbus, kaimynystėje esančioms miškų urėdijoms – už greitą reagavimą siunčiant į pagalbą žmones ir techniką. „Galima tik džiaugtis GMU gebėjimu profesionaliai vadovauti likviduojant ekstremalios situacijos padarinius“, – kalbėjo A. Strazdas.

Miškininkai įsitikinę, kad atsakingi savininkai seniai galėjo susitvarkyti savo miškų plotus. „Po audros daugybė įmonių siūlė tvarkymo paslaugas, o už parduotą medieną savininkai galėjo ne tik padengti tvarkymo išlaidas, bet ir uždirbti gražaus pelno, – sakė A. Strazdas. – Be to, parengusieji miško atsodinimo projektus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programą galėjo gauti iki 80 proc. siekiančias kompensacijas kirtimo išlaidoms.“

Svarbu skubėti tvarkyti

Vėjavartas ir vėjalaužas kuo skubiau sutvarkyti svarbu dėl kelių priežasčių. Pirmiausia, tokiose vietose gresia pavojus miške besilankančių žmonių gyvybei. Pavirtę ar palaužti ir neištraukti medžiai gali kristi ir mažų mažiausiai sužaloti greta esantį žmogų.

Reikia apriboti žmonių lankymąsi vėjų sudarkytuose miško kvartaluose, taip pat ten, kur yra potencialiai pavojingų (pasvirusių, palinkusių, nulaužtų ir kt.) pavienių medžių. Prie kelių, vedančių į stichijos nusiaubtus kvartalus, būtina pastatyti informacinių ženklų, įspėjančių apie pavojus ir grėsmes vėjo sudarkytuose medynuose, taip pat užtikrinti, kad būtų apžiūrėti visi miškų urėdijų prižiūrimi rekreaciniai objektai ir pašalinti prie jų esantys medžiai, galintys kelti pavojų lankytojų saugumui. Miškų urėdijos tokius apribojimus gali sudėti labai greitai. GMU nurodymu visose miškų urėdijose tai jau padaryta. Privataus miško savininkai ne visada žino tokius dalykus ir ne visada greitai gali sureaguoti.

Be to, nulaužti ar paversti medžiai patiria kenksmingą aplinkos poveikį. Nesutvarkytų vėjavartų ir vėjalaužų medienos kokybė greitai prastėja ir krinta jos vertė. Taip pat kyla rizika sparčiai išplisti miško kenkėjams.

» Tvarkant miškus ypač pravertė nauja miško kirtimo technika, kurią miškininkai įsigijo nepaisydami kritikos ir prieštaravimų

PASLAUGŲ TEIKIMAS PRIVAČIŲ ŽEMIŲ SAVININKAMS 2008–2010 M.

Paslaugos	Mato vnt.	2008 m.	2009 m.	2010 m.
Organizuota mokymo kursų privačių miškų savininkams	vnt.	34	42	54
Mokymo kursų klausytojai	žmonių sk.	732	734	764
Parengtų demonstracinių plotų skaičius	vnt.	268	327	319
Konsultacijos miškų atkūrimo ir tvarkymo klausimais	tūkst. vnt.	13,5	12,4	13,1
Parduotų miško sodmenų kiekis	mln. vnt.	14,7	10,8	12,8
Suteiktų paslaugų vertė	tūkst. Lt	666	659	569

Generalinės miškų urėdijos informacija

Valkininkų miškų urėdijos miškų urėdas Arvydas Strazdas sakė esąs dėkingas Generalinei miškų urėdijai už pagalbą organizuojant tvarkymo darbus. Autoriaus nuotr.

Užburtas ratas

Desperatiškais laikais naudojamos desperatiškos priemonės. Paskutinis paketas, skirtas Graikijos nemokumui išspręsti, siūlo išpirkti šalies obligacijas ir taip sumažinti valstybės įsiskolinimo naštą.

EDUARDO LEVY YEYATI
Project-syndicate.org

Iš esmės tai yra slaptas skolos restruktūrizavimas: Europos finansinės pagalbos fondas, Europos finansinio stabilumo fondas (EFSF) skolina pinigų Graikijai, kad ši antrinėse rinkose su didelėmis nuolaidomis galėtų iš naujo išpirkti savo skolą. Tokiu būdu nuostolių patirs privatūs obligacijų turėtojai, tačiau šalis išvengs bankroto.

Diskusijose dėl Europos skolų krizės nuolat prisimenamas Lotynų Amerikos atvejis. Daugelis įsiskolinusių Lotynų Amerikos valstybių panašiai pradėjo išpirkti skolą praėjusio amžiaus devintojo dešimtmečio pabaigoje. Tinkamiausias Lotynų Amerikos skolos išpirkimo atvejis nutiko neseniai – 2008 metais tai padarė Ekvadoras.

Šalies vadovas Rafaelis Correa pradėjo žaisti su šalies bankrotu nuo 2006-ųjų prezidento rinkimų kampanijos (atsisakymas mokėti skolą buvo jos dalis) ir netrukus sulaukė CCC reitingo iš „Fitch" agentūros. Priežastys, kuriomis rėmėsi R. Correa, buvo nereikšmingos.

Bankroto baimė buvo vienas iš būdų sumažinti obligacijų kainas antrinėse rinkose, kad vėliau būtų galima slapta jas vėl išpirkti, tik kur kas mažesnėmis kainomis. Ši užduotis buvo skirta bankui „Banco di Pacifico", įsigijusiam netrukus bankrutuoti turėsiančio Ekvadoro obligacijų už pakankamai žemą kainą, kad smarkiai sumažintų skolą, tačiau pakankamai didelę, kad atbaidytų grobuoniškus investuotojus.

Kad paskubintų reikalus, kai 2008 metais buvo paskelbtas šalies bankrotas, Ekvadoras išpirko skolą surengdamas atvirkštinį aukcioną kitiems obligacijų turėtojams.

Jame buvo atsiskaitoma grynaisiais pinigais, o ne tradiciniais mainais, kurių metu greičiausiai būtų suabejota slaptų pirkimų teisėtumu. Didžiajai daliai skolos patekus į geras rankas, o obligacijų turėtojus spaudžiant atsisakyti savo pozicijų tuo metu, kai buvo vykdomas „Lehman Brothers" išpardavimas, operaciją buvo galima laikyti sėkminga.

Šis atvejis pateikia keletą skolos išpirkos pamokų. Pirma jų yra susijusi su rinkos atsaku. Rinkos nenubaudė Ekvadoro. Naftos eksportuotoja, gerokai pasipelniusi iš 2009 metais pakilusių naftos kainų, galėjo grįžti į kapitalo rinkas iš karto po skolos mainų.

Antroji pamoka aktuali ir šiandieninei Europai. Ji parodo, koks svarbus buvo bankroto scenarijus. Beveik dvejus metus trukę R. Correos grasinimai dėl šalies bankroto stipriai nesumažino obligacijų kainos.

Prielaida, kad tik patikimas bankrotas užtikrina reikšmingą privataus sektoriaus įsitraukimą (tai reiškia, kad privatūs obligacijų turėtojai patiria reikšmingą smūgį), yra akivaizdi.

Kyla klausimas, kaip įtikinti privačius obligacijų turėtojus atsisakyti Graikijos Vyriausybės obligacijų ir prarasti pinigus, jei yra patikimas paskutinės vilties pirkėjas. Jei Europa pasisiūlytų išpirkti visą Graikijos skolą, dingtų šalies premija, o privačių investuotojų vertybiniai popieriai būtų pilnai išpirkti. Tik bankroto galimybė gali paskatinti investuotojus parduoti savo turimas obligacijas už mažesnę kainą.

Visą komentarą skaitykite www.ekonomika.lt

» Tik bankroto galimybė gali paskatinti investuotojus parduoti savo turimas obligacijas už mažesnę kainą

CV

Eduardo Levy Yeyati

Torcuato Di Tella universiteto, esančio Argentinoje, ekonomikos ir finansų profesorius.

Brukingso instituto vyresnysis mokslininkas.

Barselonos ekonomikos universiteto dėstytojas.

Publikacijų ekonomikos temomis autorius.

Pasak E. Levy Yeyati, Europa gali daug pasimokyti iš Lotynų Amerikos valstybių bankroto valdymo. *Project-syndicate.org*

TEPCO dėl branduolinės krizės patyrė 15 mlrd. dolerių nuostolį. AFP

Patvirtino kompensacijas

Japonijos parlamentas patvirtino planą dėl „Tokyo Electric Power Co" (TEPCO) kompensacijų katastrofą patyrusios Fukušimos atominės elektrinės aukoms, praneša BBC.

Remiantis planu bus įkurtas naujas fondas, skirtas branduolinės krizės žalai atlyginti. Kitos Japonijos atominių elektrinių operatorės skirs tam tikrą kasmetį indėlį šiam fondui. TEPCO pranešė patyrusi apie 15 mlrd. JAV dolerių nuostolį. Jai gali tekti išmokėti daugiau nei 100 mlrd. dolerių kompensaciją. Per krizę buvo evakuota 80 tūkst. žmonių.

Ketvirta vinis į euro karstą

Netylant kalboms apie Italijos ir Ispanijos finansų problemas greičiau už šias šalis į prarają gali kristi mokesčių rojumi vadinamas Kipras.

INGRIDA MAČIULAITYTĖ
ingrida.maciulaityte@ekonomika.lt

Kiprui netrukus gali prireikti tarptautinės pagalbos. Tuomet Viduržemio jūros sala taps ketvirtąja kritusia euro zonos valstybe, kurią turės gelbėti Europos Sąjunga (ES) ir kitos tarptautinės struktūros. Apie tai praėjusią savaitę prabilo „Bank of Cyprus".

„Būdami neveiksnūs rizikuojame nebesugebėti grąžinti skolos. Tai sukels rimtų problemų", – didžiausio šalies komercinio banko pareiškimą citavo „Wall Street Journal".

Grėsmė mokesčių rojui

Banko ekspertai pabrėžė, kad bet kokia piniginė pagalba sužlugdytų salos, kaip finansinių paslaugų centro, įvaizdį. Kipras yra žinomas kaip mokesčių rojus, tarptautiniam verslui suteikiantis daug mokesčių lengvatų. Šaliai įgyvendinant tarptautinių organizacijų primestus taupymo planus lengvatų gali nelikti.

Duodamas interviu „Financial Times" kito šalies banko „Marfin Popular Bank" vadovas Efthimiosas Bouloutasas taip pat prašė Vyriausybės griebtis veiksmų ir sakė, kad taupymas turi būti darnus.

Abu minėti bankai ėmėsi priemonių savo kapitalui didinti ir užtikrino, kad jų paskolų portfeliai yra saugūs.

Palūkanų rekordai

Augantis Kipro Vyriausybės vertybinių popierių pelningumas rodo, kad šalis netrukus gali susidurti su rimtomis finansinėmis problemomis.

Kad Kipras sugebės refinansuoti savo skolas, nebetiki ir rinkų analitikai.

Kaip pranešė BBC, dešimties metų vertybinių popierių palūkanos praėjusią savaitę siekė 10,54 proc., šių metų kovą – tik 6,2 procento. Rekordines aukštumas pasiekė ir kitų probleminių euro zonos valstybių – Italijos ir Ispanijos – vertybinių popierių palūkanos.

Ragina taupyti

Opozicinės partijos ragina pirmiausia karpyti dosnias viešojo sektoriaus darbuotojų algas. Kipro prezidentas įsakė sustabdyti darbuotojų atranką į valstybės tarnybą, tačiau šalies parlamento opozicija prašo griežtesnių priemonių, įskaitant viešojo sektoriaus darbo vietų mažinimą.

Liepą prasidėję svarstymai dėl šalies biudžeto išlaidų karpymo ir aktyvesnės taupymo programos baigėsi, kai prieš porą savaičių prezidentas Dimitris Christofias paleido šalies Vyriausybę.

» Teikiant pagalbą Kiprui būtų primenama, kad regiono skolų krizė tęsiasi

Finansinės problemos gali sužlugdyti Kipro, kaip mokesčių rojaus, įvaizdį. AFP

Kirto ekonomikai

Padėtį destabilizavo ir liepos 11 dieną saloje įvykęs bei 13 žmonių gyvybę pasiglemžęs sprogimas ginklų saugykloje. Po šio įvykio buvo sustabdytas pagrindinės elektrinės darbas, saloje pritrūko elektros energijos. Sprogimas pridarė žalos už daugiau nei 3 mlrd. eurų. Dėl šio incidento Kipras gali sulaukti ES fondų paramos infrastruktūros plėtrai. Tai gali sumažinti šalies poreikį prašyti tarptautinių organizacijų pagalbos.

Pagalba nedidelė

Nuo euro zonos valstybių krizės, iškilusios praėjusį pavasarį, pradžios ES ir Tarptautinis valiutos fondas žlungančioms šalims jau suteikė 382 mlrd. eurų paramą.

Teigiama, kad gelbstint Kiprą ES pagalbos mechanizmai nebus labai apsunkinti, nes salos ekonomika užima vos 0,2 proc. 17 euro zonos valstybių ekonomikos.

Manoma, kad Viduržemio jūros salai išgelbėti užtektų 2 mlrd. eurų. Tokia suma stipriai nesupurtytų Europos finansų.

Pasigirdus kalboms apie galimą pagalbos prašymą Europos Komisija išplatino pranešimą, kad tokia galimybė nėra diskutuojama.

Skandina Graikija

Teikiant pagalbą Kiprui būtų primenama, kad regiono skolų krizė tęsiasi. Visos trys didžiosios kredito reitingų agentūros per pastaruosius mėnesius sumažino šalies reitingą, nes Kipro bankai yra supirkę daugiau nei 5 mlrd. vertės Graikijos vertybinių popierių, šalies prekyba taip pat glaudžiai susijusi su pastarąja ES nelaimėle.

Agentūra „Standard & Poor's" jau antrą kartą šiemet sumažino Kipro reitingą ir patikino, kad šalis kitąmet nesugebės laikytis biudžeto deficito reikalavimų, todėl tikėtina, kad stipriai išaugs valstybės skola.

Kipro bankui prabilus apie nemokumo problemas prakalbo ir Maltos spauda. Šią šalį taip pat klampina Graikijos vertybiniai popieriai ir besaikis skolinimasis, kurio nesuvaldo taupymo priemonės.

» Nuo euro zonos valstybių krizės pradžios ES ir Tarptautinis valiutos fondas žlungančioms šalims jau suteikė 382 mlrd. eurų paramą

FAKTAI

KIPRO EKONOMIKA

- Kipras prie ES prisijungė 2004 metais kartu su Lietuva ir kitomis Rytų Europos valstybėmis.
- Bendroji ES valiuta euras šalyje įvestas 2008-aisiais.
- Kirpo ekonomika sudaro 0,2 proc. euro zonos šalių BVP.
- S&P duomenimis, Kipro bankai Graikijai yra praskolinę daugiau nei 160 proc. šalies BVP siekiančią sumą.

EURO ZONOS VALSTYBIŲ EKONOMINĖ SITUACIJA (2011 PROGNOZĖ)

BIUDŽETO DEFICITAS (PROC. BVP)	
Airija	10,5
Graikija	9,5
Ispanija	6,3
Portugalija	5,9
Kipras	5,1
Italija	4

VALSTYBĖS SKOLA (PROC. BVP)	
Graikija	157,7
Italija	120,3
Airija	112
Portugalija	101,7
Ispanija	68,1
Kipras	62,3

TIK SKAIČIAI

2,1 trln.

TIEK DOLERIŲ PADIDINTAS JAV SKOLOS LIMITAS

V. Antonovas pretenduoja į aukso telkinį Kirgizijoje. Reuters

V. Antonovas imasi aukso

Vladimiro Antonovo struktūra – investicijų grupė „Finasta" ir kompanija „Almazintech" – pretenduoja į vieną iš paskutinių didelių neišplėtotų aukso telkinių Eurazijoje – Kirgizijos *Jerome* telkinį.

Skaičiuojama, kad jo rezervas yra apie 3 mln. uncijų aukso. „Almazintech" generalinis direktorius Valerijus Kontratjevas dar pavasarį kreipėsi į Kirgizijos prezidentę Rozą Otunbajevą, kad bendrovė kartu su „Finasta" norėtų dalyvauti konkurse dėl aukso telkinio eksploatacijos.

„Finasta" ruošiasi kurti aukso kasybą kontroliuojančią bendrovę, dienraščiui „Vedomosti" tvirtino kompanijos atstovas Dmitrijus Ponomariovas. Jis įsitikinęs, kad aukso kainos ir toliau didės. Per metus šio metalo kainos išaugo 40 proc.

Anot D. Ponomariovo, įkurti kontroliuojančią bendrovę „Finastai" ir „Almazintech" kainuos apie 400 mln. JAV dolerių, iš jų maždaug 200 mln. atsieis kasybos darbų licencija.

TIK SKAIČIAI

100 %

TIEK, EBPO PROGNOZĖMIS, GRAIKIJOS VALSTYBĖS SKOLA SIEKS 2035 METAIS

22,5 mln.

TIEK ŽMONIŲ EUROPOS SĄJUNGOJE BIRŽELĮ NETURĖJO DARBO

„Barclays" šiais metais ketina atleisti iki 3 tūkst. darbuotojų. Reuters

„Barclays" atleidžia darbuotojus

Bankas „Barclays" pranešė, kad šiais metais ketina atleisti iki 3 tūkst. darbuotojų. Praėjusią savaitę įstaiga paskelbė pirmojo pusmečio finansų rezultatus. Fiksuojamas 33 proc. sumažėjęs pelnas, rašo „Financial Times".

„Barclays" teigė, kad per pirmuosius šešis šių metų mėnesius buvo atleista 1,4 tūkst. darbuotojų ir bendras banko tarnautojų skaičius šiuo metu siekia 146,1 tūkst. „Barclays" generalinio direktoriaus Bobo Diamondo teigimu, mažinant darbuotojų skaičių siekiama padidinti akcininkų pajamas.

„Manau, kad darbuotojų bus atleidžiama ir antrąjį pusmetį", – teigė jis.

„Barclays" pirmojo pusmečio pelnas neatskaičiavus mokesčių smuko trečdaliu – iki 2,64 mlrd. svarų sterlingų (10,56 mlrd. litų).

Didžiosios Britanijos bankas taip pat pranešė, kad „Barclays Bank" Rusijoje dėl investicijų gali prarasti iki 500 mln. JAV dolerių.

UŽSIENIO NAUJIENOS

1,85 mlrd.

TIEK HEKTOLITRŲ ALAUS PERNAI PAGAMINTA VISAME PASAULYJE

„Shell" turės sumokėti už naftos nuotėkį Nigerijoje. AFP

Milijoninė „Shell" problema

Naftos ir dujų korporacija „Royal Dutch Shell" gali sumokėti beveik pusę milijardo dolerių (per 410 mln. dolerių) už naftos nuotėkį Nigerijoje.

Apie tai pranešė finansų dienraštis „The Financial Times". Išvakarėse „Shell" atstovai pripažino savo atsakomybę už du stambius naftos nuotėkius, įvykusius Deltos šachtoje pietinėje Nigerijos dalyje. Kompanijos atstovai pripažino, kad nelaimė įvyko dėl įrangos gedimo, o ne dėl vietos gyventojų įvykdytų vandalizmo išpuolių ir prisiėmė atsakomybę už padarinius.

Anksčiau advokatai, atstovaujantys vietos gyventojams, gyvenantiems nafta užterštose teritorijose, pareiškė, kad byla gali kainuoti „Shell" šimtus milijonų dolerių.

„Kraft Foods" skaidosi į dvi bendroves. AFP

„Kraft Foods" skaidosi

Maisto produktų gigantė „Kraft Foods" paskelbė apie skilimą į du atskirus padalinius. Nauji padaliniai atstovaus kompaniją pasaulinėje užkandžių rinkoje ir Šiaurės Amerikos maisto produktų pramonėje.

Anksčiau panašiai išsiskaidė tokios kompanijos kaip „Fortune Brands", „Sara Lee" ir ITT. „Kraft Foods" teigė, kad Šiaurės Amerikos maisto produktų gamybos verslas bus atskirtas nuo kompanijos akcininkų. Pasaulinį užkandžių kompanijų tinklą sudarys Europoje bei besivystančio pasaulio šalyse esantys padaliniai bei Šiaurės Amerikos užkandžių bei konditerijos verslas. „Kraft Foods" pranešime teigiama, kad skaidymosi procesą tikimasi užbaigti iki 2012 metų pabaigos.

TIK SKAIČIAI

138 mln.

TIEK JAV DOLERIŲ UŽDIRBO „MICROSOFT" ĮKŪRĖJAS BILLAS GATESAS PARDAVĘS 5 MLN. KOMPANIJOS AKCIJŲ

8,8 mlrd.

TIEK . JAV DOLERIŲ SIEKĖ „BANK OF AMERICA" KETVIRČIO NUOSTOLIAI

Šalys, kurios bankrutavo

Istorija byloja, kad per pastaruosius porą šimtų metų bankrutavo apie 170 valstybių. Tačiau jų bankrotas atrodo kitaip negu firmų, kurios tokiu atveju išnyksta.

LEONAS GRYBAUSKAS
leonas.grybauskas@ekonomika.lt

Ant bankroto slenksčio atsidūrusi Amerika praėjusią savaitę pasiekė istorinį kompromisą ir dar kartą padidino šalies skolos limitą. Biudžeto deficitas bus sumažintas, tačiau skolos, į kurias įklimpo ši valstybė, nedingo. Kaip su bankrotu tvarkėsi kitos šalys?

Bankrotas su triukšmu

Argentinos bankrotas – vienas triukšmingiausių XXI amžiuje ir vienas didžiausių per civilizacijos istoriją. Valstybės skola 2003 metais siekė 200 mlrd. JAV dolerių.

Argentinai paskelbus, kad yra nemoki, žmonės prarado galimybę naudotis savo indėliais, o pramonė prarado gryNuosius pinigus ir nemokėjo atlyginimų. Prasidėjo neramumai, nusikalstamumas išaugo keturis kartus.

Kaip šioje situacijoje pasielgė valdžia? Devalvavo pesą, peržiūrėjo senų skolų mokėjimo terminus ir nustatė naujus. Pardavė valstybei priklausantį oro laivyną ir automobilius. Tačiau šalis iki šiol neatsikratė skolų.

Reikėtų nepamiršti, kad dar paskutiniame praėjusio šimtmečio dešimtmetyje Argentina vengė imti kreditus ir vykdė šalies modernizavimo reformą.

Suklupo, bet atsitiesė

Argentinos krizė bumerangu atsisuko į kaimynus. Viena iš aukų tapo Urugvajus. Pirmąjį 2002 metų pusmetį šalies BVP krito apie 50 proc., o per metus – apie 7,1 proc.

» Argentinos krizė bumerangu atsisuko į kaimynus. Viena iš aukų tapo Urugvajus. Pirmąjį 2002 metų pusmetį šalies BVP krito apie 50 proc., o per metus – apie 7,1 proc.

Skoloms išmokėti pristigo pinigų. Paprastai tokiais atvejais įsikiša Tarptautinis valiutos fondas (TVF). Ši organizacija tarpininkauja derybose tarp vyriausybės bei kreditorių ir finansiškai laiduoja mainais už konkrečias abiejų pusių nuolaidas. Šiuo atveju buvo kitaip. Vyriausybė su investuotojais nutarė tartis tiesiogiai. Pavyko juos įtikinti, kad problemos yra įveikiamos ir po kelerių metų kiekvienas susigrąžins pinigus. Kreditoriai buvo įtikinti. Ir nesuklydo.

Argentinos obligacijų nominali vertė paskelbus bankrotą krito 65–75 proc., o Urugvajaus obligacijų vertė visai nesumažėjo ir jau 2005 metais Vyriausybė galėjo grįžti į rinką.

Tekilos krizė

Dešimtajame dešimtmetyje Meksikos Vyriausybė įvykdė nemažai liberalių reformų. Taip pavyko suvilioti užsienio kapitalistus rizikingomis obligacijomis. Jie neatkreipė dėmesio į beprotiškais tempais augančią šalies skolą.

Argentinos krizę lydėjo neramumai. Scanpix

1994 metais, kai kilo indėnų revoliucija šalies viduryje ir buvo nužudytas vienas potencialiausių kandidatų į šalies prezidentus Luisas Colosio, burbulas sprogo.

Didžiausių rūpesčių šalis turėjo dėl vekselių, pavadintų tesobonomis. Tai buvo specialūs bonusai, kurių vertė indeksuota doleriais.

Drastiškai kritus meksikietiškos valiutos kursui Vyriausybė buvo nepajėgi šių vertybinių popierių išpirkti.

Į pagalbą atėjo amerikiečiai. Jie suteikė 20 mlrd. dolerių paskolą. Didžioji dalis šių pinigų buvo skirta tesobonoms išpirkti. Kartais Meksikos krizė vadinama tekilos krize.

Rusijos Achilo kulnas

Prabėgus keleriems metams po komunistinio režimo žlugimo Rusija vertėsi palyginti neblogai. Šalis buvo atspari bet kokiai krizei, nes turėjo stiprų kozirį – išteklių. 1998 metais paaiškėjo, kad ištekliai tapo Rusijos ekonomikos Achilo kulnu, nes kitų pajamų, išskyrus tas, kurias gaudavo iš naftos ir dujų eksporto, valstybė neturėjo. Kai Azijos šalyse įsisuko krizė ir jos nustojo pirkti iš Rusijos, naftos kaina krito drastiškai. Maskva atsidūrė ant bankroto slenksčio. TVF sutiko Rusijai suteikti 22,6 mlrd. dolerių paskolą. Beveik visi pinigai buvo skirti įsipareigojimams įvykdyti.

Vyriausybė nepaisė ekonomistų (tarkime, George'o Soroso) patarimų ir nenorėjo devalvuoti rublio, nors visiškai neturėjo pinigų pensijoms ir viešajam sektoriui.

Tik antrąjį pusmetį Kremlius išlaisvino valiutą ir paskelbė, kad neišmokės šalies skolos. Tačiau jau 1999 metų pabaigoje Rusijos ekonomika pasiekė prieš krizę buvusį lygį.

Istorija kartojasi

Kartą per savo istoriją Amerika jau buvo tapusi nemoki – iš karto po Nepriklausomybės paskelbimo 1790 metais, kai federalinė valdžia perėmė valstijų administracijos kariuomenės skolas. Metų pabaigoje valstybės skola siekė net 75 mln. dolerių. Ne kiekvienas pripažino tai kaip bankrotą, nes Vyriausybė sutiko grąžinti skolas pagal anksčiau nustatytą procentą (6 proc.) (jei gerai suprantu: pagal ankstesnį susitarimą mokėti 6 proc. palūkanas???), tačiau mokėjimo terminą pratęsė 10 metų.

XIX amžiaus penktajame dešimtmetyje tradicinį bankrotą paskelbė aštuonios valstijos ir viena teritorija – Florida (vėliau taip buvo pavadinta ir valstija). Dar ketvirtajame dešimtmetyje JAV buvo tapusios ištisa statybų aikštele.

Kaip grybai po lietaus dygo geležinkeliai, buvo plėtojama infrastruktūra. Dauguma investicijų rėmėsi skolintais pinigais. Kai atėjo atlygio metas, paaiškėjo, kad daugelio valstijų kasos yra tuščios. Dalis skolų nebuvo sumokėta, dalis – restruktūrizuota.

Meksikai pagalbos ranką ištiesė Amerika. Reuters

Dalinis bankrotas

1981 metais Lenkija taip pat paskelbė dalinį bankrotą. Generolas Wojciechas Jaruzelskis tada pripažino, kad šalis neturi pinigų skoloms apmokėti ir dėl to apkaltino Edwardą Giereką, neva jis pradėjo skolintis. Valstybės skola siekė 50 mlrd. dolerių. Užsienio investuotojai taip ir neatgavo pinigų arba juos atgaudavo nereguliariai beveik iki dešimtojo dešimtmečio vidurio.

FAKTAI

AMERIKOS SPRENDIMAS

- Praėjusią savaitę JAV valstybės skolos „lubos" padidintos 2,1 trln. JAV dolerių. Šalies Kongresas manais už tai sutiko per ateinantį dešimtmetį apkarpyti išlaidas mažiausiai 2,4 trln. JAV dolerių.
- JAV skolos „lubos" bus pakeltos dviem etapais: pirmuoju valstybės išlaidos bus sumažintos 900 mlrd. dolerių per artimiausią dešimtmetį, antruoju etapu specialusis Kongreso komitetas turės rasti būdų, kaip sutaupyti dar 1,5 trlj. JAV dolerių.

Urugvajus apsiėjo be TVF paramos. Reuters

Derasi dėl susijungimo

Dvi Japonijos kompanijos. „Hitachi" ir „Mitsubishi Heavy Industries" pradėjo derybas, kurios gali tapti didžiausiu Japonijoje susijungimo sandoriu.

Paprastai kompanijų susijungimas yra laikomas paskutine nesėkmingai veikiančių įmonių išeitimi, tačiau iki šiol Japonijos kompanijos vengdavo jungtis. Abiejų kompanijų vadovai susitiko aptarti bendradarbiavimo sritis: ateities energijos operacijas bei sumaniuosius elektros tinklus. Istoriją paviešinęs „Nikkei" dienraštis teigė, kad kompanijos ketina įsteigti pasiruošimo susijungimui komitetą. Darbuotojų profesinė sąjunga informavo, kad susijungimo sandoris su jais dar nebuvo aptartas.

„Jei sandoris bus patvirtintas, tai bus puikios naujienos Japonijai, nes Tokijo kompanijos, siūlydamos savo kainas projektuose, nebandys konkuruoti tarpusavyje", – teigė „MU Investments" fondo vadovas Kiyoshi Noda.

„Hitachi" ir „Mitsubishi Heavy Industries" pradėjo derybas dėl susijungimo. AFP

TIK SKAIČIAI

600

TIEK DARBUOTOJŲ ATLEIS ŠVEICARIJOS BANKAS „CREDIT SUISSE"

6 %

TOKIO PARDAVIMŲ AUGIMO ŠIEMET TIKISI „MERCEDES"

Pajamos viršijo prognozes

Didžiausia automobilių gamintoja Jungtinėse Valstijose, kompanija „General Motors" (GM) paskelbė savo antrojo ketvirčio finansinius rezultatus, kuriuose fiksuojami smarkiai išaugę ketvirčio pardavimai bei pajamos.

Praėjus beveik dvejiems metams po to, kai kompanija paskelbė bankrotą ir JAV vyriausybė ją išpirko, GM pranešė, kad antrąjį ketvirtį kompanija uždirbo 2,5 mlrd. JAV dolerių, beveik dvigubai daugiau nei prieš metus, pranešė CNNmoney.com.

GM pajamos antrąjį ketvirtį išaugo 19 proc. iki 39,4 mlrd. JAV dolerių. Visame pasaulyje kompanija pardavė 2,3 mln. automobilių, 7 proc. daugiau nei prieš metus. Po šių pranešimų GM akcijos pakilo 2 proc.

Kiek anksčiau pagrindinė GM pasaulinės rinkos konkurentė „Toyota Motor" pranešė apie ženkliai sumažėjusias ketvirčio pajamas, kurioms įtakos turėjo kovo mėnesį Japoniją sukrėtęs žemės drebėjimas.

GM pajamos antrąjį ketvirtį išaugo 19 proc. Reuters

Skolų krizė plinta

Europos Komisijos (EK) pirmininkas Jose Manuelis Barroso perspėjo, kad valstybių skolų krizė plinta už euro zonos periferijos ribų.

Savo laiške Europos valstybių vyriausybėms jis paragino jas visapusiškai palaikyti euro valiutos zoną.

EK pirmininkas taip pat teigė, kad vyriausybė turi kuo skubiau peržiūrėti Europos finansinio stabilumo fondo (EFSF) steigimo siūlymą, kad sustabdytų užkrato plitimą euro zonoje. EFSF steigimo dar nėra ratifikavusios kai kurios ES valstybės narės.

J. M. Barroso paragino šias valstybes paspartinti patvirtinimo procedūras, kad EFSF galėtų kuo greičiau pradėti tinkamai funkcionuoti ir išgelbėtų euro zoną.

EK prezidentui daug nerimo kelia ir tai, kaip obligacijų rinkos vertina Italiją ir Ispaniją. EK baiminasi, kad šioms šalims, skritingai nuo Graikijos, Portugalijos ar Airijos, nepavyks suteikti finansinės paramos.

J. M. Barroso pripažįsta, kad euro zonos krizė plečiasi. AFP

„Nabucco“ likimas nebeaiškus

Iki metų pabaigos bus priimtas galutinis sprendimas dėl naujos dujų arterijos į Europą – „Nabucco“ projekto įgyvendinimo. Tačiau virš jo telkiasi juodi debesys.

INGRIDA MAČIULAITYTĖ
ingrida.maciulaityte@ekonomika.lt

Didžiulio dujotiekio „Nabucco“ projektas – kertinis Europos Sąjungos (ES) strategijos, kuria siekiama sumažinti rusiškų dujų dalį Europos rinkoje, akmuo. Šiandien jis guli ant Azerbaidžano pečių.

„Nabucco“ per metus į Europą galėtų transportuoti 31 mlrd. kubinių metrų dujų. Reuters

Dujos į Vakarus

Praėjus dviem dešimtmečiams, kai atsiskyrė nuo Sovietų Sąjungos ir aktyviai pradėjo plėtoti naftos prekybą su Vakarų valstybėmis, Azerbaidžanas pastaraisiais metais susirūpino kito energijos šaltinio – gamtinių dujų – tiekimo į Europą galimybėmis.

Planuojama, kad šalies naftos gavyba per ateinančius kelerius metus pasieks piką, todėl tik gamtinės dujos leis užtikrinti tvarią plėtrą, anksčiau iš Kaspijos jūros šalelės pavertusią Azerbaidžaną energetikų imperija.

Projektas svarbus ir Europai. Šio žemyno gamtinių dujų paklausa, tikėtina, stipriai išaugs Vokietijai ir Italijai nusprendus atsisakyti atominės energetikos. Juolab kad kontinentas ketina gerokai sumažinti anglies dvideginio emisiją.

Spaudžia EK

Europos Komisija (EK) jau seniai spaudžia pradėti „Nabucco“ dujotiekio statybas ir išskiria šį projektą iš kitų. Jis leistų strateginį dujų kiekį iš Azerbaidžano atgabenti į po Rusijos padu laikomą Rytų Europą.

Nors „Nabucco“, yra tris kartus didesnis nei pagrindiniai konkurentai (dujotiekiu dujos galėtų būti gabenamos net iki Austrijos), jo atstovai nieko nežada.

Iki šių metų pabaigos Azerbaidžanas turi pasirinkti ilgalaikius dujų iš didžiulio „Shah Deniz II“ telkinio pirkėjus. Šiame telkinyje glūdi daugiau nei 1 trln. kubinių metrų dujų.

Pasirinko Europą

Birželį Baku vykusioje konferencijoje Azerbaidžano prezidentas Ilhamas Alijevas dar kartą užtikrino, kad naujojo telkinio dujos keliaus į Europą. Tačiau jis nepasakė, kaip tai vyks.

Šalies vadovui didelę įtaką daro geras draugas Elshadas Nasirovas – valstybinės naftos kompanijos „Socar“ viceprezidentas. Ši įmonė valdo 10 proc. „Shah Deniz“ konsorciumo. Dar po 25,5 proc. valdo britų naftos gigantas BP ir Norvegijos valstybinė įmonė „Statoil“. Vis dėlto „Socar“, kaip Vyriausybės atstovo, balsas priimant sprendimą, kas gaus 16 mlrd. kubinių metrų dujų, iš kurių 10 mlrd. bus tiekiama Europai, yra lemiamas.

Nori mažesnio projekto

E. Nasirovas pareiškė, kad „Socar“ palaiko mažesnio dujotiekio, kuris vėliau galėtų būti praplėstas, idėją. Jis taip pat užsiminė, jog valstybinė įmonė svarsto galimybę tapti dujotiekio akcininke, kad galėtų daryti įtaką nustatant dujų tranzito tarifus ir priimant kitus strateginius sprendimus.

„Nenorime mokėti už pajėgumus, kurių mums nereikia“, – interviu „Wall Street Journal“ sakė E. Nasirovas. „Shah Deniz“ operatorė kompanija BP išsakė panašią poziciją.

Tokie sprendimai gali būti palankūs „Nabucco“ konkurentams, tokiems kaip ITGI dujotiekio projektas, kurį plėtoja Italijos energetikos kompanija „Edison SpA“, ir „Trans Adriatic Pipeline“ projektas, numatantis tiesiausą dujų kelią į Italiją per Graikiją ir Albaniją.

Pabrėžia privalumus

„Nabucco“ atstovai tikina, kad projektas turi daugiausia privalumų žvelgiant į tolimą perspektyvą vien dėl dydžio.

„Didelis dujotiekis ateityje bus efektyvesnis kainų atžvilgiu. Juo tekės daugiau dujų, todėl tiekėjas ir projekto rėmėjai gaus daugiau pajamų“, – „Finantial Times“ kalbėjo pagrindinių projekto rėmėjų Austrijos energetikos kompanijos OMV AG ir Vokietijos bendrovės RWE AG konsorciumo atstovas Christianas Dolezalas.

Kompanijos iki spalio turi pateikti planus, kokį dujų kiekį numato pirkti. Azerbaidžanui liktų vos trys mėnesiai apsispręsti dėl dujotiekio likimo.

» Du trečdaliai dujotiekio liks tušti, kol prie jo neprisijungs kitas stambus tiekėjas. Natūralu, kad tuščias dujotiekis – pinigų švaistymas

Dujotiekio tiesimo projekte dalyvaujančios valstybės teisiškai jau susitarė, tačiau pagrindinį sprendimą priims Azerbaidžanas. AFP

Ieškos partnerių

„Socar“ nori pardavinėti dujas kuo didesniam skaičiui Europos valstybių ir gauti geriausią kainą. „Nabucco” dujotiekis galės transportuoti 31 mlrd. kubinių metrų dujų, todėl du trečdaliai dujotiekio liks tušti, kol prie jo neprisijungs kitas stambus tiekėjas. Natūralu, kad tuščias dujotiekis – pinigų švaistymas.

Toje pačioje birželį Baku vykusioje konferencijoje ES energetikos komisaras Guntheris Oettingeris pabrėžė kaimynystėje esančio Turkmėnistano, kaip potencialaus papildomo dujų tiekėjo, svarbą.

ES neseniai suteikė komisarui mandatą dalyvauti Azerbaidžano ir Turkmėnistano derybose dėl galimo bendradarbiavimo tiekiant dujas į Europą.

Dauguma ekspertų galimą šalių bendradarbiavimą vertina skeptiškai ir teigia netikintys, kad Turkmėnistanas artimiausioje ateityje sutiks eksportuoti dujas į Vakarus, pirmiausia dėl stiprios Rusijos ir Irano opozicijos šiuo klausimu.

Iranas taip pat galėtų būti potencialus eksportuotojas, tačiau dėl politinių realijų šis pasirinkimas atrodo mažai tikėtinas.

„Gazprom“ viražai

Kitas svarbus įvykis, pakreipęs „Nabucco“ projekto plėtrą neigiama linkme, – Vokietijos RWE ir Rusijos koncerno „Gazprom“ susitarimas pradėti derybas dėl bendro projekto gaminti elektrą iš dujų ir anglies.

„Supratimo memorandumas tarp RWE ir „Gazprom“ padėjo pamatus tolesnėms kompanijų deryboms dėl naujo elektros energijos gamybos projekto plėtros“, – sakė RWE tiekimo ir prekybos vadovas Stefanas Judischas, tačiau pabrėžė, kad bendrovė neketina keisti savo pozicijos „Nabucco“ klausimais.

■ FAKTAI

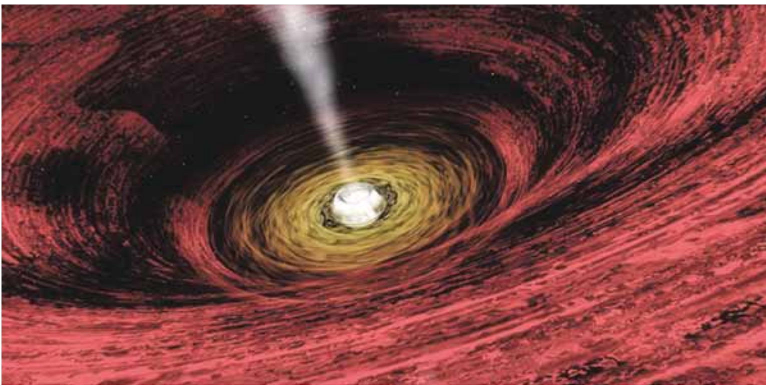
„NABUCCO“

- 2009 metais buvo pasirašytas tarpvyriausybinis susitarimas tarp Turkijos, Rumunijos, Bulgarijos ir Austrijos dėl projekto įgyvendinimo.
- Dujotiekį planuojama nutiesti iki 2017 metų.
- Numatomas dujotiekio ilgis – 4,042 kilometro, maksimalus transportuojamų dujų kiekis – 31 mlrd. kubinių metrų per metus.
- Dujotiekį planuojama tiesti nuo Erzurumo provincijos Turkijoje iki Baumgarteno Austrijoje.

TIK SKAIČIAI

20 cm

BIOLOGAI NUSTATĖ, KAD ŠIKŠNOSPARNIAI GALI PAJUSTI SAVO AUKŲ VENOMIS TEKANTĮ KRAUJĄ 20 CENTIMETRŲ ATSTUMU

Siūlomi „pigūs“, ne milijardus, o milijonus dolerių kainuojantys skrydžiai į kosmosą. Reuters

Skrydis į Marsą pinga

Kompanija „Space Exploration Technologies“, arba kitaip „SpaceX“, šių metų lapkričio 30 dieną ketina paleisti antrąją bandomąją „Dragon“ kapsulę, kuri turės susijungti su Tarptautine kosmine stotimi (TKS).

„SpaceX“ su NASA yra pasirašiusi sutartį dėl krovinių gabenimo į TKS ir planuoja patobulinti „Dragon“ kapsulę, kad ja į kosmosą ir galbūt net į Marsą būtų galima skraidinti žmones. „Mes apskaičiavome, kad „Dragon“ kapsulė su „Falcon Heavy“ raketa galėtų nuskraidinti žmones į Marsą už kelis šimtus milijonų, o ne milijardų JAV dolerių“, – teigė NASA „Ames“ tyrimų centro direktorius Pete‘as Wordenas.

Per mėnesį iškertama daugiau kaip 300 kv. kilometrų atogrąžų miškų. AFP

Naikinami Amazonės miškai

Brazilijos Vyriausybės tyrėjai pranešė, kad liepą, palyginti su birželiu, Amazonės miškų kirtimas išaugo 17 proc. Per mėnesį buvo iškirsta daugiau kaip 300 kv. kilometrų atogrąžų miškų.

Gegužę miškų buvo kertama gerokai mažiau, o balandį daugiau kaip 400 kv. kilometrų Amazonės miškų iškirsta vienoje Brazilijos valstijoje, Mato Grose. 2009 metais Jungtinių Tautų klimato kaitos viršūnių susitikime, kuris vyko Kopenhagoje, Brazilija įsipareigojo iki 2020-ųjų 80 proc. sumažinti Amazonės miškų kirtimą. Brazilijoje yra 5,3 mln. kv. kilometrų džiunglių ir miškų, daugiausia Amazonės upės baseine.

TIK SKAIČIAI

60 tūkst.

JAV MOKSLININKAI PER METUS ATLIEKA APIE 60 TŪKST. EKSPERIMENTŲ SU PRIMATAIS

15,7 %

EUROPOS VĖJO ENERGIJOS ASOCIACIJOS SKAIČIAVIMU, IKI 2020 METŲ EUROPOS VĖJO ENERGIJA SUDARYS 15,7 PROC. VISOS EUROPOJE SUVARTOJAMOS ENERGIJOS

Robotai užkariauja žmones

Siaubo filmuose esame įpratę matyti žmogui bloga darančius robotus. Realybė kitokia – žmonės eina iš proto dėl šio naujo pagalbininko.

NERINGA MEDUTYTĖ
neringa.medutyte@ekonomika.lt

Taivano kompanija „Foxconn Technology Group“, surenkanti „Apple“ bendrovės „iPhone“ ir „iPad“ produktus, planuoja savo veikloje naudoti dar daugiau robotų. Šioje kompanijoje jau dirba 10 tūkst. robotų, o per ateinančius trejus metus turėtų būti įdarbinta dar 1 mln. elektroninių pagalbininkų.

Tokių sprendimų imtasi dėl augančio darbo užmokesčio. Pavyzdžiui, Kinijoje, ypač kompanijose, gaminančiose elektros produktus, sparčiai plinta automatizacijos mada.

Daugelis šios srities įmonių planuoja keltis į šalis, kuriose yra pigesnė darbo jėga, tačiau tai padaryti sunkiau nei nusipirkti robotų.

Darbuotojų streikai ir jų reikalavimai mokėti didesnius atlyginimus tapo sunkia našta – kompanijų vadovai renkasi robotus, o ne žmones.

Sukels šoką

Manoma, kad Taivano kompanijos „Foxconn Technology Group“, bendradarbiaujančios su tokiais klientais kaip „Dell“, „Hewlett-Packard“, „Nokia“, automatizacija sukels šoką. Šioje bendrovėje dirba 1 mln. 200 tūkst. darbuotojų.

„Darbo užmokestis auga taip sparčiai, kad kai kurios bendrovės nebegali išsilaikyti“, – sakė Danas Binas, kurio atstovaujamas fondas investuoja į naujausias technologijas, paremtas paslaugomis vartotojams.

Gydo Paro

Nebūtina turėti 1 mln. robotų, kad jie paveiktų mūsų gyvenimą. Šie žmonijos kūriniai naudojami nuo 1961 metų. Jie skalbia, siurbia, dabar net kalba arba glaustosi.

Baltas minkštas ruonis jau spėjo tapti Japonijos žemės drebėjimo aukų draugu. Į nukentėjusius nuo stichijos senelių namus grįžę gyventojai rado du draugus – Paro vardu pavadintus ruonius.

Beveik pusė nuo kovo 11-ąją įvykusio žemės drebėjimo nukentėjusių aukų yra vyresni nei 65 metų. Kad padėtų išgyventi nelaimę, daugelis socialinių įstaigų įsigijo gyvūnų.

Netoli Fukušimos elektrinės esančių senelių namų direktorius pasirinko robotus. Jo teigimu, tai pigiau ir kelia mažiau rūpesčių.

„Kai laikau robotą apkabinusi, net žinodama, kad jo viduje yra baterija, jaučiuosi saugi“, – sakė 85-erių Satsuko Yatsuzaka.

Šiais robotais ruoniais gyventojai džiaugiasi pusantros valandos iš ryto ir tiek pat vakare. Per pietus robotai yra įkraunami.

> » Kai laikau robotą apkabinusi, net žinodama, kad jo viduje yra baterija, jaučiuosi saugi

Robotas paukštis

Kita svajonė, puoselėta dar Leonardo da Vinci, išsipildė šiais metais. Vokiečių inžinieriai sukūrė robotą paukštį.

Kiro prototipą kompanijos „Festo“ darbuotojai pavadino „SmartBird“ (liet. protingas paukštis). Šio paukščio sparnų plotis yra beveik du metrai, o sveria jis 450 gramų.

Labiausiai ne tik mėgėjus, bet ir technologijų pasaulio specialistus nustebino ne tai, kad roboto sparnai gali judėti aukštyn ir žemyn, bet jų lankstumas, primenantis tikro paukščio skrydį ir graciją.

Šis aparatas, kaip ir prieš kelerius metus Harvardo universiteto mokslininkų sukurtas vos monetos dydžio robotas musytė, gali atlikti pavestas užduotis ir iš toli būti kontroliuojamas žmogaus.

Apie panašius išradimus girdima nuolat. Žmoniją šiuo metu labiausiai domina, kiek toli nueis roboto ir žmogaus draugystė. Skeptikai nuolat svarsto, kodėl žmogus mašiną siekia padaryti panašią į save.

Mokslininkai sukūrė žmogaus dydžio moterį mašiną, kurios silikoninė oda primena žmogaus odą. Scanpix

Padeda žmogui

Populiariojoje enciklopedijoje „Wikipedia“ humanoidas apibūdinamas kaip robotas, kuriam būdinga žmogaus išvaizda, ir kuris gali naudotis žmogui reikalingais daiktais bei būti žmogaus aplinkoje.

Jungtinių Tautų duomenimis, nuo 2003 iki 2006 metų buvo parduota 2 mln. 100 tūkst. robotų, pritaikytų asmeninėms žmogaus reikmėms. Į šį skaičių įtrauktas ypač paklausus robotas dulkių siurblys.

Siekia panašumo

Androidais vadinami aparatai yra tiesioginė žmogaus išvaizdos kopija. Jų autorių tikslas – estetiškas, kuo artimesnis žmonių išvaizdai robotas.

Pavyzdžiui, šių metų pradžioje pasirodė „Amar III“ – mokytis iš savęs ir aplinkos galintis robotas.

Naudodamas rankas ir akis-kameras bei procesorių robotas gali atlikti skirtingas užduotis jį supančioje aplinkoje ir mokytis. „Amar III“ jau išmoko, kaip reikia elgtis virtuvėje.

■ FAKTAI

ROBOTAI

- Terminas „humanoid“ pirmą kartą buvo pavartotas 1912 metais.
- Jis apibūdino į žmogaus skeletą panašią fosiliją.
- Androidai bus pradėti gaminti nuo 2012 metų.
- 2010 – 2013 metais bus parduota 6,7 mln. robotų asmeninėms reikmėms.
- Asmeninių robotų industrija iki 2015 metų išaugs iki 15 mlrd.

Oda – lyg žmogaus

Vieną didžiausių žingsnių žengė mokslininkai, sukūrę žmogaus dydžio „Actroid DER“ – moterį mašiną, kurios silikoninė oda primena žmogaus odą.

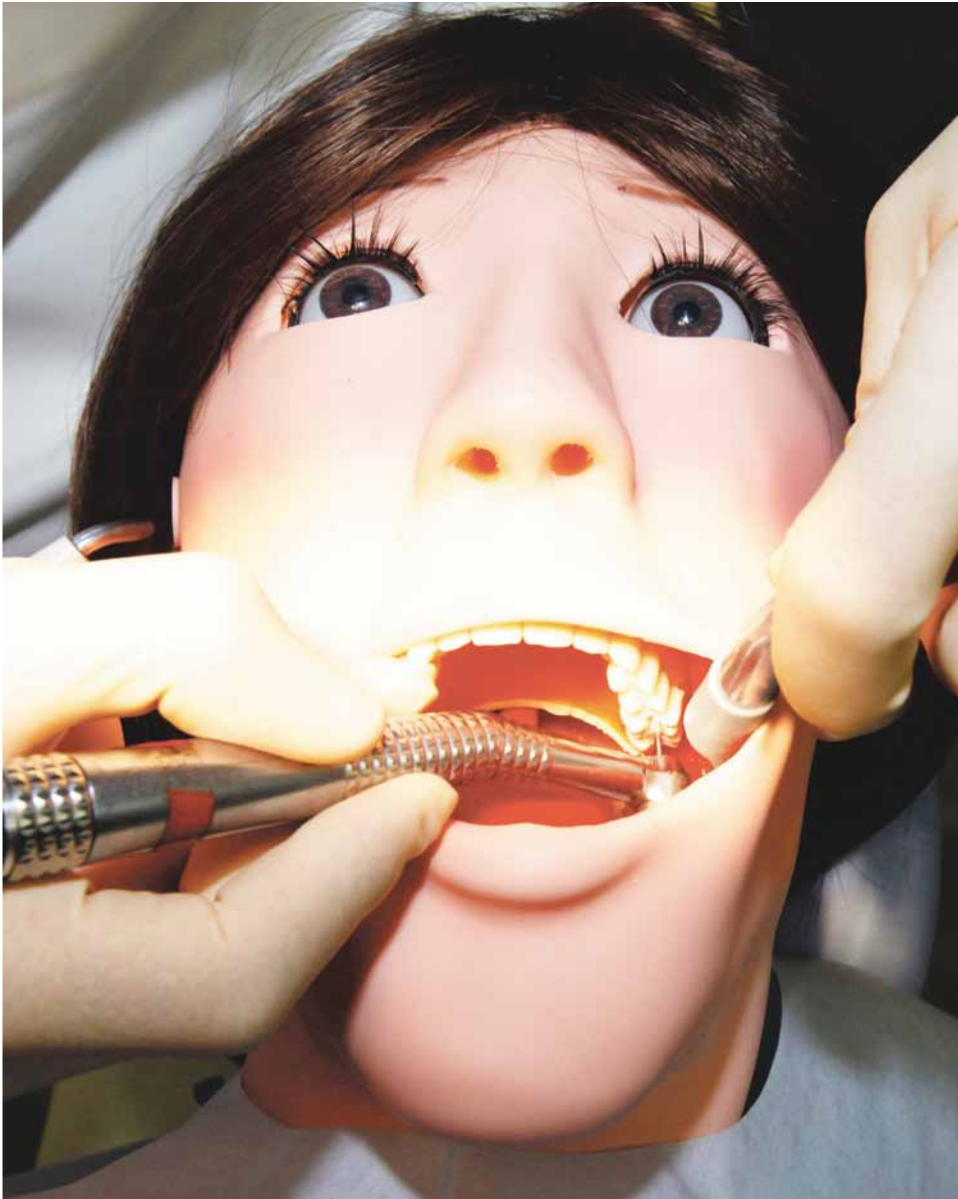
Japonų „Kokoroko“ sukurta lėlė naudojama kaip informacijos pranešėja renginiuose, konferencijose. Ją galima pirkti arba išsinuomoti. Sukurti šią lėlę kainavo nei daug, nei mažai – 600 tūkst. litų.

Iš pat pradžių „Actroid“ buvo eilinis robotas, kurio naujausia versija keliavo po technologijų parodas. *Carnegie Melon* universiteto studentai užsibrėžė šį robotą padaryti panašų į moterį. Gautą aparatą „Actroid DER“ jie neoficiliai vadina Jume (liet. svajonė).

Pradininkas – siurblys

„Actroid“ robotai priklauso naujai robotų kartai. Jie nėra užprogramuoti, bet panašėja į agentus, galinčius namuose, mokyklose ar biuruose atlikti darbus, kuriuos anksčiau darydavo tik žmogus. Kad ir kaip ironiška, šios moters mašinos pradininkas buvo dulkių siurblys „Romba“ bei jau minėti pliušiniai robotai ruoniukai.

Robotas „Herb“, nors ir nėra toks gražus kaip Jume, geba peržvelgti savo atminties įrašus ir iš jų intensyviai mokytis. Šis aparatas, pavyzdžiui, žino, kad puodelyje yra sultys, o ne pienas ar kava. Toks kasdienių situacijų supratimas – sudėtingas matematikos ir kompiuterių mokslų darbo rezultatas.

„Robot Simuloid“ padės gydyti dantis. Scanpix

Žmogus+robotas=?

Dar daugiau pamąstymų kelia projektas „Life Naut“. Jis tiria roboto ir žmogaus susijungimo galimybes kaip kelią į nemirtingumą. Vykdant šį projektą buvo sukurta „Bina48“ – kalbanti roboto galva.

„New York Times“ žurnalistė aprašė, kad susitikimas su šiuo robotu buvo nepaprastas – stulbinamai į žmogų panaši galva nesiliovė kalbėjusi, uždavė protingų klausimų, citavo eiles. Žurnalistė teigė pasijutusi vaiku, kai pirmą kartą susitiko roboto ir jos akys.

Sukūrė transseksualas

Pokalbio metu „Bina48“ atskleidė, jog jos asmenybę sukūrė milijonierius Martine‘as Rothblattas, sumokėjęs 125 tūkst. JAV dolerių, kad būtų sukurtas robotas, panašus į jo ir žmonos Binos gyvenimą. M. Rothblattas vedė Biną ir susilaukė keturių vaikų. Vėliau pajuto, kad yra moteris ir pasikeitė lytį. Vis dėlto šeima išliko kartu.

„Bina48“ buvo įkvėpta ir sukurta pagal šios šeimos santykių pavyzdį. Beje, M. Rothblattas šiuo metu verčiasi advokato praktika ir atstovauja lytį besiruošiantiems keisti asmenims.

Veide – 30 variklių

Prisimindama savo „šeimininkus“ „Bina48“ net paklausė žurnalistės: „Kaip manai, kada dirbtinis protas pakeis advokatus?“

„Binos48“ oda pagaminta iš medžiagos, vadinamos „Frubber“, o jos veide veikia 30 variklių, kurie leidžia šypsotis, raukytis, atrodyti sutrikusiai.

Mokosi iš vaikų

Jau sukurtas ir „Robot Simuloid“, padedantis odontologams praktikuotis ir atlikti sudėtingas dantų gydymo procedūras. Taip pat pasaulį išvydo 1,3 m aukščio vaikiškos išvaizdos robotas.

Šis aparatas verčia naują puslapį robotų pasaulyje. Jo, kaip ir anksčiau minėtų robotų, intelektas sukurtas taip, kad jo nereikėtų užprogramuoti – taikomos vaikų raidos žinios. Tad robotai auga ir mokosi kaip vaikai. Įdomu, kad šie automatai jau pradėjo veržtis ir į sudėtingą žmonių jausmų pasaulį. Jie analizuoja prisilietimus, jų sukeltus jausmus.

> » Jungtinių Tautų duomenimis, nuo 2003 iki 2006 metų buvo parduota 2 mln. 100 tūkst. robotų, pritaikytų asmeninėms žmogaus reikmėms

Į lovą – su robote

Las Vegaso parodoje demonstruota „Roxxxy“ turi tris asmenybes – pagal kliento poreikį ji automatiškai atnaujina savo duomenis nuolat parsisiųsdama juos iš interneto. Šis išradimas tapo ne tik malonia sugulove vyrams, bet ir gana kūrybinga pašnekove.

Beje, per pratybas jau rieda ir robotas „Fort Beninge“. Jis moka šaudyti tikromis kulkomis, svaidyti granatas. Kyla klausimas, ar japoniški animaciniai filmukai, kuriuose pernelyg išreikštas seksualumas bei agresija, nėra žmonijos ateitis.

TIK SKAIČIAI

1000

LIEPOS MĖNESĮ „GOOGLE" ĮSIGIJO 1 000 PATENTŲ IŠ KOMPANIJOS „INTERNATIONAL BUSINESS MACHINES"

110 mln.

ANTRĄJĮ ŠIŲ METŲ KETVIRTĮ KOMPANIJA „APPLE" TAPO DIDŽIAUSIA IŠMANIŲJŲ TELEFONŲ PARDAVĖJA. IŠ VISO BENDROVĖ PARDAVĖ 110 MLN. VIENETŲ

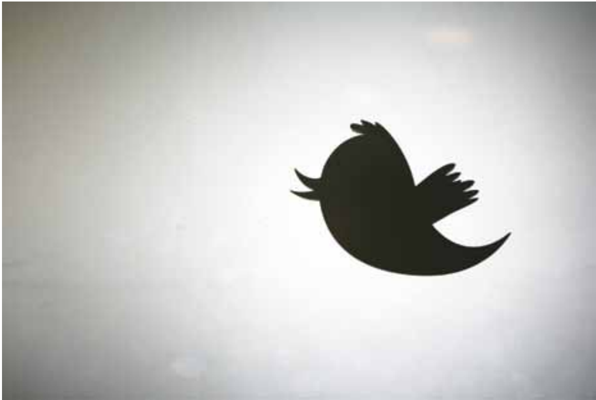
„Twitter" auga

Penkerius metus gyvuojantis socialinis tinklalapis „Twitter" pranešė, kad kompanijai pavyko užbaigti dar vieną finansavimo etapą, kurį inicijavo Rusijos milijardieriaus Jurijaus Milnerio vadovaujama kapitalo įmonė „DST Global".

„Twitter" neskelbia, kiek lėšų jai pavyko pritraukti. Neseniai kompanija pranešė išleisianti iki 25 mln. naujų akcijų. Vienos jų kaina sieks kiek daugiau nei 16 JAV dolerių.

Rizikos kapitalo duomenų įmonės „VC Experts" skaičiavimu, tai leistų socialiniam tinklalapiui uždirbti apie 400 mln. JAV dolerių.

„Twitter" yra viena iš nedaugelio bendrovių, pakeitusių pasaulį", – teigė J. Milneris.

Neseniai kompanija „Twitter" pranešė išleisianti iki 25 mln. naujų akcijų. Scanpix

„Chrome" interneto naršykle naudojasi per 160 mln. vartotojų. Reuters

Aplenkė „Firefox"

Interneto tyrimų bendrovės „StatCounter" duomenimis, liepą Didžiojoje Britanijoje „Google Chrome" aplenkė „Mozilla Firefox" ir tapo antra pagal populiarumą interneto naršykle.

„Google" produktas vis dar atsilieka nuo „Microsoft Internet Explorer" naršyklės.

„Chrome" dalis rinkoje išaugo 12 proc. ir liepą siekė 22,1 proc. „Internet Explorer" atiteko 46 proc. rinkos dalies, „Firefox" – 21,6 proc.

Pasaulyje „Chrome" interneto naršykle naudojasi per 160 mln. vartotojų.

Pasauliniu lygiu „Internet Explorer" liepą yra užėmusi 42 proc. interneto naršyklių rinkos, „Firefox" – 28 proc., o „Chrome" – 22 proc.

TIK SKAIČIAI

27 %

TIEK ANTRĄJĮ KETVIRTĮ NUKRITO ISPANIJOS TELEKOMUNIKACIJŲ BENDROVĖS „TELEFONICA" GRYNASIS PELNAS

440 tūkst.

ANTRĄJĮ KETVIRTĮ KOMPANIJAI „MOTOROLA" PAVYKO PARDUOTI VOS 440 TŪKST. PLANŠETINIŲ KOMPIUTERIŲ

3D pramonės revoliucija

MINDAUGAS SAMKUS
mindaugas.samkus@ekonomika.lt

Šiuo metu daugumą produktų galima pagaminti paspaudžiant vieną mygtuką. Ar 3D spausdinimo technologija ves prie masinės gamybos žlugimo?

Spausdinti 3D būdu nėra naujiena. Jau kelis dešimtmečius tai buvo vadinama greituoju prototipavimu: greitas būdas pagaminti vienkartines prekes išlydant plastiko ar metalo miltelius ir naudojant brangius, kompiuteriu valdomus lazerius, rašo BBC.

Pramoninis perversmas

Jau daugiau kaip 100 metų gamybos pramonėje dominuoja masinės gamybos idėja. Ją praėjusio amžiaus pradžioje sugalvojo Henry Fordas, norėdamas išspręsti kvalifikuotų darbuotojų trūkumą. Tai buvo naujos eros gamybos pramonėje pradžia, o naują masinio vartojimo rinką užplūdo didžiulis kiekis produkcijos.

Dabar 3D spausdinimo technologija pradeda keisti XX a. dominavusį masinės gamybos modelį. Jos pradininkai – Lafboro universiteto tyrėjai. Vienas jų, Neilas Hopkinsas, teigia, kad ši technologija užsienio gamybą gali padaryti kur kas pigesnę, jei gamintojai reikiamą detalę galės atsispausdinti bet kurioje 3D spausdinimo paslaugas teikiančioje parduotuvėje.

„Pagamintų detalių atsargos galės būti laikomos ne skirtingose pasaulio vietose, o sudėtos į virtualius kompiuterinius sandėlius, iš kurių jas bet kada bus galima atsispausdinti", – BBC laidoje „In Business" aiškino N. Hopkinsas.

Daug greičiau

Spausdinimas 3D būdu kartais gali užtrukti ištisą naktį, tačiau tai vis tiek yra greičiau nei tradiciniai gamybos būdai. Padaryti pakeitimų taip pat yra kur kas patogiau ir lengviau – tereikia šiek tiek pasėdėti prie kompiuterio, o ne pertvarkyti visą gamybos mašiną.

3D technologija žinoma jau beveik 20 metų, tačiau per pastarąjį dešimtmetį spausdinimo išlaidos smarkiai sumažėjo ir padidėjo galimų naudoti medžiagų įvairovė. Anksčiau 3D spausdintuvai daugiausia naudojo plastiką. Dabar įmanoma spausdinti naudojant metalus, nailoną ar perdirbtą popierių.

3D spausdintuvus gaminančios įmonės „Digital Forming" vadovė Lisa Harouni tai vadina pramoniniu perversmu skaitmeniniame amžiuje. Nors iki šiol ši technologija buvo naudojama tokiems produktams kaip „Formulės-1" automobilių detalės ar itin jautrūs laikrodiniai mechanizmai gaminti, šiandien į rinką gali įžengti ir įmonės, gaminančios tokias kasdienio vartojimo prekes kaip baldai ar žaislai.

Technologija tampa labiau orientuota į vartotoją. Vienos technologijų instituto sukurtas mažiausias 3D spausdintuvas yra ne ką didesnis nei sulčių pakelis, o jo kaina siekia vos 1,7 tūkst. JAV dolerių.

Pasieks ir mokyklas

Didžiosios Britanijos *Ravensbourne'o* koledžo dėstytoja Flora Parrott teigia, kad šiuo būdu ketinama pradėti kopijuoti ir muziejuose esančius daiktus.

„Tai suteiktų istorikams galimybę ištirti eksponatų vidų. Kitu atveju juos tektų daužyti, – BBC kalbėjo ji. – Mokyklos per pamokas tyrimams taip pat galėtų naudoti įvairias daiktų kopijas."

Šiuo metu JAV Kalifornijos valstijos mokyklose pradedami įrengti 3D spausdintuvai, todėl nesunku įsivaizduoti, kaip pamažu jų atsiras visose mokyklose, panašiai kaip kompiuterių praeito amžiaus devintajame dešimtmetyje.

„Spausdinami" net pastatai

Bristolio universiteto Civilinės ir statybų inžinerijos skyriuje yra didžiulis įrenginys, kuriuo galima „atspausdinti" net pastatus. Šiame įrenginyje, panašiai kaip įprastame spausdintuve, esantis kompiuteriu valdomas purkštukas purškia betoną ir sluoksnis po sluoksnio sukurdamas pastatą.

Skyriuje dirbančio Richardo Buswello teigimu, jei pavyks įrodyti, kad ši technologija iš tiesų veikia, ir tuo įtikinti potencialius vartotojus, priedų gamyba (angl. additive manufacturing) gali tapti revoliucija statybų pramonėje. Didžiausias pokytis, kurį duoda ši naujovė, yra tai, kad pagrindiniu veikėju tampa dizaineriai.

„Greitosios gamybos (angl. rapid manufacturing) esmė yra į pirmą vietą iškelti architektus, – „New Scientist" sakė R. Buswellas. – Naująją technologiją perimantys jaunieji architektai perkels naujus gamybos metodus į populiariąją architektūrą."

„Tai yra naujos medžiagos, naujas projektavimo procesas, naujas būdas pažvelgti į architektūrą", – teigė Didžiojoje Britanijoje įsikūrusios Europos aeronautikos gynybos ir kosmoso kompanijos (EADS) inovacijų vadovas Ianas Riskas.

Neseniai vienoje EADS lėktuvų gamykloje pasitelkiant priedų gamybos technologiją buvo sukurtas dviratis.

... ir lėktuvai

Sautamptono universitete dirbantys Andy Keane'as ir Jimas Scanlanas išbandė pirmąjį lėktuvą, pagamintą pasitelkiant 3D spausdinimo technologiją. Jie siekia parodyti, kaip naujasis gamybos būdas gali iš pagrindų pakeisti lėktuvų gamybos pramonę.

Mokslininkų komanda tikisi, kad 3D spausdinimo technologija leis per kelias dienas sukurti ir pagaminti orlaivius, galinčius skristi be piloto.

„Su 3D spausdinimo technologija galime grįžti prie tikrų formų ir ištyrinėti oro srautų matematiką nekurdami tiesių linijų, kad sumažintumėme išlaidas", – pasakojo A. Keane'as.

Griaunantis potencialas

Bendroves 3D spausdinimo klausimais konsultuojančios įmonės „Lagerwood management consultancy" inžinierius Willas Sillaras teigia, kad ši technologija turi ir nemažai griaunančios jėgos.

„Iki 50 procentų apyvartinio kapitalo šiuo metu yra susiję su atsargomis, – pasakojo jis. – Pašalinkite šią problemą – ir jūsų finansų direktorius bus laimingiausias žmogus pasaulyje."

3D spausdinimo mašinas gaminančios Vokietijos kompanijos EOS vadybininkas Stuartas Jacksonas perspėjo, kad šios technologijos atsiradimas gali kelti tam tikrų rūpesčių.

„Jei kas nors visą gyvenimą paaukojo tam tikram gamybos procesui sukurti, o vėliau atsiranda viską pakeičianti technologija, naujovė gali neatrodyti labai patraukli", – mano S. Jacksonas.

Naujasis spausdinimo būdas gali sukelti nemažai intelektinės nuosavybės klausimų. Ateityje galime sulaukti piratavimo bylų, iškeltų žmonėms, kurie neteisėtai internetu parsisiuntė knygų lentyną ar pavarų dėžę. Tai, kas nutiko muzikos ir kino industrijoje, gali pasikartoti ir gamybos pramonėje.

3D spausdinimo technologija pasiekė lemtingą slenkstį. Dabar svarbiausia, kad plačių pažiūrų žmonės ir kompanijos pradėtų taikyti ją versle ir galiausiai ji pakeistų tradicinius gamybos būdus.

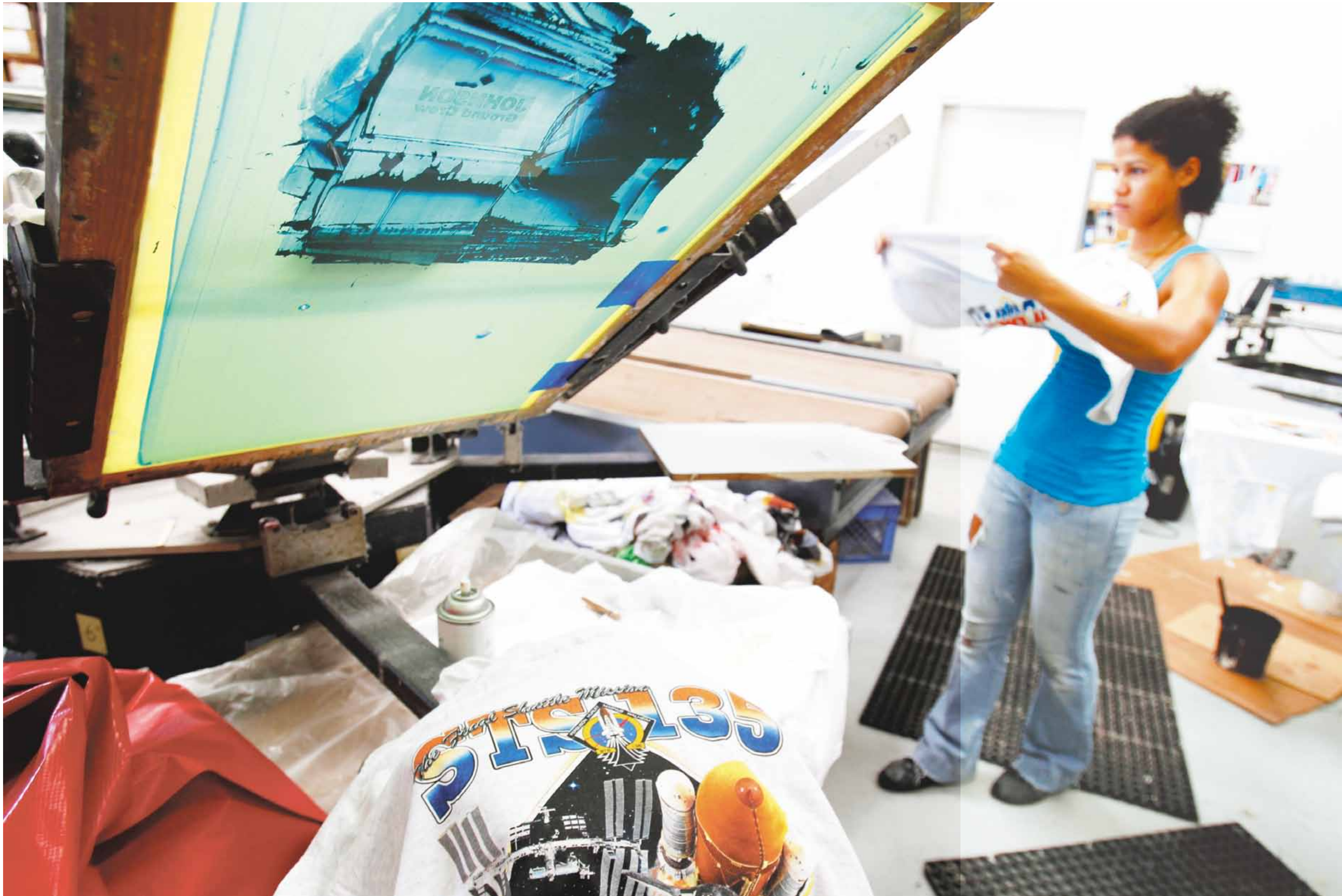
» **Naujasis spausdinimo būdas gali sukelti nemažai intelektinės nuosavybės klausimų**

» **Mokslininkai tikisi, kad 3D spausdinimo technologija leis per kelias dienas sukurti ir pagaminti orlaivius, galinčius skristi be piloto**

FAKTAI

3D SPAUSDINIMAS

- Inžinieriai ir dizaineriai 3D spausdintuvus naudoja jau daugiau nei dešimtmetį.
- Technologija sparčiai išpopuliarėjo 2003 metais, kai pradėjo kristi 3D spausdintuvų kainos.
- Daugiau kaip 20 proc. 3D būdu spausdintų objektų yra baigtiniai produktai, o ne prototipai. Prognozuojama, kad iki 2020 metų šis skaičius išaugs iki 50 proc.
- Šiuo metu technologija daugiausia yra naudojama gaminant papuošalus, avalynę, pramoninio dizaino, architektūros, inžinerijos ir statybos, automobilių gamybos, kosmoso aviacijos, dantų gydymo ir medicinos pramonės srityse.

Technologija pretenduoja sukelti revoliuciją gamybos pramonėje. Reuters

3D spausdintuvu galima pagaminti sudėtingiausias konstrukcijas. AFP

N. Novickienė: visur svarbiausia saikas

Vilniaus senamiesčio širdyje penkių žvaigždučių viešbutyje „Narutis“ jau daugiau kaip dešimtmetį aukščiausio lygio Lietuvos svečius priima Novickų šeima.

INGRIDA MAČIULAITYTĖ
ingrida.maciulaityte@ekonomika.lt

Klasika ir prabanga tviskančiame viešbutyje su jo šeimininke Nadiežda Novickiene kalbėjomės apie Lietuvos aptarnavimo kultūrą, viešbučių verslą ir moters asmeninę patirtį.

Bandelėmis neprekiavo

Prisimindama vaikystę verslininkė sakė bandelėmis neprekiavusi, kaip tai darė dauguma dabar garsių Lietuvos verslininkų.

„Baigusi mokyklą mokiausi universitete, baigiau aspirantūrą ir dirbau banke. Tad tekdavo prekiauti tik pinigais“, – prisiminė N. Novickienė.

Į viešbučių verslą moteris sakė pasinėrusi atsitiktinai, tačiau prisimindama tuos laikus tikino, kad sprendimas buvo logiškas.

Kai 2000 metais N. Novickienės vadovaujamą antrą pagal dydį Lietuvos komercinį banką „Hermis“ nupirko švedų SEB bankas, moteris tvirtai nusprendė palikti bankininkystę. Šeima turėjo „Naručio“ akcijų, todėl nauja veiklos kryptis atsirado natūraliai.

„Visą gyvenimą domėjausi aptarnavimo sfera. Tai lėmė ir aplinka, kurioje gyvenau, maistas, jo ruošimas, interjeras, – pabrėžė verslininkė. – Dirbdama banke daug keliavau ir gyvenau geruose viešbučiuose visame pasaulyje. Pastebėdavau ne tik bendrą viešbučio vaizdą, bet ir detales.“

Viešbutis – lyg namai

N. Novickienė neneigė, kad ilgametė patirtis koordinuojant banko veiklą labai padėjo.

„Kai pradėjau dirbti šioje srityje, reikėjo suderinti daug dalykų – ir finansų valdymą, ir bendravimą su žmonėmis. Jei žmogus atvyksta į viešbutį, ši vieta tam tikrą laiką tampa jo namais“, – prisiminimais dalijosi moteris.

Pasak verslininkės, kiekvienam žmogui kuriuo nors gyvenimo etapu reikia pakeisti užsiėmimą. Tai būtina. „Kuo jis radikalesnis – tuo didesnis iššūkis“, – akcentavo ji.

N. Novickienė tikino, kad vadybos principai visur yra panašūs, tik pabrėžė, kad dirbant viešbutyje reikia paaukoti daugiau energijos ir laiko.

„Bendras viešbučio vaizdas susidaro iš daugelio smulkmenų, kurių nepastebime. Pavyzdžiui, banke kiekvienas klientas žiūri į smulkmenas“, – dvi savo veiklos sritis lygino verslininkė ir tikino, kad į grožį, tvarką ir aptarnavimą viešbutyje reikia investuoti kasdien, o tai reikalauja nemažai pinigų, laiko ir energijos. „Ne tik vadovų, bet ir darbuotojų“, – pabrėžė ji.

Krizė pareikalavo pastangų

Kalbėdama apie krizę verslininkė pabrėžė, kad sunkmetis pareikalavo pastangų.

„Į daugelį dalykų reikėjo reaguoti laiku: ir darbuotojų skaičių mažinome, ir atlyginimai sumažėjo, ir pirkome visko daug mažiau, beveik nebuvo jokių investicijų“, – prisiminė pašnekovė.

Dabar jau kitaip. Savininkai 30 proc. padidino viešbučio darbuotojų skaičių, sugrąžino ankstesnes investicijas. „Po krizės likome gyvi ir sveiki. Klestime“, – džiaugėsi N. Novickienė.

Pasak jos, atsigaunanti šalies ekonominė situacija lemia, kad ir jos valdomas viešbutis prisideda prie to, kad kuo daugiau žmonių turėtų darbą.

Šalį pristato viešbutis

N. Novickienė įsitikinusi, kad viešbutis, kuriame apsistoja svečias, geriausiai pristato šalį.

„Tai viena iš nedaugelio vietų, kurioje apie kraštą sužino į jį atvykęs žmogus. Dažniausiai, jei užsieniečiui patinka viešbutis, patiks ir Lietuva“, – pasakojo verslininkė.

Ji patikino, kad dabar juntamas turistų antplūdis. Dabar Vilnių aplanko daugiau intelektualių žmonių. Jie labiau domisi istorija nei alumi ar naktiniais klubais.

„Vis daugiau turistų pageidauja intelektualesnių pažinimo vietų, pavyzdžiui, ieško KGB muziejaus, klausia, kur rasti kapines, kuriose palaidoti jiems įdomūs žmonės. Jaučiamas pasikeitęs užsieniečių požiūris į mūsų šalį ir aplinką“, – džiaugėsi verslininkė ir priminė, kad rugpjūtį Lietuvą užplūs dar ir būrys krepšinio sirgalių. Tuo viešbučiai ypač džiaugiasi.

» Lietuvoje galima daug laimėti pasitelkiant ekologiją, nes mūsų maistas yra palyginti sveikesnis ir natūralesnis nei kitur

Stilingų viešbučių – vienetai

Pasakodama apie viešbučių specifiką verslininkė pripažino, kad kiekvienas yra išskirtinis.

„Viešbučiai turi savo stilių. Tai galima palyginti su drabužių dizainu. Kiekvienas vartotojas drabužį ar viešbutį renkasi pagal stilių“, – kalbėjo N. Novickienė.

Pasak jos, atidarius viešbutį iš karto matyti, kokio jis stiliaus.

„Gali būti darniai įrengti, klasikiniai, taip pat viešbučiai, kuriuose nėra aptarnaujančio personalo, – tokie irgi buvo labai madingi“, – vardijo jau daugiau nei dešimtmetį viešbučių versle besisuskanti moteris.

Ji pripažino, kad Lietuvoje stilingų viešbučių nėra daug. „Tai nepriklauso nuo žvaigždučių“, – akcentavo ji.

N. Novickienė pabrėžė, kad mūsų šalis galėtų daug išlošti pristatydama ekologiškus viešbučius.

„Lietuvoje galima daug laimėti pasitelkiant ekologiją, nes mūsų maistas yra palyginti sveikesnis ir natūralesnis nei kituose kraštuose“, – sakė pašnekovė.

N. Novickienė su vyru Julijumi – aktyvūs aukštuomenės susibūrimų lankytojai.
ELTA

Visi svečiai – lygūs

Verslininkės teigimu, tarnauti kitam žmogui – daugiausia pagarbos vertas darbas.

„Mano supratimu, nieko nėra prestižiškesnio nei tarnauti kitam žmogui. Mūsų visų darbuotojų darbas yra būti naudingiems svečiams“, – akcentavo ji.

„Esame sulaukę aukštuomenės atstovų, politikų, kultūros atstovų, aktorių, sportininkų, istorikų“, – vardijo N. Novickienė.

Ji sakė besidžiaugianti, kad tie žmonės padarė savotišką įtaką darbuotojams, kurie su jais bendravo. Nesvarbu – tai durininkas, padavėjas ar administratorius.

„Mes turime tvirtą ir griežtą nuostatą – visus svečius vienodai priimame: ir karalienę, ir misterį X“, – pabrėžė moteris.

Pasak verslininkės, kai svečiai skirstomi, personalas elgiasi arogantiškai. Todėl eidami „Naručio“ viešbučio vestibiuliu nerasime žymių svečių nuotraukų ar vardų.

Svarbiausia – rezultatas

Paklausta, kaip apibūdintų save kaip vadovę, verslininkė šypsodamasi sakė, kad į pensiją dar nesiruošia, todėl nėra apie tai susimąsčiusi. Vis dėlto N. Novickienė pabrėžė, kad svarbiausia jai – rezultatas. Ir pačios atliktų darbų, ir darbuotojų.

» Didžiulė laimė yra turėti visko optimaliai – darbo, pinigų, laimės šeimoje ar laisvo laiko

„Pirmoje vietoje – dalykiškos žmonių savybės ir profesionalumas, – sakė moteris. – Niekada nesakyčiau, kad vadovas turi būti griežtas. Labai svarbu versle pasiekti tikslą. Kokiu būdu tai yra daroma – ne taip svarbu.“

Pasak jos, vadovas turi būti supratingas. „Asmeninį gyvenimą būtina atskirti nuo darbo. Jo neprimetu darbuotojams, to paties tikiuosi ir iš jų. Tai privatu“, – savo verslo filosofiją išsakė N. Novickienė.

Verslininkė teigė nesusidaranti išankstinių nuostatų – šis darbuotojas patinka, o tas ne. „Man svarbu, kaip žmogus sugeba atlikti darbą, ar yra profesionalas“, – tvirtino viešbučio vadovė.

Trūksta profesionalų

Apie profesionalumą, pasak verslininkės, Lietuvoje kalbėti sunku.

„Lietuvos aptarnavimo sferoje dirba labai daug jaunų žmonių. Taip visuomenėje susiklostė, kad padavėju ar administratoriumi gali dirbti jaunas žmogus, dar ieškantis savo karjeros kelio. Jis ne visada žino, kur eina“, – pasakojo „Naručio“ bendraturtė.

N. Novickienės teigimu, Lietuvoje nėra gerų mokyklų, kurios ruoštų žmones dirbti šioje srityje.

„Tegul nepyksta kolegijos, bet Lietuvoje niekas kokybiškai neruošia aptarnaujančio personalo“, – kritiškai kalbėjo verslininkė.

Anot jos, mūsų visuomenei taip pat svetimas dalykas yra tarnauti kitam žmogui.

„Mes ne italai ir ne prancūzai – kitokie ir nebūsime. Visi norime būti lygūs ir imame dėl visko kovoti“, – sakė pašnekovė.

Patarimų nedalija

N. Novickienė teigė kasdien jaučianti atsakomybę už savo verslą. Ji atsakinga ne tik savo šeimai, bet ir darbuotojams, nes šie taip pat turi šeimas ir vaikų.

„Privalai rūpintis, kad žmogus laiku gautų algą ir pailsėtų, kad turėtų karjeros perspektyvą, – sakė moteris. – Kitas dalykas, kad daugelis žmonių to nenori, blaškosi ir nori iš karto daug. Laikydamiesi tokio požiūrio praranda tai, ką galėtų turėti rytoj – lekia į užsienį ar ieško kitos vietos, neturi kantrybės.“

Verslo patarimų N. Novickienė teigė nedalijanti. Pasak jos, kiekvienas žmogus savo kelią turi rasti pats.

Pokalbio pabaigoje verslininkė priminė, kad didžiulis menas ir sudėtingiausias žmogui dalykas yra saiko jausmas.

„Didžiulė laimė yra turėti visko optimaliai – darbo, pinigų, laimės šeimoje ar laisvo laiko. Tačiau subalansuoti tai sudėtinga“, – įsitikinusi „Naručio“ bendraturtė.

CV Nadiežda Novickienė

Gimė 1951 spalio 8 d., Belgorodo srityje, Rusijoje.

1969–1975 m. studijavo Charkovo politechnikos institute, Ukrainoje.

1982–1985 m. studijavo Kauno politechnikos institute ir įgijo socialinių mokslų daktarės laipsnį.

1991–2000 m. – banko „Hermis“ valdybos pirmininkė

Nuo 2001 m. – viešbučio „Narutis“ generalinė direktorė, bendraturtė.

N. Novickienė įsitikinusi, kad viešbutis, kuriame apsistoja svečias, geriausiai pristato šalį.
Fotodiena

FAKTAI

„NARUTIS“

- Viešbučio „Narutis“ istorija siekia XVI-ąjį amžių.
- Viešbutis „Narutis“ yra prabangių nepriklausomų viešbučių aljanso „Preferred Hotels Group“ narys bei priklauso aukščiausios klasės viešbučių ir kurortų grupei „Preferred Boutique“.
- Viešbutyje yra 50 kambarių, kuriuose vienu metu gali apsistoti iki 94 svečių.

Konsultanto kelias auksu klotas

Gražiai nupiešei ateitį, parašei kelias nieko nauja nesakančias strategijas ir uždirbai šimtus tūkstančių litų. Eilinio lietuvio galvoje verslo konsultanto portretas turbūt piešiamas būtent taip.

MARTYNAS PASILIAUSKAS
martynas.pasiliauskas@ekonomika.lt

Teisininkė ateina kartą per savaitę į kontorą, kelias valandas pabūna ir mėnesio pabaigoje už tai gauna 20 tūkst. eurų (69 tūkst. litų)", – pasipiktinusi pasakojo kolegė. Pikta turbūt ne tik jai, bet verslo pasaulyje toks patyrusių konsultantų uždarbis – norma.

Milijoniniai komisiniai

„Anksčiau komisinis atlygis už sandorius kartais siekdavo 0,5–1 mln. litų. Tai normalu. Tokia suma – nedidelė viso sandorio dalis. Viskas priklauso nuo sukauptos patirties. Pavyzdžiui, tavęs klausia, ar verta pirkti kompaniją. Viską apsvarstęs pamatai, kad naudingiau įsigyti kitą bendrovę, arba sandoriui randi finansavimą. Tokiu atveju sumos gali būti pakankamai didelės“, – patirtimi dalijosi Algimantas Variakojis. Anksčiau vyras konsultavo įmonių bei akcijų pirkimo ir pardavimo, akcijų vertės nustatymo, kompanijos perėmimo organizavimo klausimais. Šiandien A. Variakojis – vienas iš Verslo angelų fondo I valdytojų.

Pasak jo, verslo konsultantui nuo perkamos įmonės vertės gali nubyrėti 1–5 proc., o patariant įmonės vidaus klausimais už vieną valdybos posėdį galima uždirbti ir 1 tūkst. eurų (3,45 tūkst. litų).

Investicijų banko „Evli Securities“ valdybos pirmininkas Aidas Galubickas pasakojo, kad jų veiklos srityje už konsultavimą perkant ir parduodant įmonę nustatoma ne mažesnė kaip 150 tūkst. eurų (517,5 tūkst. litų) minimali atlygio riba.

„Procesas dažnai trunka ne mažiau kaip pusmetį. Iš tokių sandorių daugiausia esame uždirbę kelis milijonus eurų“, – teigė jis.

Lanksti kainodara

Verslo konsultantai aiškaus kainoraščio neturi. Kaip pasakojo audito, mokesčių ir konsultacijų paslaugas teikiančios bendrovė „KPMG Baltics“ Finansinių konsultacijų skyriaus vadovas Povilas Akstinas, yra nusistovėjusi tradicija numatyti valandinius specialistų įkainius atsižvelgiant į jų patirtį ir užimamą poziciją.

„Tie įkainiai daugiau teoriniai. Norint įvertinti darbą, jo apimtį numatoma, kokių specialistų reikės, kiek laiko užtruks procesas, ir skaičiuojamas teorinis biudžetas. Tada vertinama, ką siūlo konkurentai, ar esame labai užsiėmę, ir atitinkamai taikome nuolaidas. Tai priklauso nuo įvairių vidinių ir išorinių veiksnių“, – teigė jis.

» Anksčiau komisinis atlygis už sandorius kartais siekdavo 0,5–1 mln. litų. Tai normalu. Tokia suma – nedidelė viso sandorio dalis

A. Variakojis sakė, kad darbo užmokestis priklauso nuo konsultacijos sudėtingumo: „Atsižvelgiama, ar pateiki sprendimą su pagalbiniais veiksniais, ar tik pasidaliji nuomone. Gal pasiūlai originalią idėją. Manau, nėra sudėtinga už vieną pristatymą gauti 100 tūkst. litų.“

Nenori mokėti

Esant tokiai situacijai sunku sudaryti aiškią sutartį, įpareigojančią verslininkus tinkamai atsiskaityti už konsultantų darbą. Be to, dalis jų mano, kad patarimai turi būti duodami nemokamai.

„Lietuvoje verslininkai nepratę už tai mokėti pinigus ir mano, kad šios paslaugos turi būti teikiamos veltui, – pasakojo A. Variakojis. – Sunkiausia yra gauti uždirbtus pinigus. Pasitaikė atvejų, kai įvykdžius kelis didelius sandorius ir nupirkus bendroves teko pakovoti dėl uždarbio. Kai pradėjau domėtis savo uždirbtais pinigais, klientai atsakė, kad anksčiau patys buvo pagalvoję apie mano pasiūlytą variantą.“

Milijoną litų siekiantys komisiniai atlygiai konsultantui nėra naujiena. Reuters

Verti pinigų

Yra tekę girdėti ne vieną istoriją, kaip Lietuvos valdininkai samdo šimtus tūkstančių litų kainuojančius konsultantus, daugelio nuomone, abejotinos reikšmės darbams atlikti. Pavyzdžiui, sumokėjome 0,5 mln. litų garsiam ženklodaros specialistui Wally Olinsui ir jo bendrovei „Saffron Brand Consultants“ už Lietuvos įvaizdžio strategiją.

Ignalinos atominės elektrinės korporatyvinių reikalų direktorius Osvaldas Čiukšys piktinasi jėgainėje dirbančiais 25 konsultantais, turėjusiais tapti uždarymo projektų realizavimo garantu.

Šiems konsultantams jau sumokėta 45 mln. eurų (155,25 mln. litų), o per dieną jie uždirba 1,3–2,7 tūkst. eurų (4,5–9,3 tūkst. litų).

» Už konsultavimą perkant ar parduodant įmonę nustatoma ne mažesnė kaip 150 tūkst. eurų minimali atlygio riba

Viešosios įstaigos „Investuok Lietuvoje“ vadovas Mantas Nocius tikino, kad konsultantų darbo rezultatas priklauso nuo darbdavio: „Tas, kuris pateikia užsakymą, turi reikalauti rezultato. Konsultantas problemų neišspręs, jis tik gali padėti tai padaryti. Jeigu konsultantui tinkamai suformuluota užduotis, rimtai ir atsakingai su juo dirbama, galima pasiekti gerų rezultatų. Konsultantai dirba kartais daugiau nei paima pinigų.“

Prieš keletą metų Lietuvos ekonominės plėtros agentūrai, kuriai vadovavo M. Nocius, bendrovė „Ernst & Young“ už 0,5 mln. litų parengė užsienio investicijų pritraukimo ir eksporto skatinimo strategiją. Šiai pasirodžius kilo šurmulys, kad joje nieko nauja – tik susisteminta visiems žinoma informacija.

„Teko girdėti nemažai šios strategijos kritikos, – pasakojo M. Pocius. – Tačiau apie pasiteisinimą reikėtų kalbėti remiantis rezultatais – jie neblogi. Teko girdėti gerų atsiliepimų iš vakariečių. Mūsų pagrindinis taikinys – Vakarų bendrovės. Turėdami „Ernst & Young“ studiją deramės lengviau.“

Anot „Investuok Lietuvoje“ vadovo, jei tuos pačius visiems žinomus faktus būtų išdėsčiusi agentūra ar vietos konsultacijų bendrovė, būtų buvę žymiau sunkiau derėtis su „Barclays“, „Western Union“ ar kitomis panašaus lygio bendrovėmis.

■ FAKTAI

KONSULTANTŲ UŽDARBIS

- „Lietuvos energijos“ reorganizavimo ir privatizavimo patarėjui Kanados banko „CIBC World Markets“ vadovaujamam konsorciumui už paslaugas buvo pažadėtas maždaug 4 mln. litų atlygis. Po metų papildomai paprašyta apie 8 mln. litų. Negavęs pinigų konsorciumas nutraukė sutartį su Vyriausybe.
- Už 860 tūkst. litų „Ernst & Young“ parengė Lietuvos elektros energetikos sektoriaus pertvarkymo ir optimizavimo planą.
- Valstybės valdomai „Klaipėdos naftai“ JAV bendrovės „Fluor“ patarimai atsieis 38,6 mln. litų. Amerikiečiai ketverius metus konsultuos dėl suskystintų dujų terminalo statybos.
- Lietuvą dėl būsimos atominės elektrinės statybos projekto konsultavusiam tarptautiniam konsorciumui, vadovaujamam investicijų banko „NM Rothschild & Sons“, sumokėta 1,5 mln. eurų (5,175 mln. litų). Konsorciumas negavo 2 mln. eurų (6,9 mln. litų) sėkmės mokesčio, nes nebuvo rastas strateginis investuotojas.

Lietuvoje konsultantų paslaugas itin mėgsta energetikai: milijonai mokami Ignalinos, Visagino jėgainių ar suskystintų dujų terminalo konsultantams. Reuters

Prekyba Vilniaus akcijų biržoje – didžiausias teigiamas pokytis per savaitę

Nr.	Akcija	Pokytis	Apyvarta
1	„Žemaitijos pienas“ (ZMP1L	+3,09%	484,44 EUR
2	„Invalda“ (IVL1L)	+2,09%	5527,62 EUR
3	„Agrowill Group“ (AVG1L)	+1,91%	1172,70 EUR
4	„Apranga“ (APG1L)	+1,87%	8844,64 EUR
5	Bankas „Snoras“ 10% PrVA (SRS2L)	+1,56%	179,40 EUR

Šalt. *spekuliantai.lt*, liepos 28 – rugpjūčio 4 d. duomenys

Prekyba Vilniaus akcijų biržoje – didžiausias neigiamas pokytis per savaitę

Nr.	Akcija	Pokytis	Apyvarta
1	Bankas „Snoras“ (SRS1L)	-0,58%	4448,32 EUR
2	„Lingas Agro Group“ (LNA1L)	-0,42%	2511,28 EUR
3	–	–	–
4	–	–	–
5	–	–	–

Šalt. *spekuliantai.lt*, liepos 28 – rugpjūčio 4 d. duomenys

Nauja krizė – pakeliui?

Praėjusią savaitę pasaulinėse akcijų rinkose kilo sumaištis. Ar reikia laukti naujos krizės?

■ Ketvirtadienį JAV akcijų rinkos pasiekė žemiausią ribą per pastaruosius dvejus metus. Penktadienį reaguodami į tai smuko Azijos indeksai.

Europos biržose penktadienį akcijų indeksai nusirito iki 14 mėnesių žemumų. Tai lėmė auganti įtampa dėl tebesitęsiančių JAV finansinių problemų bei gilėjančios euro zonos krizės. Staigų akcijų indeksų kritimą kiek pristabdė geresni nei tikėtasi JAV darbo rinkos duomenys.

Istoriškai, JAV nedarbui pakilus nuo žemiausio lygio, registruoto po ūkio atsigavimo pradžios, 0,6 proc. punkto, dažniausiai kildavo nauja recesija. Penktadienį JAV nedarbas nuo žemiausio lygio, buvusio po sunkmečio, padidėjo 0,4 p. p. (nuo 8,8 iki 9,2 proc.). Jei JAV nedarbo lygis nuvils (laukiama 9,2 proc.), tai bus rimtas signalas, kad šalies ūkį gali ištikti recesija.

„Ekonominė situacija kelia investuotojams stresą, dėl to rinkos dar ilgai liks pažeidžiamos, – penktadienį „Reuters” sakė turto analitikas Keithas Bowmanas. – JAV ekonomika stoja ir greitai pasieks ribą, kai bus stipriai karpomos valstybės išlaidos. Investuotojai susirūpinę, kur pereis ekonomikos augimas, kai tiek Vakarų valstybių nesusitvarko su skolos problemomis.”

Ketvirtadienį JAV indeksai sumažėjo net 4,5–5 proc. Penktadienio rytą Azijos indeksai taip pat smuktelėjo 3,5–4,5 proc. JAV vertybinių popierių pajamingumas smarkiai mažėjo, naftos kaina smuko net 6 proc., pranešė SEB bankas.

„Vienos aiškios priežasties, kodėl pasaulio akcijų rinkos vertė per dieną sumažėjo 4,4 trln. JAV dolerių, nebuvo. Kelias savaites besikaupiantis nerimas dėl JAV ir Europos skolų virto baime dėl naujos krizės, o dėl pastarosios grėsmės kilo grandininė akcijų pigimo banga pasaulio rinkose“, – teigė SEB analitikas Andrius Olechnovičius.

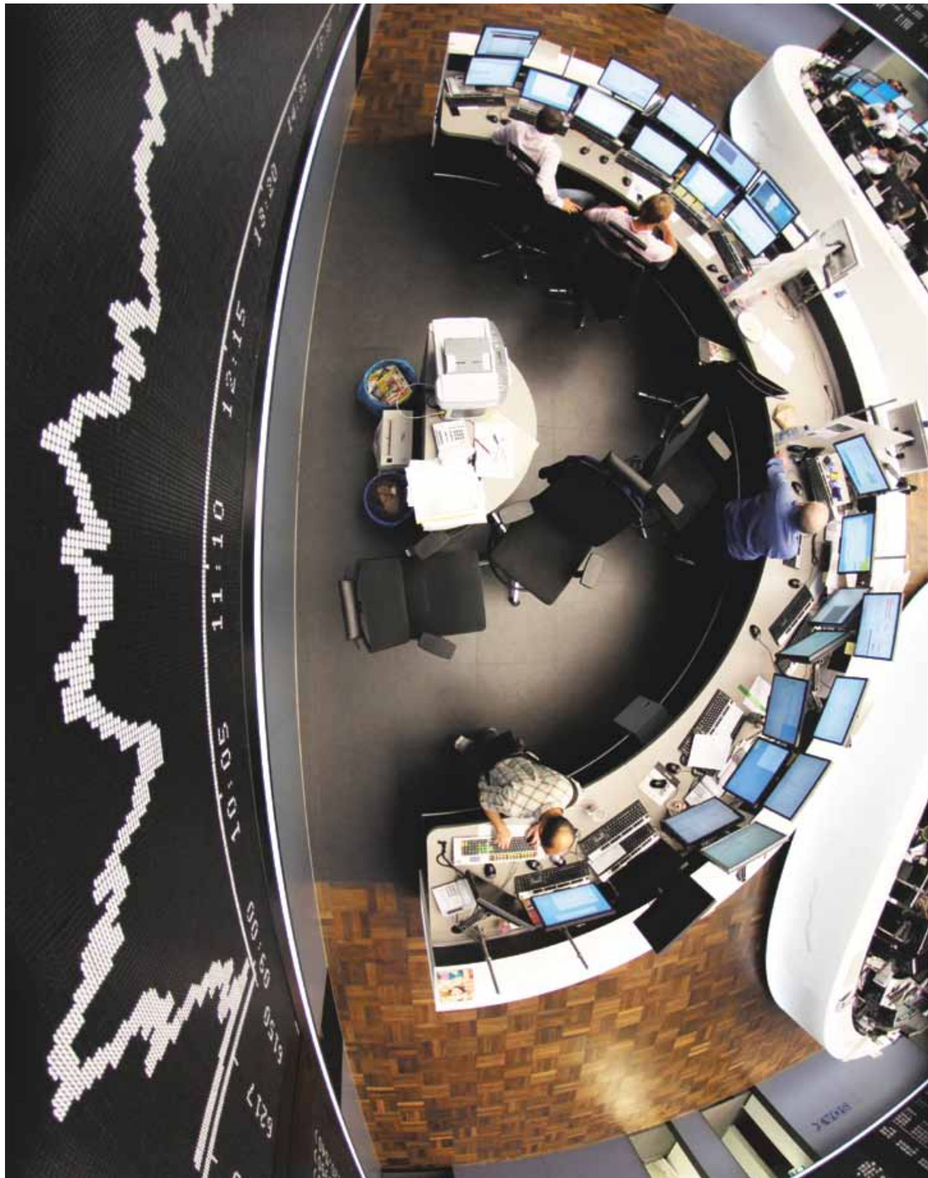
SEB teigimu, Europos centrinis bankas (ECB) nustebino investuotojus ryždamasis imtis aktyvių veiksmų Europos finansų krizei spręsti.

Bankas iš naujo pirks prasiskolinusių šalių obligacijas. Be to, ECB padidins komercinių bankų likvidumą, teikdamas paskolas lengvatinėmis sąlygomis. Tačiau ECB neatsisakė palūkanų didinimo politikos ir priminė, kad atidžiai stebės infliaciją.

Tai reiškia, kad kito palūkanų didinimo ir toliau galima tikėtis paskutinį metų ketvirtį.

Pasaulio rinkose pasigirsta kalbų apie naują valiutų karo etapą. Manoma, kad pastarasis skirsis tuo, jog šįkart savo valiutą labiausiai atpiginti stengsis ne besivystančios, o išsivysčiusios šalys, kaip tai jau padarė Šveicarija ir Japonija.

» Ketvirtadienį JAV akcijų rinkos pasiekė žemiausią ribą per pastaruosius dvejus metus

Žemumos akcijų rinkose rodo, kad investuotojai baiminasi naujos krizės. AFP

A. Bružas: aplinkosauga turi tapti žmogaus gyvenimo būdu

Teatro, kino ir televizijos aktorius Audrius Bružas pasakoja, kad dažnai mėgautis išvykomis į gamtą nepavyksta dėl darbo reikalų. Vis dėlto kartais tokie planai įgyvendinami.

RAPOLAS GABRYS
info@ekonomika.lt

Neseniai aktorius laiką leido Zarasų rajone, kur „Utenos" alaus darykla, kaip ir kituose ežeringojo Aukštaitijos krašto kampeliuose, visai vasarai yra įrengusi ekostotelę – specialų šiukšlių surinkimo centrą. A. Bružas teigia pastebėjęs, kad į šią akciją žmonės aktyviai įsitraukia.

Su šeimos nariais ir draugais laiką gamtoje mėgstantis leisti aktorius visuomet atsakingai surenka šiukšles iš įvairių poilsio zonų. A. Bružas sako nesuvokiantis, kaip ežerų ir upių pakrantėse, parkuose ar kitose vietose, kur atsipalaiduojama, ieškoma ramybės, žmonės gali palikti atliekų. Įvairūs gamtosaugos projektai, primenantys šios temos aktualumą, jam atrodo skatintini ir reikalingi. Dėl šios priežasties Utenos, Molėtų, Ignalinos ir Zarasų rajonuose, vadinamajame ežerų krašte, „Utenos" alaus daryklos įrengtas šešias ekostoteles jis taip pat vertina kaip sveikintiną ekologinę iniciatyvą.

Antrus metus „Utenos" aludarių tęsiama aplinkosaugine „Ežerų krašto" programa siekiama apsaugoti gražiausius Lietuvos ežerų paplūdimius nuo poilsiautojų paliekamų šiukšlių. Puoselėti šio krašto gamtos unikalumą kviečiami visi, norintys, kad Aukštaitija taptų ekologiškiausiu mūsų šalies regionu.

» Lietuvos poilsiautojai noriai palaiko šią aplinkosaugos akciją – kartais netoli poilsiaviečių esančius konteinerius tenka tuštinti kelis kartus per savaitę

A. Bružas mano, kad „Ežerų krašto" programa ir svarbi jos dalis – ekostotelės yra sėkminga akcija, nes į specialius šiukšlių surinkimo centrus pristatomi didžiuliai jų kiekiai. Žmonėms gabenti atliekas iš poilsio zonų tenka tik kelis kilometrus – iki artimiausios ekostotelės.

Lietuvos poilsiautojai noriai palaiko šią akciją – kartais netoli poilsiaviečių esančius konteinerius tenka tuštinti kelis kartus per savaitę. Planuojama, kad per tris vasaros mėnesius ekostotelės nepaprasto grožio ežerų kraštą išgelbės nuo daugiau kaip tūkstančio tonų šiukšlių.

A. Bružas teigiamai vertina ekologines iniciatyvas ir mano, kad tausoti gamtą turi tapti įprasta elgesio norma.

Jis noriai prisideda prie tokio pobūdžio akcijų ir Lietuvą vadina gana švariu bei aplinkosaugos atžvilgiu atsakingu kraštu. Aktorius pripažįsta, kad visuomenė šioje srityje vis labiau informuojama, tačiau mano, kad tokie elgesio principai turi būti dar aktyviau ugdomi. „Laikydamiesi gamtosauginės gyvensenos normų namie, žmonės turėtų suvokti ir bendros aplinkos tausojimo būtinybę", – teigia A. Bružas.

Antrus metus tęsdama ekologinę „Ežerų krašto" programą, „Utenos" alaus darykla siekia išsaugoti įspūdingą Aukštaitijos regiono kraštovaizdį. Jame įrengtos šešios ekostotelės yra svarbi šios akcijos dalis, padedanti įgyvendinti užsibrėžtus tikslus. Daugiau informacijos apie Ežerų krašto programą bei ekostoteles galite rasti tinklalapyje *www.ezeru-krastas.lt.*

Jei prie projekto prisidėtų kuo daugiau žmonių, Aukštaitija taptų ekologiškiausiu šalies regionu. Organizatorių nuotr.

A. Bružas aktyviai prisidėjo prie „Ežerų krašto" programos. Fotodiena

ekonomika.lt TINKLARAŠTIS

Atomas puode, arba naujos grėsmės

Praėjusią savaitę dvi žinios atskleidė, kad institucijų, atsakingų už žmonių saugumą, prioritetai turėtų keistis. Štai švedas virtuvėje bandė suskaldyti atomą puode. Neskelbiama, iš kur vyras gavo radioaktyviųjų medžiagų, tačiau 1994 metais vienam jaunuoliui eksperimentams reikalingų sudedamųjų dalių pavyko išgauti iš namų apyvokos daiktų.

Džiugu, kad viskas baigėsi laimingai: radiacija nepasiekė žmogui pavojingo lygio. Mat švedui iškilo klausimas, ar jo eksperimentai legalūs. Jis kreipėsi į instituciją, atsakingą už radiacinį saugumą. Pastaroji vietoj atsakymo atsiuntė policijos pareigūnus. O jeigu legalumo klausimas vyrui nebūtų iškilęs? Kas tada? Kol tokie dalykai vyksta toli nuo mūsų – nesijaudiname. Tačiau įsivaizduokite, kad jūsų kaimynas Petras virtuvėje naktimis bando sukelti branduolines reakcijas ir pats to nežinodamas radiacija švitina save ir kaimynus. Jam klausimų dėl nelegalumo gali ir nekilti. Kokia tikimybė, kad apie tokį branduolinės fizikos entuziastą sužinos pareigūnai? Beveik nulinė. Tiesa, tikimybė, kad Petras puode skaldys atomus – nedidelė. Retas turi tiek žinių. Tačiau štai jums antroji gąsdinanti žinia. JAV dviem saugumo ekspertams pavyko per kelias valandas surinkti reikiamą informaciją ir trumpąja žinute iš mobiliojo telefono atrakinti bei užvesti automobilį „Subaru Outback". Maža to, jie teigia, kad tokiu būdu įmanoma perimti dalies saugumo kamerų, eismo kontrolės ar net elektros tinklų ir vandentiekio kontrolę.

Mobilųjį telefoną turi kone kiekvienas, o gabių paauglių, kuriems tokie dalykai lengvai įkandami, – taip pat daug. Nenustebkite, jei vieną dieną toks gabus entuziastas, vedamas sportinio intereso, užgesins jūsų prabangų „Subaru", visuose šviesoforuose įjungs žalią spalvą, užsuks vandens tiekimą ir išjungs elektrą pusei miesto. Ar tam turime prevencinių priemonių? Abejoju.

Ar esate tikri, kad kaimynas puode nebando sukurti branduolinės reakcijos? Fotodiena

Mados fotografija 2010

MADAMORFOZĖS

Rekos Nyari nuotr.

Žurnalas IEVA pristato IV tarptautinę mados fotografijos konkursinę parodą „Madamorfozės 2010", kurioje eksponuojami garsiausių Lietuvos ir užsienio mados fotografų bei talentingiausių fotomėgėjų darbai.

Nuo rugpjūčio pradžios IV tarptautinė mados fotografijos paroda „Madamorfozės 2010" vyksta Druskininkų „Draugystės" sanatorijos komplekso viloje „Kolonada" (V.Krėvės g. 28).

1962 metais įkurta „Draugystės" sanatorija po renovacijos tapo išskirtiniu kompleksu, teikiančiu gydymo, reabilitacijos, sveikatinimo, SPA procedūras ir kitas turizmo paslaugas Lietuvos bei užsienio svečiams. Svečiai, atvykę į „Draugystės" sanatoriją, patenka į unikalią poilsio ir sveikatos erdvę — net trijų epochų architektūros statinių kompleksą. Atvykusiems čia suteikiamos aukščiausio lygio sveikatinimo ir reabilitacijos procedūros, profesionalų paslaugos, sukauptos per daugelį sanatorijos gyvavimo metų, sukuriama ypač jauki atmosfera poilsiui.

„Draugystės" sanatorijos vila „Kolonada" lankytojus stebina atnaujintu išskirtiniu interjeru. Vilos aplinka svečius apgaubia spalvingu gėlių koliažu, vis kitais žiedais pražystančiu skirtinguose kambariuose, aguonų motyvais išsiliejančiu jaukiame ir moderniame naujosios vilos kavinės interjere.

Vilos „Kolonada" rekonstrukcijos baigimo proga klientai bus pamaloninti išskirtine galimybe susipažinti su naujausiomis mados fotografijos meno tendencijomis ir pasigėrėti mados fotografijos profesionalų aukščiausiai įvertintomis nuotraukomis. Viloje bus eksponuojami IV tarptautinės mados fotografijos konkursinės parodos „Madamorfozės 2010" geriausi fotografų darbai.

Maloniai kviečiame apsilankyti!

Rekonstruota vila „Kolonada"

Vila „Kolonada" atnaujinta pagal Europos Sąjungos lėšomis remiamą projektą „UAB „Draugystės" sanatorijos modernizavimas ir vila „Kolonada" rekonstrukcija"